

Inhoud

I Besluiten waarvan de publicatie voorwaarde is voor de toepassing

- ★ **Verordening (EG) nr. 1228/2003 van het Europees Parlement en de Raad van 26 juni 2003 betreffende de voorwaarden voor toegang tot het net voor grensoverschrijdende handel in elektriciteit ⁽¹⁾** 1
- ★ **Beschikking nr. 1229/2003/EG van het Europees Parlement en de Raad van 26 juni 2003 tot opstelling van richtsnoeren voor trans-Europese netwerken in de energiesector en houdende intrekking van Beschikking nr. 1254/96/EG** 11
- ★ **Beschikking nr. 1230/2003/EG van het Europees Parlement en de Raad van 26 juni 2003 tot vaststelling van een meerjarenprogramma voor acties op energiegebied: „Intelligente energie-Europa” (2003-2006) ⁽¹⁾** 29
- ★ **Richtlijn 2003/54/EG van het Europees Parlement en de Raad van 26 juni 2003 betreffende gemeenschappelijke regels voor de interne markt voor elektriciteit en houdende intrekking van Richtlijn 96/92/EG** 37
- Verklaringen met betrekking tot ontmantelings- en afvalbeheeractiviteiten 56
- ★ **Richtlijn 2003/55/EG van het Europees Parlement en de Raad van 26 juni 2003 betreffende gemeenschappelijke regels voor de interne markt voor aardgas en houdende intrekking van Richtlijn 98/30/EG** 57

Prijs: 18 EUR

⁽¹⁾ Voor de EER relevante tekst**NL**

Besluiten waarvan de titels mager zijn gedrukt, zijn besluiten van dagelijks beheer die in het kader van het landbouwbeleid zijn genomen en die in het algemeen een beperkte geldigheidsduur hebben.

Besluiten waarvan de titels vet zijn gedrukt en die worden voorafgegaan door een sterretje, zijn alle andere besluiten.

I

(Besluiten waarvan de publicatie voorwaarde is voor de toepassing)

VERORDENING (EG) Nr. 1228/2003 VAN HET EUROPEES PARLEMENT EN DE RAAD

van 26 juni 2003

betreffende de voorwaarden voor toegang tot het net voor grensoverschrijdende handel in elektriciteit

(Voor de EER relevante tekst)

HET EUROPEES PARLEMENT EN DE RAAD VAN DE EUROPESE UNIE,

Gelet op het Verdrag tot oprichting van de Europese Gemeenschap, en met name op artikel 95,

Gezien het voorstel van de Commissie ⁽¹⁾,

Gezien het advies van het Europees Economisch en Sociaal Comité ⁽²⁾,

Gezien het advies van het Comité van de Regio's,

Volgens de in artikel 251 van het Verdrag neergelegde procedure ⁽³⁾,

Overwegende hetgeen volgt:

- (1) Richtlijn 96/92/EG van het Europees Parlement en de Raad van 19 december 1996 betreffende gemeenschappelijke regels voor de interne markt voor elektriciteit ⁽⁴⁾ vormt een belangrijke stap vooruit bij de voltooiing van de interne elektriciteitsmarkt.
- (2) Op zijn bijeenkomst van 23 en 24 maart 2000 te Lissabon heeft Europese Raad gevraagd om een snelle voortgang van de voltooiing van de interne markt voor de sectoren elektriciteit en gas en om een versnelling van de liberalisering van deze sectoren, met het oog op de totstandbrenging van een volledig operationele interne markt op deze gebieden.
- (3) De totstandbrenging van een echte interne elektriciteitsmarkt dient te worden bevorderd door een intensivering van de handel in elektriciteit, welke, vergeleken met andere sectoren van de economie, momenteel onderontwikkeld is.

(4) In aanvulling op de bepalingen van Richtlijn 96/92/EG moeten eerlijke, kosten-georiënteerde, de vergelijking met efficiënte netbeheerders uit structureel vergelijkbare gebieden in aanmerking nemende, transparante en rechtstreeks toepasbare voorschriften met betrekking tot grensoverschrijdende tarifiering en de toewijzing van beschikbare interconnectiecapaciteit worden ingevoerd, teneinde een daadwerkelijke toegang tot de transmissiesystemen te verzekeren en aldus grensoverschrijdende transacties mogelijk te maken.

(5) In zijn conclusies heeft de Energieraad van 30 mei 2000 de Commissie, de lidstaten en de nationale regelgevende instanties verzocht te zorgen voor een tijdige uitvoering van maatregelen voor congestiebeheer en, in samenwerking met de Europese transmissiesysteembeheerder (ETSO) een snelle invoering van een solide tarifieringsstelsel op langere termijn dat marktdeelnemers de juiste signalen inzake kostenverdeling geeft.

(6) In zijn resolutie van 6 juli 2000 over het tweede verslag van de Commissie betreffende de stand van de liberalisering van de energiemarkten heeft het Europees Parlement gevraagd om voorwaarden voor het gebruik van de netten in de lidstaten die de grensoverschrijdende handel in elektriciteit niet in de weg staan en heeft het de Commissie verzocht specifieke voorstellen voor te leggen met het oogmerk alle bestaande hinderpalen voor de intracommunautaire handel weg te nemen.

(7) Het is van belang dat derde landen die deel uitmaken van het Europees elektriciteitsstelsel de regels van deze verordening en de uit hoofde van deze verordening aangenomen richtsnoeren naleven, teneinde de doelmatige werking van de interne markt te bevorderen.

⁽¹⁾ PB C 240 E van 28.8.2001, blz. 72 en PB C 227 E van 24.9.2002, blz. 440.

⁽²⁾ PB C 36 van 8.2.2002, blz. 10.

⁽³⁾ Advies van het Europees Parlement van 13 maart 2002 (PB C 47 E van 27.2.2003, blz. 379), gemeenschappelijk standpunt van de Raad van 3 februari 2003 (PB C 50 E van 4.3.2003, blz. 1) en besluit van het Europees Parlement van 4 juni 2003..

⁽⁴⁾ PB L 27 van 30.1.1997, blz. 20.

(8) In deze verordening dienen de grondbeginselen voor tarifiering en capaciteitstoewijzing te worden vastgelegd en tegelijkertijd richtsnoeren te worden gegeven waarin de relevante beginselen en methoden nader worden uiteengezet, zodat een snelle aanpassing aan de gewijzigde omstandigheden mogelijk wordt.

- (9) Op een concurrerende open markt dienen de transportnetbeheerders een vergoeding te ontvangen voor de kosten in verband met het optreden van grensoverschrijdende elektriciteitsstromen op hun netten, en wel van de beheerders van die transportnetten waarvan de grensoverschrijdende stromen afkomstig zijn en van de netten waar die stromen eindigen.
- (10) Bij de vaststelling van nationale nettarieven moet rekening worden gehouden met betalingen en ontvangsten in verband met verrekeningen tussen transportnetbeheerders.
- (11) Het voor grensoverschrijdende toegang tot het net verschuldigde bedrag kan aanzienlijk variëren, afhankelijk van de betrokken transportnetbeheerders en de verschillen in structuur tussen de tarifieringstelsels in de lidstaten. Derhalve is een zekere mate van harmonisatie noodzakelijk, teneinde verstoring van de handel te voorkomen.
- (12) Er is behoefte aan een goed systeem voor locatiespecifieke signalen voor de lange termijn met als uitgangspunt dat de hoogte van de tarieven voor nettotoegang in beginsel het evenwicht tussen productie en verbruik in de betrokken regio moet weerspiegelen, dat wordt verkregen door een differentiatie van de tarieven voor nettoegang voor producenten en/of consumenten.
- (13) Het zou niet juist zijn afstandgerelateerde tarieven te hanteren of, indien passende locatiespecifieke signalen zijn ingebouwd, specifieke tarieven voor exporteurs of importeurs vast te stellen, bovenop een algemeen tarief voor toegang tot het nationale net.
- (14) Voorwaarde voor een goed functionerende concurrentie in de interne markt zijn niet-discriminerende en transparante tarieven voor het gebruik van het net waaronder de interconnectieleidingen in het transportnet. De beschikbare capaciteit van deze lijnen dient gesteld te worden op het maximum dat met de veiligheidsnormen voor een bedrijfszeker beheer van het net in overeenstemming is.
- (15) Het is belangrijk te voorkomen dat verschillende normen voor veiligheid, bedrijfsvoering en planning die door transportnetbeheerders in de lidstaten worden gehanteerd, leiden tot verstoring van de mededinging. Marktdeelnemers moeten bovendien een duidelijk beeld krijgen van de beschikbare transportcapaciteit en de normen inzake veiligheid, planning en bedrijfsvoering die van invloed zijn op de beschikbare overdrachtcapaciteit.
- (16) Er dienen regels te gelden voor het gebruik van eventuele ontvangsten uit congestiebeheersprocedures, tenzij de specifieke aard van de koppelleiding een vrijstelling van deze regels rechtvaardigt.
- (17) Congestieproblemen moeten op verschillende manieren kunnen worden aangepakt, mits de gebruikte methoden de transportnetbeheerders en marktdeelnemers maar de juiste economische signalen geven en op marktmechanismen gebaseerd zijn.
- (18) Om een vlotte werking van de interne markt te verzekeren, moeten er procedures komen waarmee de Commissie besluiten en richtsnoeren betreffende o.a. tarifiering en capaciteitstoewijzing kan vaststellen, waarbij betrokkenheid van de regelgevende instanties van de lidstaten verzekerd is, waar nodig via hun Europese associatie. De regelgevende instanties hebben samen met andere betrokken instanties in de lidstaten een belangrijke rol te spelen bij het goed functioneren van de interne markt voor elektriciteit.
- (19) Van de lidstaten en de bevoegde nationale autoriteiten dient te worden verlangd dat zij de Commissie relevante informatie verschaffen. Deze informatie moet door de Commissie vertrouwelijk worden behandeld. Waar nodig dient de Commissie de mogelijkheid te hebben de relevante informatie rechtstreeks bij de betrokken ondernemingen op te vragen, op voorwaarde dat de bevoegde nationale autoriteiten op de hoogte worden gebracht.
- (20) De nationale regelgevende instanties moeten ervoor zorgen dat de in deze verordening neergelegde voorschriften en de op basis van deze verordening vastgestelde richtsnoeren in acht worden genomen.
- (21) De lidstaten moeten regels vaststellen inzake sancties wegens inbreuken op de bepalingen van deze verordening en erop toezien dat deze worden uitgevoerd. Deze sancties moeten doeltreffend, evenredig en afschrikkend zijn.
- (22) Aangezien de doelstelling van het voorgestelde optreden, namelijk het verschaffen van een geharmoniseerd kader voor grensoverschrijdende handel in elektriciteit, niet door de lidstaten kan worden verwezenlijkt en derhalve, wegens de omvang en de gevolgen van het optreden, beter door de Gemeenschap kan worden verwezenlijkt, kan de Gemeenschap maatregelen treffen, overeenkomstig het subsidiariteitsbeginsel neergelegd in artikel 5 van het Verdrag. Overeenkomstig het evenredigheidsbeginsel als bedoeld in genoemd artikel gaat deze verordening niet verder dan hetgeen nodig is om deze doelstelling te bereiken.
- (23) De voor de uitvoering van deze verordening vereiste maatregelen worden vastgesteld overeenkomstig Besluit 1999/468/EG van de Raad van 28 juni 1999 tot vaststelling van de voorwaarden voor de uitoefening van de aan de Commissie verleende uitvoeringsbevoegdheden ⁽¹⁾,

(¹) PB L 184 van 17.7.1999, blz. 23.

HEBLEN DE VOLGENDE VERORDENING AANGENOMEN:

Artikel 1

Doel en werkingssfeer

Deze verordening beoogt eerlijke regels te stellen voor de grensoverschrijdende handel in elektriciteit, en aldus de mededinging op de interne elektriciteitsmarkt te bevorderen, rekening houdend met de specifieke kenmerken van de nationale en regionale markten. Dit houdt onder meer in de totstandbrenging van een vergoedingsmechanisme voor grensoverschrijdende stromen en de vaststelling van geharmoniseerde beginselen inzake tarieven voor grensoverschrijdend transport en de toewijzing van beschikbare interconnectiecapaciteit tussen nationale transmissiesystemen.

Artikel 2

Definities

1. Voor de toepassing van deze verordening zijn de definities in artikel 2 van Richtlijn 2003/54/EG van het Europees Parlement en de Raad van 26 juni 2003 betreffende gemeenschappelijke regels voor de interne markt voor elektriciteit en houdende intrekking van Richtlijn 96/92/EG⁽¹⁾ van toepassing, uitgezonderd de definitie van „interconnector”, die als volgt komt te luiden:

„interconnector”: transportlijn, die een grens tussen lidstaten overschrijdt of overspant, en de nationale transmissiesystemen van de lidstaten onderling koppelt.

2. Tevens zijn de volgende definities van toepassing:

- a) „regelgevende instanties”: de in artikel 23, lid 1, van Richtlijn 2003/54/EG bedoelde regelgevende instanties;
- b) „grensoverschrijdende stroom”: een fysieke stroom van elektriciteit op een transmissienetwerk van een lidstaat die het gevolg is van de invloed op zijn transmissienetwerk van de activiteit van producenten en/of verbruikers buiten die lidstaat. Wanneer transmissienetwerken van twee of meer lidstaten geheel of gedeeltelijk deel uitmaken van één regelblok, wordt voor de toepassing van het in artikel 3 bedoelde vergoedingsmechanisme voor elektriciteitsstromen tussen transmissiesysteembeheerders, het volledige regelblok aangemerkt als onderdeel van het transmissienetwerk van een van de betrokken lidstaten, zulks om te voorkomen dat stromen binnen regelblokken als grensoverschrijdende stroom worden beschouwd en aanleiding geven tot compensatiebetalingen uit hoofde van artikel 3. De regelgevende instanties van de betrokken lidstaten kunnen besluiten van welke van de betrokken lidstaten het volledige regelblok wordt aangemerkt als onderdeel van het transmissienetwerk;
- c) „congestie”: een situatie waarin een interconnectie tussen nationale transmissienetwerken wegens onvoldoende capaciteit van de betrokken interconnectoren en/of nationale

transmissienetwerken niet alle fysieke stromen die voortvloeien uit de internationale handel waar de marktpartijen om verzoeken, kan verwerken;

- d) „aangegeven export” van elektriciteit: de verzending van elektriciteit vanuit een lidstaat, met de onderliggende verbintenis dat tegelijkertijd in een andere lidstaat of een derde land een corresponderende ontvangst („aangegeven import”) van elektriciteit plaatsvindt;
- e) „aangegeven doorvoer” van elektriciteit: de situatie waarin sprake is van „aangegeven export” van elektriciteit en het genomineerde traject van de transactie door een land loopt waarin noch de verzending noch de gelijktijdige corresponderende ontvangst van de elektriciteit plaatsvindt;
- f) „aangegeven import” van elektriciteit: de ontvangst van elektriciteit in een lidstaat of een derde land, die tegelijkertijd plaatsvindt met de verzending van elektriciteit („aangegeven import”) in een andere lidstaat;
- g) „nieuwe interconnector”: interconnector die op de datum van inwerkingtreding van deze verordening niet voltooid is.

Artikel 3

Vergoedingsmechanisme voor elektriciteitsstromen tussen transmissiesysteembeheerders

1. Transmissiesysteembeheerders ontvangen een vergoeding voor kosten die veroorzaakt worden door op hun net optredende grensoverschrijdende stromen van elektriciteit.
2. De in lid 1 bedoelde vergoeding is verschuldigd door de beheerders van nationale transmissiesystemen waar de grensoverschrijdende stromen hun oorsprong vinden en waar die stromen eindigen.
3. De vergoedingen worden op gezette tijden betaald over een bepaald tijdvak in het verleden. De betaalde vergoedingen worden achteraf waar nodig aangepast aan de werkelijk veroorzaakte kosten.

Het eerste tijdvak waarover de vergoedingen moeten worden betaald, wordt in de in artikel 8 bedoelde richtsnoeren bepaald.

4. Handelend in overeenstemming met de in artikel 13, lid 2, bedoelde procedure, neemt de Commissie een besluit ten aanzien van de verschuldigde vergoedingsbedragen.

5. De omvang van de optredende grensoverschrijdende stromen en de omvang van de grensoverschrijdende stromen die worden aangemerkt als afkomstig van en/of eindigend in nationale transmissienetwerken worden vastgesteld op basis van de daadwerkelijk over een bepaald tijdvak gemeten fysieke elektriciteitsstromen.

⁽¹⁾ Zie blz. 37 van dit Publicatieblad.

6. De kosten veroorzaakt door grensoverschrijdende stromen worden berekend op basis van de verwachte gemiddelde incrementele kosten op lange termijn, rekening houdend met verliezen, investeringen in nieuwe infrastructuur, en een passend aandeel in de kosten van bestaande infrastructuur, voorzover de infrastructuur gebruikt wordt voor transmissie van grensoverschrijdende stromen, waarbij in het bijzonder de noodzaak om de leverings- en voorzieningszekerheid te waarborgen in aanmerking wordt genomen. Voor het bepalen van de veroorzaakte kosten wordt gebruik gemaakt van erkende gestandaardiseerde kostenberekeningsmethodes. De aan een net toevoeiende baten als gevolg van het optreden van grensoverschrijdende stromen worden in aanmerking genomen, ter vermindering van de ontvangen vergoeding.

Artikel 4

Tarieven voor de toegang tot netten

1. De door de netbeheerders gehanteerde tarieven voor nettoegang moeten transparant zijn, rekening houden met de noodzaak van zekerheid van het net en een afspiegeling vormen van de werkelijk gemaakte kosten, voorzover deze overeenkomen met die van een efficiënte en structureel vergelijkbare netbeheerder en op niet discriminerende wijze worden toegepast. Deze tarieven mogen niet op afstand gebaseerd zijn.

2. Aan producenten en verbruikers („load”) kan een bedrag voor nettoegang in rekening worden gebracht. Onverminderd de noodzaak om passende en efficiënte locatiespecifieke signalen in te bouwen, is het door producenten van elektriciteit te betalen aandeel in de totale netkosten lager dan het door de verbruikers te betalen aandeel. Wanneer passend, worden in het op producenten en/of verbruikers van toepassing zijnde tarief locatiespecifieke signalen op Europees niveau ingebouwd en wordt rekening gehouden met de omvang van de veroorzaakte netverliezen en met de investeringskosten voor infrastructuur. Dit belet de lidstaten niet op hun grondgebied locatiespecifieke signalen in te bouwen, noch mechanismen toe te passen om ervoor te zorgen dat de tarieven voor toegang tot de netten voor de verbruikers („load”) op hun gehele grondgebied uniform zijn.

3. Bij de vaststelling van de tarieven voor nettoegang wordt rekening gehouden met:

- de uit het vergoedingsmechanisme voor elektriciteitsstromen tussen transmissiesysteembeheerders voortvloeiende betalingen en ontvangsten;
- de werkelijk verrichte en ontvangen betalingen, alsmede de over toekomstige tijdvakken verwachte betalingen, een en ander aan de hand van ramingen over tijdvakken in het verleden.

4. Mits overeenkomstig lid 2 passende en efficiënte locatiespecifieke signalen zijn ingebouwd, gelden de ten aanzien van producenten en verbruikers gehanteerde tarieven voor nettoe-

gang ongeacht het land van bestemming of herkomst van de elektriciteit zoals genoemd in de onderliggende overeenkomst. Een en ander laat tarieven die in het kader van het in artikel 6 bedoelde congestiebeheer op aangegeven export en aangegeven import worden geheven onverlet.

5. Er worden geen specifieke nettarieven in rekening gebracht voor individuele transacties inzake aangegeven doorvoerstromen.

Artikel 5

Verschaffing van informatie over koppelingscapaciteit

1. De transmissiesysteembeheerders voorzien in mechanismen voor coördinatie- en uitwisseling van informatie teneinde in het kader van congestiebeheer in te staan voor de zekerheid van de netten.

2. De door de transmissiesysteembeheerders gehanteerde veiligheids-, operationele en planningsnormen worden openbaar gemaakt. Dit omvat tevens een algemeen model voor de berekening van de totale overdrachtcapaciteit en de transportbetrouwbaarheidsmarge, een en ander gebaseerd op de elektrische en fysieke eigenschappen van het net. Dergelijke modellen moeten door de regelgevende instanties worden goedgekeurd.

3. De transmissiesysteembeheerders publiceren ramingen van de voor iedere dag beschikbare overdrachtcapaciteit, met vermelding van eventuele reeds gereserveerde overdrachtscapaciteit. Deze publicaties vinden plaats op bepaalde tijdstippen vóór de dag van het transport en omvatten in elk geval ramingen voor de komende week en de komende maand, alsook een kwantitatieve aanduiding van de verwachte betrouwbaarheid van de beschikbare capaciteit.

Artikel 6

Algemene beginselen inzake congestiebeheer

1. Congestieproblemen op het net worden aangepakt met niet-discriminerende, aan de markt gerelateerde oplossingen waarvan voor de marktdeelnemers en de betrokken transmissiesysteembeheerders efficiënte economische signalen uitgaan. Bij voorkeur worden netcongestieproblemen opgelost met van transacties losstaande methoden, d.w.z. methoden waarbij geen keuze tussen de contracten van afzonderlijke marktdeelnemers behoeft te worden gemaakt.

2. Procedures om transacties te beperken worden slechts in noodsituaties toegepast wanneer de transmissiesysteembeheerder snel moet optreden en redispatching of compensatiehandel niet mogelijk is. Dergelijke procedures worden op niet-discriminerende wijze toegepast.

Behoudens in geval van overmacht worden marktdeelnemers met een capaciteitstoeiwijzing voor een eventuele beperking vergoed.

3. Marktdeelnemers krijgen de beschikking over de maximale capaciteit van de interconnecties en/of de maximale capaciteit van de transmissiesystemen waarmee grensoverschrijdende stromen worden verzorgd, zulks in overeenstemming met de voor een bedrijfszekere exploitatie van het net geldende veiligheidsnormen.

4. Marktdeelnemers stellen de betrokken transmissiesysteembeheerders er voldoende lang vóór de aanvang van de betrokken exploitatieperiode van in kennis of zij voornemens zijn de toegewezen capaciteit te gebruiken. Eventueel toegewezen capaciteit die niet benut zal gaan worden wordt op een open, transparante en niet-discriminerende wijze weer op de markt gebracht.

5. De transmissiesysteembeheerders vereffen, voorzover dit technisch mogelijk is, de behoeften aan capaciteit voor elektriciteitsstromen in tegengestelde richting over de overbelaste koppellijn, teneinde de capaciteit van deze lijn maximaal te benutten. Transacties waarmee de congestie wordt verlicht mogen, met volledige inachtneming van de bedrijfsveiligheid van het net, nooit worden geweigerd.

6. Eventuele ontvangsten uit de toewijzing van koppelingscapaciteit worden gebruikt voor een of meer van de volgende doelen:

- a) het garanderen dat de toegewezen capaciteit daadwerkelijk beschikbaar is;
- b) investeringen in het net die de koppelingscapaciteit handhaven of vergroten;
- c) als inkomsten waarmee de regelgevende instanties rekening houden bij de goedkeuring van de methode voor de berekening van nettarieven en/of bij de toetsing of de tarieven gewijzigd moeten worden.

Artikel 7

Nieuwe interconnectoren

1. Nieuwe gelijkstroom interconnectoren kunnen op verzoek worden vrijgesteld van het bepaalde in artikel 6, lid 6, van deze verordening, alsmede artikel 20 en artikel 23, leden 2, 3 en 4, van Richtlijn 2003/54/EG, mits aan de volgende voorwaarden wordt voldaan:

- a) de investering moet de mededinging in de elektriciteitsvoorziening bevorderen;
- b) de risico's die aan de investering zijn verbonden zijn van dien aard dat de investering niet zou plaatsvinden tenzij er een vrijstelling wordt toegekend;
- c) de interconnector moet eigendom zijn van een natuurlijke of rechtspersoon die op zijn minst qua rechtsvorm gescheiden is van de netbeheerders in wier netten die interconnector wordt ingebouwd;
- d) er worden tarieven in rekening gebracht bij de gebruikers van die interconnector;

e) sedert de gedeeltelijke marktopening, als bedoeld in artikel 19 van Richtlijn 96/92/EG, is geen enkel deel van de kapitaal of exploitatiekosten van de interconnector gerecupereerd uit enig bestanddeel van de tarieven die voor het gebruik van door de interconnector verbonden transmissie of distributiesystemen in rekening zijn gebracht;

f) de vrijstelling gaat niet ten koste van de mededinging of de efficiënte werking van de interne elektriciteitsmarkt, dan wel de efficiënte werking van het gereguleerde systeem waarmee de interconnector verbonden is.

2. Lid 1 is in uitzonderlijke gevallen tevens van toepassing op wisselstroominterconnectoren, mits de investeringskosten en risico's bijzonder hoog zijn in vergelijking met de investeringskosten en risico's die normaliter gepaard gaan met de koppeling van twee aangrenzende binnenlandse transmissiesystemen door middel van een wisselstroominterconnector.

3. Het bepaalde in lid 1 is ook van toepassing op aanzienlijke verhogingen van de capaciteit van bestaande interconnectoren.

4. a) De regelgevende instantie kan per geval een besluit nemen over de in de leden 1 en 2 bedoelde vrijstelling. De lidstaten kunnen evenwel bepalen dat de regelgevende instanties hun advies over het verzoek om vrijstelling voorleggen aan het desbetreffende orgaan in de lidstaat met het oog op een formeel besluit. Dit advies zal samen met het besluit worden gepubliceerd.

b) i) De vrijstelling kan gelden voor het geheel of een deel van de capaciteit van de nieuwe interconnector of de aanzienlijk uitgebreide bestaande interconnector.

ii) Bij het beslissen over een vrijstelling zal per geval gelet worden op de noodzaak om voorwaarden te stellen aangaande de duur van de vrijstelling en de niet-discriminerende toegang tot de interconnector.

iii) Bij het bepalen van de onder i) en ii) genoemde voorwaarden zal met name rekening worden gehouden met de extra capaciteit die gebouwd gaat worden, de verwachte looptijd van het project en de nationale omstandigheden.

c) Bij het verlenen van een vrijstelling kan de bevoegde instantie de voorschriften en/of mechanismen betreffende het beheer en de toewijzing van capaciteit goedkeuren of vaststellen.

d) Het besluit tot verlening van vrijstelling, met inbegrip van eventuele voorwaarden als bedoeld onder b), wordt naar behoren met redenen omkleed en wordt gepubliceerd.

e) Besluiten tot verlening van vrijstelling worden genomen na overleg met andere betrokken lidstaten of regelgevende instanties.

5. Het besluit tot verlening van vrijstelling wordt door de bevoegde instantie onverwijld ter kennis van de Commissie gebracht, samen met alle relevante informatie over het besluit. De informatie kan in geaggregeerde vorm aan de Commissie worden voorgelegd om haar in staat te stellen een gefundeerd besluit te nemen.

Deze informatie omvat in het bijzonder:

- de gedetailleerde redenen op grond waarvan de regelgevende instantie of de lidstaat de vrijstelling heeft verleend, met inbegrip van de financiële informatie ter staving van de noodzaak van een vrijstelling;
- de analyse van de gevolgen voor de mededinging en de effectieve werking van de interne elektriciteitsmarkt die het verlenen van de ontheffing met zich meebrengt;
- de motivering omtrent de duur en het gedeelte van de totale capaciteit van de betrokken interconnector waarvoor de ontheffing is verleend;
- het resultaat van het overleg met de betrokken lidstaten of regelgevende instanties.

Binnen twee maanden na ontvangst van deze kennisgeving kan de Commissie eisen dat de betrokken regelgevende instantie of lidstaat het besluit tot verlening van de vrijstelling wijzigt of intrekt. De termijn van twee maanden kan met één maand worden verlengd indien de Commissie aanvullende informatie heeft.

Indien de betrokken regelgevende instantie of lidstaat niet binnen vier weken aan deze eis voldoet, wordt er een definitief besluit genomen volgens de in artikel 13, lid 3, bedoelde procedure.

De Commissie beschermt het vertrouwelijke karakter van commercieel gevoelige informatie.

Artikel 8

Richtsnoeren

1. Waar passend, stelt de Commissie, in overeenstemming met de in artikel 13, lid 2, bedoelde procedure richtsnoeren en eventuele wijzigingen daarop vast met betrekking tot de in de leden 2 en 3 genoemde aangelegenheden die te maken hebben met het vergoedingsmechanisme tussen transmissiesysteembeheerders, een en ander met inachtneming van de in artikelen 3 en 4 vastgestelde beginselen. Wanneer de Commissie die richtsnoeren voor de eerste maal vaststelt, zorgt zij ervoor dat zij in een ontwerp-maatregel ten minste de in lid 2, punten a) en d), en lid 3 genoemde aangelegenheden bestrijken.

2. De richtsnoeren omvatten:

- a) bijzonderheden omtrent de vaststelling van de transmissiesysteembeheerders die gehouden zijn tot het betalen van

vergoedingen voor grensoverschrijdende stromen, inclusief bijzonderheden omtrent de scheiding tussen beheerders van nationale transmissiesystemen waarvan de grensoverschrijdende stromen afkomstig zijn en die van de systemen waar die stromen eindigen, zulks in overeenstemming met artikel 3, lid 2;

- b) bijzonderheden omtrent de te volgen betalingsprocedure, met inbegrip van de vaststelling van het eerste tijdvak waarover een vergoeding verschuldigd is, zulks in overeenstemming met artikel 3, lid 3, tweede alinea;
- c) bijzonderheden omtrent de methoden ter bepaling van zowel de omvang als de soort van de opgetreden grensoverschrijdende stromen waarvoor krachtens artikel 3 een vergoeding moet worden betaald en de wijze waarop bepaalde hoeveelheden van die stromen als afkomstig van en/of eindigend in transmissiesystemen van individuele lidstaten worden aangemerkt, zulks in overeenstemming met artikel 3, lid 5;
- d) bijzonderheden omtrent de methode tot vaststelling van de kosten en de baten die gemoeid zijn met het optreden van grensoverschrijdende stromen, zulks in overeenstemming met artikel 3, lid 6;
- e) bijzonderheden omtrent de behandeling die binnen de context van het tussen transmissiesysteembeheerders toegepaste vergoedingsmechanisme is weggelegd voor elektriciteitsstromen die afkomstig zijn uit of eindigen in landen buiten de EER;
- f) de deelname aan het vergoedingsmechanisme van nationale systemen die via gelijkstroomlijnen met elkaar verbonden zijn, zulks in overeenstemming met artikel 3.

3. In de richtsnoeren worden tevens passende regels vastgesteld die leiden tot een geleidelijke harmonisatie van de beginselen waarop de uit hoofde van de nationale tariefstelsels op producenten en verbruikers („load”) toegepaste tarieven gebaseerd zijn, inclusief de doorwerking van het vergoedingsmechanisme tussen transmissiesysteembeheerders in nationale netwerktarieven en het inbouwen van passende en efficiënte, locatiespecifieke signalen, zulks in overeenstemming met de in artikel 4 vastgestelde beginselen.

De richtsnoeren bepalen dat er passende en efficiënte op Europees niveau geharmoniseerde locatiespecifieke signalen moeten worden ingebouwd.

Harmonisatie terzake dient de lidstaten niet te beletten mechanismen toe te passen om ervoor te zorgen dat de tarieven voor toegang tot de netten voor de verbruikers („load”) op hun gehele grondgebied vergelijkbaar zijn.

4. In voorkomend geval wijzigt de Commissie, in overeenstemming met de in artikel 13, lid 2, bedoelde procedure, de

in de bijlage opgenomen richtsnoeren voor het beheer en de toewijzing van beschikbare overdrachtcapaciteit van interconnecties tussen nationale systemen, met inachtneming van de in de artikelen 5 en 6 vastgestelde beginselen in het bijzonder om gedetailleerde richtsnoeren over alle in de praktijk toegepaste methoden voor capaciteitstoeiwijzing op te nemen en om ervoor te zorgen dat de congestiebeheersmechanismen evolueren op een manier die verenigbaar is met de doelstellingen van de interne markt. Waar passend, worden bij deze wijzigingen gemeenschappelijke voorschriften vastgesteld inzake de minimale veiligheids en operationele normen voor het gebruik en de werking van het net, als bedoeld in artikel 5, lid 2.

Wanneer de Commissie richtsnoeren opstelt of wijzigt, zorgt zij ervoor dat wordt voorzien in de minimale harmonisatie die vereist is om de doelstellingen van deze verordening te verwezenlijken, zonder dat verder wordt gegaan dan daartoe nodig is.

Wanneer de Commissie richtsnoeren vaststelt of wijzigt, geeft zij aan welke maatregelen zij heeft genomen in verband met de overeenstemming tussen de desbetreffende richtsnoeren en de regels van derde landen die deel uitmaken van het Europees elektriciteitssysteem.

Artikel 9

Regelgevende instanties

Bij de uitoefening van hun bevoegdheden zorgen de regelgevende instanties er voor dat deze verordening en de krachtens artikel 8 vastgestelde richtsnoeren in acht worden genomen. Waar nodig om te voldoen aan de doelstellingen van deze verordening, werken zij samen met elkaar en met de Commissie.

Artikel 10

Verschaffing van informatie en vertrouwelijkheid

1. De lidstaten en de regelgevende instanties verstrekken de Commissie desgevraagd alle ter uitvoering van artikel 3, lid 4, en artikel 8 benodigde informatie.

In het bijzonder verstrekken de regelgevende instanties voor de toepassing van artikel 3, leden 4 en 6, de Commissie op gezette tijden informatie over de door de transmissiesysteembeheerders geleden werkelijke kosten, alsmede gegevens en alle relevante informatie met betrekking tot de fysieke stromen in door transmissiesysteembeheerders geëxploiteerde netten en de kosten van het net.

De Commissie stelt voor de informatieverstrekking een redelijke termijn vast, rekening houdend met de complexiteit van de gevraagde informatie en de urgentie.

2. Indien de betrokken lidstaten of de betrokken regelgevende instanties informatie niet binnen de overeenkomstig lid 1 vastgestelde termijn verstrekken, kan de Commissie alle voor de toepassing van artikel 3, lid 4, en artikel 8 benodigde informatie rechtstreeks van de betrokken ondernemingen verlangen.

Wanneer de Commissie een verzoek om informatie tot een onderneming richt, zendt zij tegelijkertijd een afschrift van het verzoek aan de regelgevende instanties van de lidstaat op het grondgebied waarvan het hoofdkantoor van de onderneming gevestigd is.

3. In haar verzoek noemt de Commissie de rechtsgrond van het verzoek, de voor de informatieverstrekking vastgestelde termijn, het doel van het verzoek, alsmede de sancties waarin artikel 12, lid 2, voorziet voor het verstrekken van onjuiste, onvolledige en misleidende informatie. De Commissie stelt voor de informatieverstrekking een redelijke termijn vast, rekening houdend met de complexiteit van de gevraagde informatie en de urgentie.

4. Tot het verstrekken van de gevraagde informatie zijn verplicht de eigenaren van een onderneming of degenen die hen vertegenwoordigen, en, in het geval van rechtspersonen, degenen die volgens het recht of de statuten bevoegd zijn hen te vertegenwoordigen. Naar behoren tot handelen gemachtigde advocaten mogen de informatie namens hun cliënten verstrekken, in welk geval de cliënt volledig verantwoordelijk blijft indien de verstrekte informatie onvolledig, onjuist of misleidend is.

5. Indien een onderneming de gevraagde informatie binnen de door de Commissie vastgestelde termijn niet dan wel onvolledig verstrekt, kan de Commissie de informatie bij beschikking verlangen. Zij omschrijft daarin de gevraagde informatie, stelt een passende termijn vast waarbinnen deze moet worden verstrekt en wijst op de in artikel 12, lid 2, bedoelde sancties, alsmede op het recht om tegen de beschikking beroep in te stellen bij het Hof van Justitie van de Europese Gemeenschappen.

De Commissie doet tegelijkertijd een afschrift van haar beschikking toekomen aan de regelgevende instanties van de lidstaat op het grondgebied waarvan zich de verblijfplaats van de betrokken persoon bevindt, dan wel het hoofdkantoor van de onderneming gevestigd is.

6. De overeenkomstig deze verordening ingewonnen informatie mag slechts ter uitvoering van artikel 3, lid 4, en artikel 8 worden aangewend.

De Commissie mag uit hoofde van deze verordening verkregen informatie die onder het beroepsgeheim valt niet openbaar maken.

Artikel 11

Het recht van de lidstaten om meer gedetailleerde maatregelen te treffen

Deze verordening doet geen afbreuk aan de rechten van de lidstaten om maatregelen te handhaven of in te voeren die meer gedetailleerde voorschriften bevatten dan die welke in deze verordening en de in artikel 8 bedoelde richtsnoeren zijn vervat.

*Artikel 12***Sancties**

1. Onverminderd het bepaalde in lid 2, stellen de lidstaten de regels vast inzake de sancties die van toepassing zijn op inbreuken op de bepalingen van deze verordening en nemen alle nodige maatregelen om te waarborgen dat zij worden uitgevoerd. De sancties moeten doeltreffend, evenredig en afschrikkend zijn. De lidstaten stellen de Commissie uiterlijk op 1 juli 2004 van deze bepalingen in kennis en delen haar onverwijld alle latere wijzigingen van die bepalingen mee.

2. De Commissie kan bij beschikking aan ondernemingen boetes opleggen van ten hoogste 1 % van de totale omzet over het voorgaande boekjaar, wanneer zij opzettelijk of uit onachtzaamheid onjuiste, onvolledige of misleidende informatie verschaffen in antwoord op een ingevolge artikel 10, lid 3, tot hen gericht verzoek, dan wel verzuimen informatie te verschaffen binnen de termijn vastgesteld bij een op basis van artikel 10, lid 5, eerste alinea, uitgevaardigde beschikking.

Bij de vaststelling van het bedrag van de geldboete dient de Commissie rekening te houden met de ernst van de niet-naleving van het bepaalde in punt 1.

3. Op basis van lid 1 opgelegde sancties en krachtens lid 2 vastgestelde beschikkingen zijn niet van strafrechtelijke aard.

*Artikel 13***Comité**

1. De Commissie wordt bijgestaan door een comité.
2. Wanneer naar dit lid wordt verwezen zijn de artikelen 5 en 7 van Besluit 1999/468/EG van toepassing, met inachtneming van artikel 8 van dat besluit.

Deze verordening is verbindend in al haar onderdelen en is rechtstreeks toepasselijk in elke lidstaat.

Gedaan te Brussel, 26 juni 2003.

Voor het Europees Parlement

De voorzitter

P. COX

De in artikel 5, lid 6, van Besluit 1999/468/EG bedoelde termijn wordt op drie maanden vastgesteld.

3. Wanneer naar dit lid wordt verwezen, zijn de artikelen 3 en 7 van Besluit 1999/468/EG van toepassing, met inachtneming van artikel 8 van dat besluit.

4. Het comité stelt zijn reglement van orde vast.

*Artikel 14***Verslag van de Commissie**

De Commissie ziet toe op de uitvoering van deze verordening. Zij legt aan het Europees Parlement en de Raad uiterlijk drie jaar na inwerkingtreding van deze verordening een verslag voor over de bij de tenuitvoerlegging daarvan opgedane ervaring. Met name moet in het verslag worden onderzocht in hoeverre de verordening heeft bewerkstelligd dat voor de grensoverschrijdende handel in elektriciteit niet discriminerende en op de kosten afgestemde voorwaarden voor toegang tot het net gelden, teneinde een bijdrage te leveren aan keuzemogelijkheden voor de klant in een goed functionerende interne markt en aan leverings- en voorzieningszekerheid op lange termijn, en in hoeverre effectieve locatiespecifieke signalen ingebouwd zijn. Indien nodig dient het verslag vergezeld te gaan van passende voorstellen en/of aanbevelingen.

*Artikel 15***Inwerkingtreding**

Deze verordening treedt in werking op de twintigste dag volgende op die van haar bekendmaking in het *Publicatieblad van de Europese Unie*.

Zij is van toepassing vanaf 1 juli 2004.

Voor de Raad

De voorzitter

A. TSOCHATZOPOULOS

BIJLAGE

Richt snoeren voor het beheer en de toewijzing van beschikbare overdrachtcapaciteit op interconnecties tussen nationale systemen

Algemeen

1. Bij de door hen gehanteerde congestiebeheermethode(n) pakken de lidstaten kortetermijncongestie op een aan de markt gerelateerde en economisch efficiënte wijze aan en verschaffen zij tegelijkertijd signalen of stimulansen voor efficiënte net- en productie investeringen op de juiste locaties.
2. De transmissiesysteembeheerders of, waar passend de lidstaten, verschaffen niet-discriminerende en transparante normen, waarin wordt beschreven onder welke omstandigheden zij welke congestiebeheermethoden zullen gebruiken. Deze normen, alsmede de veiligheidsnormen, moeten in voor eenieder toegankelijke documenten worden beschreven.
3. Het maken van onderscheid tussen de verschillende typen grensoverschrijdende transacties wordt, ongeacht de vraag of het hier fysieke bilaterale contracten betreft, dan wel pogingen om op buitenlandse markten vaste voet aan de grond te krijgen, tot een minimum beperkt wanneer de regels voor specifieke congestiebeheermethoden worden uitgewerkt. De methode voor de toewijzing van schaarse transmissiecapaciteit dient transparant te zijn. Aantoonbaar moet zijn dat eventuele verschillen in de behandeling van transacties geen concurrentievervalsend effect hebben en de ontwikkeling van concurrentie niet in de weg staan.
4. Van congestiebeheersystemen uitgaande prijssignalen dienen richtinggevend te zijn.
5. Transmissiesysteembeheerders maken de door hen op de markt aangeboden transmissiecapaciteit zo „zeker” mogelijk. Voor een redelijk deel mag deze capaciteit als minder „zeker” op de markt worden gebracht, maar de marktdeelnemers worden te allen tijde op de hoogte gebracht van de precieze voorwaarden voor het transport via grensoverschrijdende lijnen.
6. In aanmerking genomen dat het Europese continentale net uiterst fijnmazig is en dat het gebruik van koppellijnen de elektriciteitsstromen aan ten minste twee zijden van een landsgrens beïnvloedt, moeten de nationale regelgevende instanties er voor zorgen dat er niet unilateraal congestiebeheersprocedures met significante effecten voor de elektriciteitsstromen in andere netten worden uitgewerkt.

Langlopende contracten

1. Rechten op prioritaire toegang tot koppelingscapaciteit kunnen niet worden toegewezen aan contracten die strijdig zijn met de artikelen 81 en 82 van het EG Verdrag.
2. Bestaande langlopende contracten krijgen bij vernieuwing geen prioritaire rechten.

Informatieverstrekking

1. Transmissiesysteembeheerders zorgen voor passende coördinatie en informatie-uitwisselingsmechanismen om de bedrijfsveiligheid van het net te garanderen.
2. Transmissiesysteembeheerders publiceren alle relevante gegevens betreffende de totale grensoverschrijdende overdrachtcapaciteit. Naast de beschikbare ATC waarden voor winter en zomer (ATC: available transmission capacity) publiceren zij ramingen van de voor iedere dag beschikbare overdrachtcapaciteit, en dit op verschillende tijdstippen vóór de dag van het transport. De marktdeelnemers moeten ten minste over accurate ramingen voor de komende week kunnen beschikken en de transmissiesysteembeheerders dienen tevens te proberen informatie voor de komende maand te verschaffen. Een beschrijving van de betrouwbaarheid van de gegevens moet worden bijgevoegd.

3. De transmissiesysteembeheerders publiceren een algemeen schema voor de berekening van de totale overdrachtcapaciteit en de betrouwbaarheidsmarge voor de transmissie, een en ander uitgaande van de elektrische en fysieke kenmerken van het net. Een dergelijk schema wordt dan ter goedkeuring aan de regelgevende instanties van de betrokken lidstaten voorgelegd. De gehanteerde veiligheids-, operationele en planningsnormen vormen een integraal deel van de informatie die de transmissiesysteembeheerders in openbare documenten dienen te publiceren.

Principes die ten grondslag liggen aan methoden voor congestiebeheer

1. Bij voorkeur dienen netcongestieproblemen te worden opgelost met van transacties losstaande methoden, d.w.z. methoden waarbij geen keuze tussen de contracten van afzonderlijke marktdeelnemers behoeft te worden gemaakt.
2. Grensoverschrijdende gecoördineerde redispatching of compensatiehandel kan door de betrokken transmissiesysteembeheerders gezamenlijk worden gebruikt. De voor transmissiesysteembeheerders aan compensatiehandel en redispatching verbonden kosten moeten evenwel op een efficiënt niveau blijven.
3. Als een meer permanente benadering van congestiebeheer dient onmiddellijk een onderzoek te worden ingesteld naar de mogelijke verdiensten van een combinatie van marktsplitsing, of andere marktgeoriënteerde mechanismen voor het oplossen van „permanente” congestie en compensatiehandel voor het oplossen van tijdelijke congestie.

Richtsnoeren voor expliciete veilingen

1. Het veilingstelsel wordt op zodanige wijze opgezet dat alle beschikbare capaciteit op de markt wordt gebracht. Hiertoe kan een gecombineerde veiling worden georganiseerd waarbij capaciteit van uiteenlopende duur en met verschillende karakteristieken (bv. met betrekking tot de betrouwbaarheid) wordt geveild.
2. Totale koppelingcapaciteit wordt te koop aangeboden op een reeks veilingen, welke, bijvoorbeeld, jaarlijks, maandelijks, wekelijks, dagelijks of meerdere malen per dag kunnen worden gehouden, al naargelang de behoeften van de betrokken markten. Bij elk van deze veilingen wordt dan een voorgeschreven fractie van de overdrachtcapaciteit toegewezen, alsmede eventuele resterende capaciteit die nog niet bij eerdere veilingen is toegewezen.
3. De procedures voor expliciete veilingen moeten worden uitgewerkt in nauwe samenwerking tussen de nationale regelgevende instantie en de betrokken transmissiesysteembeheerder en zo worden opgezet dat bieders ook kunnen deelnemen aan de veilingdagen van georganiseerde markten (d.w.z. een energiebeurs) in de bewuste landen.
4. De elektriciteitsstromen in beide richtingen via overbelaste koppellijnen dienen in principe te worden vereffend teneinde de transportcapaciteit in de richting van de congestie te kunnen maximaliseren. De hiertoe te volgen procedure dient echter aan de voor een bedrijfszekere exploitatie van het systeem geldende eisen te voldoen.
5. Om zoveel mogelijk capaciteit op de markt te kunnen brengen, dienen de aan de vereffening van stromen verbonden financiële risico's te berusten bij de partijen die voor de concretisering van deze risico's verantwoordelijk zijn.
6. Iedere goedgekeurde veilingprocedure moet richtinggevende prijssignalen naar de marktdeelnemers kunnen laten uitgaan. Elektriciteitstransporten in een richting tegengesteld aan de overheersende energiestroom verlichten de congestie en leveren derhalve extra transportcapaciteit over de overbelaste koppellijn op.
7. Om mogelijke ergere problemen in verband met de dominante positie van één of meerdere marktdeelnemers te voorkomen, dienen de bevoegde regelgevende instanties bij het ontwerp van veilingmechanismen serieus te denken aan een beperking van de hoeveelheid capaciteit die één enkele marktdeelnemer op een veiling kan kopen, dan wel bezitten of gebruiken.
8. Om het ontstaan van vlot functionerende elektriciteitsmarkten te bevorderen, moet op een veiling gekochte capaciteit vrij verhandelbaar zijn tot de kennisgeving aan de transmissiesysteembeheerder dat de gekochte capaciteit zal worden gebruikt.

BESCHIKKING Nr. 1229/2003/EG VAN HET EUROPEES PARLEMENT EN DE RAAD**van 26 juni 2003****tot opstelling van richtsnoeren voor trans-Europese netwerken in de energiesector en houdende intrekking van Beschikking nr. 1254/96/EG**

HET EUROPEES PARLEMENT EN DE RAAD VAN DE EUROPESE UNIE,

Gelet op het Verdrag tot oprichting van de Europese Gemeenschap, en met name op artikel 156, eerste alinea,

Gezien het voorstel van de Commissie ⁽¹⁾,

Gezien het advies van het Europees Economisch en Sociaal Comité ⁽²⁾,

Gezien het advies van het Comité van de Regio's ⁽³⁾,

Handelende volgens de procedure van artikel 251 van het Verdrag ⁽⁴⁾,

Overwegende hetgeen volgt:

- (1) Sinds vaststelling van Beschikking nr. 1254/96/EG van het Europees Parlement en de Raad van 5 juni 1996 tot opstelling van richtsnoeren voor trans-Europese netwerken in de energiesector ⁽⁵⁾ is de behoefte ontstaan daarin nieuwe prioriteiten op te nemen, teneinde meer aandacht te geven aan belangrijke projecten, de lijst met projecten te actualiseren en de procedure voor de selectie van de projecten aan te passen.
- (2) Deze nieuwe prioriteiten vloeien voort uit de totstandbrenging van een meer open en concurrentiegericht interne energiemarkt als gevolg van de uitvoering van Richtlijn 96/92/EG van het Europees Parlement en de Raad van 19 december 1996 betreffende gemeenschappelijke regels voor de interne markt voor elektriciteit ⁽⁶⁾ en Richtlijn 98/30/EG van het Europees Parlement en de Raad van 22 juni 1998 betreffende gemeenschappelijke regels voor de interne markt voor aardgas ⁽⁷⁾. Zij sluiten aan op de conclusies van de Europese Raad van Stock-

holm van maart 2001 inzake de ontwikkeling van de infrastructuur die noodzakelijk zijn voor de goede werking van de energiemarkt. Er dient een speciale inspanning te worden verricht om de doelstelling van een toenemend gebruik van duurzame energiebronnen te bereiken, teneinde daarmee bij te dragen tot een beleid voor duurzame ontwikkeling.

- (3) Als regel dienen de bouw en het onderhoud van energie-infrastructuur onderworpen te zijn aan beginselen van de vrije markt. Dit is tevens in overeenstemming met de voorstellen van de Commissie voor de totstandbrenging van de interne energiemarkt en met de gemeenschappelijke voorschriften van het mededingingsrecht, die erop gericht zijn een opener en concurrerder interne energiemarkt tot stand te brengen. Financiële steun van de Gemeenschap voor bouw en onderhoud moet daarom tot de hoge uitzonderingen behoren. Deze uitzonderingen moeten naar behoren worden gemotiveerd.
- (4) De energie-infrastructuur dient zodanig te worden aangelegd en onderhouden dat de interne markt voor energie efficiënt kan werken, waarbij ten volle rekening wordt gehouden met strategische criteria en universele dienstverlening. Deze nieuwe prioriteiten vloeien tevens voort uit het feit dat de trans-Europese energienetwerken steeds belangrijker worden teneinde de gasvoorziening in de Gemeenschap te diversifiëren, de energienetwerken van de kandidaat lidstaten te integreren en te bewerkstelligen dat de elektriciteitsnetten in Europa en in de landen aan de Middellandse Zee en de Zwarte Zee op elkaar zijn afgestemd.
- (5) Binnen de projecten op het gebied van de trans-Europese energienetwerken dienen prioritaire projecten te worden aangewezen die van groot belang zijn voor de goede werking van de interne energiemarkt of voor de continuïteit van de energievoorziening.
- (6) De procedure voor de selectie van de projecten met betrekking tot de trans-Europese energienetwerken dient te worden aangepast ten behoeve van een evenwichtige toepassing van Verordening (EG) nr. 2236/95 van de Raad van 18 september 1995 tot vaststelling van de algemene regels voor het verlenen van financiële bijstand van de Gemeenschap op het gebied van de trans-Europese netwerken ⁽⁸⁾.
- (7) De procedure voor de selectie van de projecten met betrekking tot de trans-Europese energienetwerken dient
- ⁽⁸⁾ PB L 228 van 23.9.1995, blz. 1. Verordening gewijzigd bij Verordening (EG) nr. 1655/1999 van het Europees Parlement en de Raad (PB L 197 van 29.7.1999, blz. 1).

⁽¹⁾ PB C 151 E van 25.6.2002, blz. 207.

⁽²⁾ PB C 241 van 7.10.2002, blz. 146.

⁽³⁾ PB C 278 van 14.11.2002, blz. 35.

⁽⁴⁾ Advies van het EP van 24.10.2002 (nog niet verschenen in het PB), gemeenschappelijk standpunt van de Raad van 6.2.2003 (PB C 64 E van 18.3.2003, blz. 22) en beschikking van het EP van 4.6.2003 (nog niet verschenen in het PB).

⁽⁵⁾ PB L 161 van 29.6.1996, blz. 147. Beschikking laatstelijk gewijzigd bij Beschikking nr. 1741/1999/EG (PB L 207 van 6.8.1999, blz. 1).

⁽⁶⁾ PB L 27 van 30.1.1997, blz. 20.

⁽⁷⁾ PB L 204 van 21.7.1998, blz. 1.

op twee niveaus te worden aangepast: een eerste fase waarin een beperkt aantal thematisch gedefinieerde projecten van gemeenschappelijk belang wordt aangewezen, en een tweede fase waarin tot de gedetailleerde beschrijving, de zogenoemde specificaties, van de projecten wordt overgegaan.

- (8) Aangezien de specificaties van de projecten vatbaar zijn voor wijziging, betreft het hier indicatieve specificaties. De Commissie dient dan ook gemachtigd te blijven deze bij te werken. Aangezien het project aanzienlijke politieke en economische gevolgen kan hebben, dient het juiste evenwicht te worden gevonden tussen wetgevingstoezicht en flexibiliteit bij het vaststellen van projecten die eventueel voor communautaire steun in aanmerking komen.
- (9) De voor de uitvoering van deze beschikking vereiste maatregelen worden vastgesteld overeenkomstig Besluit 1999/468/EG van de Raad van 28 juni 1999 tot vaststelling van de voorwaarden voor de uitoefening van de aan de Commissie verleende uitvoeringsbevoegdheden ⁽¹⁾.
- (10) De vaststelling van de projecten van gemeenschappelijk belang, van de specificaties van deze projecten en van de prioritaire projecten dient te geschieden zonder vooruit te lopen op de uitkomsten van de milieueffectbeoordeling van de projecten of van de plannen of programma's.
- (11) Het is raadzaam de termijn waarbinnen de Commissie krachtens Beschikking nr. 1254/96/EG het periodieke verslag inzake de uitvoering van de richtsnoeren moet uitbrengen te verlengen, aangezien de Commissie uit hoofde van Verordening (EG) nr. 2236/95 jaarlijks een verslag indient dat informatie bevat over de voortgang van de projecten, en met name van de prioritaire projecten.
- (12) Gezien de ingrijpende wijzigingen die worden aangebracht in Beschikking nr. 1254/96/EG is het duidelijkheidshalve en om redenen van rationalisatie wenselijk de betrokken bepalingen in een nieuw rechtsinstrument op te nemen,

HEBLEN DE VOLGENDE BESCHIKKING VASTGESTELD:

Artikel 1

Doel

Bij deze beschikking worden de aard en de strekking van het richtinggevend beleid van de Gemeenschap op het gebied van trans-Europese energienetwerken omschreven. Daartoe worden richtsnoeren opgesteld die de doelstellingen, de prioriteiten en de grote lijnen van het beleid van de Gemeenschap op het gebied van trans-Europese energienetwerken bestrijken. In deze richtsnoeren worden projecten van gemeenschappelijk belang, met inbegrip van die welke prioriteit hebben, op het gebied van de trans-Europese elektriciteits en aardgasnetwerken aangegeven.

⁽¹⁾ PB L 184 van 17.7.1999, blz. 23.

Artikel 2

Werkingsfeer

Deze beschikking betreft:

1. bij elektriciteitsnetwerken:
 - a) alle hoogspanningsleidingen, met uitzondering van leidingen van distributienetten, en de onderzeese verbindingen voor zover deze infrastructuur gebruikt wordt voor interregionaal of internationaal elektriciteitstransport/interregionale of internationale elektriciteitsverbindingen;
 - b) alle apparatuur en installaties die voor de goede werking van het betreffende systeem onontbeerlijk zijn, met inbegrip van de beveiligings-, controle- en regelsystemen;
2. bij aardgasnetwerken:
 - a) de hogedrukgasleidingen, met uitzondering van leidingen van distributienetten, waarmee de regio's van de Gemeenschap vanuit binnen of buiten de Gemeenschap gelegen bronnen van aardgas kunnen worden voorzien;
 - b) de met bovengenoemde hogedrukgasleidingen verbonden ondergrondse opslaginstallaties;
 - c) de terminals voor de aanlanding, opslag en hervergassing van vloeibaar aardgas (LNG), alsmede methaantankers naar gelang van hun capaciteit;
 - d) alle apparatuur en installaties die voor de goede werking van het betreffende systeem onontbeerlijk zijn, met inbegrip van de beveiligings-, controle- en regelsystemen.

Artikel 3

Doelstellingen

De Gemeenschap bevordert de onderlinge koppeling, de interoperabiliteit en de ontwikkeling van de trans-Europese energienetwerken alsmede de toegang tot die netwerken, overeenkomstig het bestaande Gemeenschapsrecht, teneinde:

- a) de doeltreffende werking van de interne markt in het algemeen, en van de interne markt voor energie in het bijzonder, te bevorderen, en tevens de rationele productie en distributie en het rationele gebruik van energiebronnen en de ontwikkeling van en verbinding met hernieuwbare bronnen aan te moedigen, om de kosten van energie voor de consument te beperken en bij te dragen tot de diversificatie van de energiebronnen;
- b) de ontwikkeling en ontsluiting van de minder begunstigde en insulaire gebieden in de Gemeenschap te vergemakkelijken en aldus tot de versterking van de economische en sociale samenhang bij te dragen;

- c) de continuïteit van de energievoorziening te verhogen onder meer door de betrekkingen met derde landen op energiegebied in wederzijds belang te verbeteren, met name in het kader van het Verdrag inzake het Energiehandvest en de door de Gemeenschap gesloten samenwerkingsovereenkomsten.

Artikel 4

Prioriteiten

De prioriteiten van het Gemeenschapsbeleid op het gebied van trans-Europese energienetwerken moeten verenigbaar zijn met duurzame ontwikkeling en luiden als volgt:

1. voor zowel elektriciteits- als aardgasnetwerken:
 - a) aanpassing en ontwikkeling van de energienetwerken ter ondersteuning van de werking van de interne energiemarkt en met name oplossing van de problemen in verband met (in het bijzonder grensoverschrijdende) knelpunten, congestie en ontbrekende schakels, gelet op de behoeften die voortvloeien uit het functioneren van de interne markt voor elektriciteit en aardgas en de uitbreiding van de Europese Gemeenschap;
 - b) totstandbrenging van energienetwerken in insulaire, geïsoleerde, perifere en ultraperifere gebieden met bevordering van de diversificatie van de energiebronnen en het gebruik van hernieuwbare energiebronnen, alsook aansluiting van die netwerken waar nodig;
2. voor elektriciteitsnetwerken:
 - a) aanpassing en ontwikkeling van netten ter bevordering van de integratie/aansluiting van installaties voor de productie van hernieuwbare energie;
 - b) interoperabiliteit van de elektriciteitsnetwerken binnen de Europese Gemeenschap met die in de kandidaat-lidstaten en in andere landen van Europa en het Middellandse- en Zwarte-Zeegebied;
3. voor aardgasnetwerken:

ontwikkeling van aardgasnetwerken om aan de vraag van de Europese Gemeenschap naar aardgas te voldoen, regulering van de aardgasvoorzieningssystemen, interoperabiliteit van de aardgasnetwerken met die van andere landen in Europa en de landen van het Middellandse Zee-gebied en het Zwarte Zee-gebied en diversificatie van de aardgasbronnen en aanvoerroutes.

Artikel 5

Beleidslijnen

De hoofdlijnen van het beleid van de Gemeenschap op het gebied van trans-Europese energienetten zijn:

- a) de aanwijzing van de projecten van gemeenschappelijk belang;
- b) het creëren van een gunstiger klimaat voor het ontwikkelen van deze netwerken, overeenkomstig artikel 156, eerste alinea, van het Verdrag.

Artikel 6

Aanvullende criteria voor projecten van gemeenschappelijk belang

1. De algemene criteria die moeten worden toegepast wanneer een besluit wordt genomen over wijzigingen, specificaties of aanvragen tot aanpassing van projecten van gemeenschappelijk belang zijn de volgende:

- a) de projecten moeten binnen de werkingssfeer van artikel 2 vallen;
- b) de projecten moeten beantwoorden aan de doelstellingen van artikel 3 en aan de prioriteiten van artikel 4;
- c) de projecten moeten uitzicht bieden op potentiële economische levensvatbaarheid.

Voor projecten van gemeenschappelijk belang die het grondgebied van een lidstaat betreffen, is de goedkeuring van de betrokken lidstaat vereist.

2. De aanvullende criteria voor de aanwijzing van de projecten van gemeenschappelijk belang staan in bijlage II.

3. Elke wijziging die een verandering inhoudt van de omschrijving van de aanvullende criteria voor projecten van gemeenschappelijk belang, zoals deze in bijlage II zijn opgenomen, waaronder aanzienlijke wijzigingen die van invloed zijn op deze criteria, zoals volkomen nieuwe projecten of nieuwe landen van bestemming, wordt volgens de procedure van artikel 251 van het Verdrag behandeld.

4. Alleen de in bijlage III genoemde projecten die voldoen aan de criteria van de leden 1 en 2 komen in aanmerking voor financiële bijstand van de Gemeenschap ingevolge Verordening (EG) nr. 2236/95.

5. De indicatieve projectspecificaties, waaronder, indien van toepassing, de geografische beschrijving ervan, staan in bijlage III. Deze specificaties worden bijgewerkt volgens de procedure bedoeld in artikel 10, lid 2. Actualiseringen zijn technisch van aard en moeten zich beperken tot technische wijzigingen van projecten, bij voorbeeld een noodzakelijke wijziging van een bepaald deel van de gespecificeerde route of een beperkte aanpassing van de projectlocatie.

6. De lidstaten nemen alle maatregelen die zij nodig achten om de verwezenlijking van projecten van gemeenschappelijk belang te vergemakkelijken en te versnellen en vertragingen tot een minimum te beperken, met inachtneming van de communautaire regelgeving en de internationale overeenkomsten

op het gebied van het milieu. Met name de vereiste vergunningsprocedures worden snel afgewikkeld.

7. Wanneer delen van projecten van gemeenschappelijk belang op het grondgebied van derde landen worden uitgevoerd, kan de Commissie in overleg met de betrokken lidstaten voorstellen doen, in voorkomend geval in het kader van het beheer van de akkoorden van de Gemeenschap met die derde landen en overeenkomstig het Verdrag inzake het Energiehandvest voor de derde landen die dat Verdrag hebben ondertekend, zodat ook de betrokken derde landen de projecten als van wederzijds belang erkennen, om aldus de verwezenlijking ervan te vergemakkelijken.

8. De evaluatie van de economische levensvatbaarheid, bedoeld in lid 1, onder c), wordt gebaseerd op een kosten-batenanalyse, waarbij rekening wordt gehouden met alle kosten en baten, ook op middellange en/of lange termijn, uit het oogpunt van de milieuaspecten, de continuïteit van de voorziening en de bijdrage tot de economische en sociale samenhang.

Artikel 7

Prioritaire projecten

1. De in artikel 6, lid 4, bedoelde projecten van gemeenschappelijk belang die onder bijlage I vallen, zijn prioritair wat betreft het verlenen van financiële bijstand van de Gemeenschap ingevolge Verordening nr. 2236/95. Besluiten tot wijziging van bijlage I worden genomen volgens de procedure van artikel 251 van het Verdrag.

2. De betrokken lidstaten en de Commissie streven er binnen hun bevoegdheid naar, de uitvoering van de prioritaire projecten te bevorderen, in het bijzonder wanneer het om grensoverschrijdende projecten gaat.

3. Prioritaire projecten zijn verenigbaar met duurzame ontwikkeling en voldoen aan de navolgende criteria:

- a) zij hebben gevolgen van betekenis voor de het functioneren van de mededinging op de interne markt en/of
- b) zij verbeteren de continuïteit van de voorziening in de Gemeenschap.

Artikel 8

Gevolgen voor de mededinging

Wanneer een project wordt overwogen, wordt ernaar gestreefd de gevolgen voor de mededinging in aanmerking te nemen. Particuliere financiering of financiering door de betrokken marktdeelnemers wordt aangemoedigd. Concurrentievervalsing tussen de marktdeelnemers wordt vermeden, overeenkomstig de bepalingen van het Verdrag.

Artikel 9

Beperkingen

1. Deze beschikking loopt niet vooruit op de financiële verplichtingen van een lidstaat of van de Gemeenschap.
2. Deze beschikking loopt niet vooruit op het resultaat van de milieueffectbeoordeling van de projecten en van de plannen of programma's die het toekomstige kader vormen voor het verlenen van vergunningen voor dergelijke projecten. Er wordt rekening gehouden met het resultaat van een milieueffectbeoordeling, wanneer een dergelijke beoordeling krachtens het Gemeenschapsrecht ter zake vereist is, voordat een besluit wordt genomen om de projecten effectief uit te voeren overeenkomstig de toepasselijke Gemeenschapswetgeving.

Artikel 10

Comité

1. De Commissie wordt bijgestaan door een comité.
2. Wanneer naar dit lid wordt verwezen, zijn de artikelen 5 en 7 van Besluit 1999/468/EG van toepassing, met inachtneming van artikel 8 van dat besluit.

De in artikel 5, lid 6, van Besluit 1999/468/EG bedoelde termijn wordt vastgesteld op drie maanden.

3. Het comité stelt zijn reglement van orde vast.

Artikel 11

Verslag

De Commissie stelt over de uitvoering van deze beschikking om de twee jaar een verslag op dat zij aan het Europees Parlement, de Raad, het Economisch en Sociaal Comité, en het Comité van de regio's voorlegt. In dat verslag wordt ook aandacht besteed aan de verwezenlijking en de vorderingen met de uitvoering van de prioritaire projecten die betrekking hebben op de in bijlage II, punten 1, 2 en 7, genoemde grensoverschrijdende verbindingen, alsmede aan de wijze van financiering van deze projecten, met name wat de financiële bijdrage van de Gemeenschap betreft.

Artikel 12

Deze beschikking treedt in werking op de derde dag volgende op die van haar bekendmaking in het *Publicatieblad van de Europese Unie*.

Artikel 13

Beschikking nr. 1254/96/EG wordt ingetrokken, onverminderd de verplichtingen van de lidstaten inzake de toepassing van

oornoemde beschikking. Verwijzingen naar Beschikking nr. 1254/96/EG gelden als verwijzingen naar deze beschikking.

Gedaan te Brussel, 26 juni 2003.

Artikel 14

Voor het Europees Parlement

Voor de Raad

De voorzitter

De voorzitter

Deze beschikking is gericht tot de lidstaten.

P. COX

A. TSOCHATZOPOULOS

BIJLAGE I

TRANS-EUROPESE NETWERKEN IN DE ENERGIESECTOR

Assen voor prioritaire projecten als omschreven in artikel 7

ELEKTRICITEITSNETTEN

- EL.1. Frankrijk — België — Nederland — Duitsland:
versterking van de elektriciteitsnetten die noodzakelijk zijn om congestie in de Benelux op te lossen.
- EL.2. Grenzen van Italië met Frankrijk, Oostenrijk, Slovenië en Zwitserland:
uitbreiding van de onderlinge koppelcapaciteit van de elektriciteitsnetten.
- EL.3. Frankrijk — Spanje — Portugal:
uitbreiding van de onderlinge koppelcapaciteit van de elektriciteitsnetten tussen deze landen en voor het Iberisch schiereiland en ontwikkeling van het netwerk in de insulaire gebieden.
- EL.4. Griekenland — de Balkanlanden — UCTE systeem:
ontwikkeling van de elektriciteitsnetten om Griekenland op het UCTE systeem (Unie voor de Coördinatie van het Transport van Elektriciteit) aan te sluiten.
- EL.5. Verenigd Koninkrijk — continentaal Europa en Noord-Europa:
totstandbrenging/uitbreiding van de onderlinge koppelcapaciteit van de elektriciteitsnetten en mogelijke integratie van offshore-windenergie.
- EL.6. Ierland — Verenigd Koninkrijk:
uitbreiding van de onderlinge koppelcapaciteit van de elektriciteitsnetten en mogelijke integratie van offshore-windenergie.
- EL.7. Denemarken — Duitsland — Baltisch gebied (incl. Noorwegen — Zweden — Finland — Denemarken — Duitsland)
uitbreiding van de onderlinge koppelcapaciteit van de elektriciteitsnetten en mogelijke integratie van offshore-windenergie.

GASNETTEN

- NG.1. Verenigd Koninkrijk — noordelijk continentaal Europa, omvattend Nederland, Denemarken en Duitsland — (met aansluitingen voor de landen aan de Baltische Zee) — Rusland:
gasleidingen die een aantal van de voornaamste gasbronnen in Europa met elkaar verbinden, om zo de interoperabiliteit van de netten te verbeteren en de continuïteit van de gasvoorziening beter te verzekeren.
- NG.2. Algerije — Spanje — Italië — Frankrijk — noordelijk continentaal Europa:
de aanleg van nieuwe gasleidingen van Algerije naar Spanje, Frankrijk en Italië en een toename van de netcapaciteit in en tussen Spanje, Italië en Frankrijk.
- NG.3. Landen aan de Kaspische Zee — het Midden Oosten — de Europese Unie:
nieuwe gasleidingen naar de Europese Unie, vanaf nieuwe bronnen, met inbegrip van de gasleidingen Turkije-Griekenland, Griekenland-Italië en Turkije-Oostenrijk.
- NG.4. LNG terminals in België, Frankrijk, Spanje, Portugal en Italië:
diversifiëring van de bronnen en de toegangspunten, waaronder de LNG-aansluitingen op het transmissienet.
- NG.5. Ondergrondse opslaginstallaties in Spanje, Portugal, Italië, Griekenland en de landen aan de Baltische Zee:
uitbreiding van de capaciteit in Spanje, Italië en de landen aan de Baltische Zee en bouw van de eerste installaties in Portugal en Griekenland.

BIJLAGE II

TRANS-EUROPESE NETWERKEN IN DE ENERGIESECTOR

Aanvullende criteria voor projecten van gemeenschappelijk belang

ELEKTRICITEITSNETTEN

1. Ontwikkeling van de elektriciteitsnetten in de insulaire, geïsoleerde, perifere en ultraperifere regio's met voorrang voor de diversificatie van energiebronnen en het opvoeren van het gebruik van duurzame energie en, in voorkomend geval, aansluiting van de elektriciteitsnetten van deze regio's.
 - Ierland — Verenigd Koninkrijk (Wales)
 - Griekenland (eilanden)
 - Italië (Sardinië) — Frankrijk (Corsica) — Italië (vasteland)
 - Aansluitingen in insulaire regio's
 - Aansluitingen in ultraperifere regio's in Frankrijk, Spanje en Portugal
2. Ontwikkeling van de elektriciteitsverbindingen tussen de lidstaten, die noodzakelijk zijn voor de werking van de interne markt of om de betrouwbaarheid en de veiligheid van de werking van de elektriciteitsnetten te verzekeren.
 - Frankrijk — België — Nederland — Duitsland
 - Frankrijk — Duitsland
 - Frankrijk — Italië
 - Frankrijk — Spanje
 - Portugal — Spanje
 - Finland — Zweden
 - Oostenrijk — Italië
 - Ierland — Verenigd Koninkrijk (Noord-Ierland)
 - Oostenrijk — Duitsland
 - Nederland — Verenigd Koninkrijk
 - Duitsland — Denemarken — Zweden
 - Griekenland — Italië
3. Ontwikkeling van de binnenlandse elektriciteitsverbindingen in de lidstaten, die nodig zijn voor de benutting van de verbindingen tussen de lidstaten, voor de werking van de interne markt of voor de aansluiting van installaties voor duurzame energie.
 - Alle lidstaten
4. Ontwikkeling van de elektriciteitsverbindingen met derde landen, met name met de kandidaat-lidstaten, die bijdragen aan de interoperabiliteit, de betrouwbaarheid en de veiligheid van de werking van de elektriciteitsnetten of aan de elektriciteitsvoorziening van de Europese Gemeenschap.
 - Duitsland — Noorwegen
 - Nederland — Noorwegen
 - Zweden — Noorwegen
 - Verenigd Koninkrijk — Noorwegen
 - Italië — Slovenië

- Baltische elektriciteitsring: Duitsland — Polen — Rusland — Estland — Letland — Litouwen — Zweden — Finland — Denemarken — Wit-Rusland
 - Noorwegen — Zweden — Finland — Rusland
 - Mediterrane elektriciteitsring: Frankrijk — Spanje — Marokko — Algerije — Tunesië — Libië — Egypte — landen in het Nabije Oosten — Turkije — Griekenland — Italië
 - Duitsland — Polen
 - Griekenland — Turkije
 - Italië — Zwitserland
 - Griekenland — Balkanlanden
 - Spanje — Marokko
 - EU — Balkanlanden — Wit-Rusland — Rusland — Oekraïne
 - Zwarte Zee elektriciteitsring: Rusland — Oekraïne — Roemenië — Bulgarije — Turkije — Georgië
5. Acties die de werking van de onderling gekoppelde elektriciteitsnetten verbeteren in het kader van de interne markt, met name gericht op de inventarisatie van de knelpunten en ontbrekende schakels, het zoeken naar oplossingen voor de congestieproblemen en de aanpassing van de methoden voor de capaciteitsberekening en de exploitatie van de elektriciteitsnetten.
- Het aangeven van de knelpunten en de ontbrekende schakels, met name grensoverschrijdend, binnen elektriciteitsnetten.
 - Het ontwikkelen van oplossingen voor elektriciteitsstroombeheer met het oog op de congestieproblemen binnen elektriciteitsnetten.
 - De aanpassing van de prognose en operatietechnieken voor elektriciteitsnetten die nodig zijn voor een goede werking van de interne markt en het gebruik van een hoog percentage duurzame energiebronnen.

GASNETTEN

6. Introductie van aardgas in nieuwe regio's, met name de insulaire, geïsoleerde, perifere en ultraperifere gebieden, en de ontwikkeling van de gasnetten in deze gebieden.
- Verenigd Koninkrijk (Noord-Ierland)
 - Ierland
 - Spanje
 - Portugal
 - Griekenland
 - Zweden
 - Denemarken
 - Ultraperifere regio's: Frankrijk, Spanje, Portugal
7. Ontwikkeling van de gasnetverbindingen die nodig zijn voor de werking van de interne markt of om de continuïteit van de energievoorziening beter te verzekeren, met inbegrip van de aansluiting van de afzonderlijke gasnetten.
- Ierland — Verenigd Koninkrijk
 - Frankrijk — Spanje
 - Portugal — Spanje
 - Oostenrijk — Duitsland
 - Oostenrijk — Hongarije

- Oostenrijk — Italië
 - Griekenland — andere Balkanlanden
 - Italië — Griekenland
 - Oostenrijk — Tsjechië
 - Oostenrijk — Slovenië — Kroatië
 - Verenigd Koninkrijk — Nederland — Duitsland
 - Duitsland — Polen
 - Denemarken — Verenigd Koninkrijk
 - Denemarken — Duitsland — Zweden
8. Ontwikkeling van de aanlandingscapaciteit van vloeibaar aardgas (LNG) en van de opslagcapaciteit van aardgas, die nodig zijn om aan de vraag te voldoen en om de gasinstallaties af te stellen alsmede diversifiëring van de bevoorradingsbronnen en de aanvoerroutes.
- Alle lidstaten
9. Ontwikkeling van de gastransportcapaciteit (aanvoerleidingen), die nodig is om aan de vraag te voldoen alsmede diversifiëring van de bevoorrading vanaf interne en externe bronnen en van de aanvoerroutes.
- Noordelijk gasnet: Noorwegen — Denemarken — Duitsland — Zweden — Finland — Rusland — Balkanlanden — Polen
 - Algerije — Spanje — Frankrijk
 - Rusland — Oekraïne — EU
 - Rusland — Wit-Rusland — Polen — EU
 - Libië — Italië
 - Landen aan de Kaspische Zee — EU
 - Rusland — Oekraïne — Moldavië — Roemenië — Bulgarije — Griekenland — andere Balkanlanden
 - Duitsland — Tsjechië — Oostenrijk — Italië
 - Rusland — Oekraïne — Slowakije — Hongarije — Slovenië — Italië
 - Nederland — Duitsland — Zwitserland — Italië
 - België — Frankrijk — Zwitserland — Italië
 - Denemarken — (Zweden) — Polen
 - Noorwegen — Rusland — EU
 - Ierland
 - Algerije — Italië — Frankrijk
 - Midden-Oosten — EU
10. Acties die de werking van de onderling gekoppelde gasnetten verbeteren in het kader van de interne markt, in het bijzonder die welke gericht zijn op de inventarisatie van de knelpunten en ontbrekende schakels, het vinden van oplossingen voor de congestieproblemen en de aanpassing van de methoden voor de capaciteitsberekening en de exploitatie van de gasnetten.
- Het aangeven van de knelpunten en de ontbrekende schakels, met name grensoverschrijdend, binnen de gasnetten.
 - Het ontwikkelen van oplossingen voor aardgasstroombeheer met het oog op de congestieproblemen van elektriciteitsnetten.
 - Het aanpassen van de prognose en operatietechnieken met betrekking tot aardgasnetten die nodig zijn voor de werking van de interne markt.
-

BIJLAGE III

TRANS-EUROPESE NETWERKEN IN DE ENERGIESECTOR

Projecten van gemeenschappelijk belang en de specificaties daarvan, zoals die momenteel aan de hand van de criteria van bijlage II zijn bepaald

ELEKTRICITEITSNETTEN

1. *Ontwikkeling van elektriciteitsnetten in geïsoleerde regio's*
 - 1.1. Onderzeese kabel Ierland — Wales (UK)
 - 1.2. Versterking van de verbinding Ipiros (GR) — Puglia (IT)
 - 1.3. Aansluiting van de Zuidelijke Cycladen (GR)
 - 1.4. Verbinding via een onderzeese kabel voor 30 kV tussen de eilanden Faial, Pico en S. Jorge (Azoren, PT)
 - 1.5. Verbinding en versterking van het elektriciteitsnet op Terceira, Faial en S. Miguel (Azoren, PT)
 - 1.6. Verbinding en versterking van het elektriciteitsnet op Madeira (PT)
 - 1.7. Onderzeese kabel Sardinië (IT) — vasteland van Italië
 - 1.8. Onderzeese kabel Corsica (FR) — Italië
 - 1.9. Verbinding vasteland van Italië — Sicilië (IT)
 - 1.10. Verdubbeling van de verbinding Sorgente (IT) — Rizziconi (IT)
 - 1.11. Nieuwe verbindingen op de Balearen en de Canarische eilanden (ES)
2. *Ontwikkeling van de elektriciteitsverbindingen tussen de lidstaten*
 - 2.1. Verbinding Moulaine (FR) — Aubange (BE)
 - 2.2. Verbinding Avelin (FR) — Avelgem (BE)
 - 2.3. Verbinding Vigy (FR) — Marlenheim (FR)
 - 2.4. Verbinding Vigy (FR) — Uchtelfangen (DE)
 - 2.5. La Praz (FR) fasenregelaar
 - 2.6. Verdere uitbreiding van de capaciteit via de bestaande koppeling tussen Frankrijk en Italië
 - 2.7. Nieuwe koppeling tussen Frankrijk en Italië
 - 2.8. Nieuwe koppeling via de Pyreneeën tussen Frankrijk en Spanje
 - 2.9. Verbinding via de oostelijke Pyreneeën tussen Frankrijk en Spanje
 - 2.10. Verbindingen tussen Noord-Portugal en Noordwest-Spanje
 - 2.11. Lijn Sines (PT) — Alqueva (PT) — Balboa (ES)
 - 2.12. Lijn Valdigem (PT) — Douro Internacional (PT) — Aldeadávila (ES) en de installaties van Douro Internacional

- 2.13. Nieuwe verbindingen ten noorden van de Botnische Golf tussen Finland en Zweden
- 2.14. Lijn Lienz (AT) — Cordignano (IT)
- 2.15. Nieuwe verbinding tussen Italië en Oostenrijk aan de Brennerpas
- 2.16. Verbinding tussen Ierland en Noord-Ierland
- 2.17. Lijn St Peter (AT) — Isar (DE)
- 2.18. Onderzeese kabel tussen Zuidoost Engeland en Midden Nederland
- 2.19. Versterking van de verbindingen tussen Denemarken en Duitsland, bijv. de lijn Kasso — Hamburg
- 2.20. Versterking van de verbindingen tussen Denemarken en Zweden
3. *Ontwikkeling van de elektriciteitsverbindingen binnen de lidstaten*
 - 3.1. Aansluitingen op de Deense Oost-West-verbinding: verbinding tussen de westelijke (UCTE) en oostelijke (NOR-DEL) netten van Denemarken
 - 3.2. Aansluitingen op de Deense Noord-Zuid-verbinding
 - 3.3. Nieuwe aansluitingen in Noord-Frankrijk
 - 3.4. Nieuwe aansluitingen in Zuidwest-Frankrijk
 - 3.5. Lijn Trino Vercellese (IT) — Lacchiarella (IT)
 - 3.6. Lijn Turbigio (IT) — Rho — Bovisio (IT)
 - 3.7. Lijn Voghera (IT) — La Casella (IT)
 - 3.8. Lijn S. Fiorano (IT) — Nave (IT)
 - 3.9. Lijn Venezia Nord (IT) — Cordignano (IT)
 - 3.10. Lijn Redipuglia (IT) — Unide Ovest (IT)
 - 3.11. Nieuwe aansluitingen op de Oost-West-verbinding van Italië
 - 3.12. Lijn Tavarnuzze (IT) — Casellina (IT)
 - 3.13. Lijn Tavarnuzze (IT) — S. Barbara (IT)
 - 3.14. Lijn Rizziconi (IT) — Feroletto (IT) — Laino (IT)
 - 3.15. Nieuwe aansluitingen op de Noord-Zuid-verbinding van Italië
 - 3.16. Wijzigingen van het netwerk om de aansluitingen voor duurzame energie in Italië te vergemakkelijken
 - 3.17. Nieuwe aansluitingen voor windenergie in Italië
 - 3.18. Nieuwe aansluitingen op de noordas van Spanje
 - 3.19. Nieuwe aansluitingen op de mediterrane as van Spanje
 - 3.20. Nieuwe aansluitingen op de as Galicia (ES) — Centro (ES)
 - 3.21. Nieuwe aansluitingen op de as Centro (ES) — Aragón (ES)
 - 3.22. Nieuwe aansluitingen op de as Aragón (ES) — Levante (ES)
 - 3.23. Nieuwe aansluitingen in Andalucía (ES)

- 3.24. Lijn Pedralva (PT) — Riba d'Ave (PT) en de installaties van Pedralva
- 3.25. Lijn Recarei (PT) — Valdigem (PT)
- 3.26. Lijn Picote (PT) — Pocinho (PT) (opwaardering)
- 3.27. Wijziging van de huidige lijn Pego (PT) — Cedillo (ES)/Falagueira (PT) en de installaties van Falagueira
- 3.28. Lijn Pego (PT) — Batalha (PT) en de installaties van Batalha
- 3.29. Lijn Sines (PT) — Ferreira do Alentejo I (PT) (opwaardering)
- 3.30. Nieuwe aansluitingen voor windenergie in Italië
- 3.31. Lijn Pereiros (PT) — Zêzere (PT) — Santarém (PT) en de installaties van Zêzere
- 3.32. Lijn Batalha (PT) — Rio Maior (PT) I en II (opwaarderingen)
- 3.33. Lijn Carrapatelo (PT) — Mourisca (PT) (opwaardering)
- 3.34. Lijn Valdigem (PT) — Viseu (PT) — Anadia (PT)
- 3.35. Omlegging van de huidige lijn Rio Maior (PT) — Palmela (PT) naar de lijn Ribatejo (PT) en de installaties van Ribatejo
- 3.36. Thessaloniki (GR), Lamia (GR) en Patras (GR) onderstations en verbindinglijnen
- 3.37. Verbindingen voor de regio's Evia (GR), Laconië (GR) en Thracië (GR)
- 3.38. Versterking van de bestaande verbindingen tussen de perifere regio's en het vasteland in Griekenland
- 3.39. Lijn Tynagh (IE) — Cashla (IE)
- 3.40. Lijn Flagford (IE) — East Sligo (IE)
- 3.41. Verbindingen in Noordoost- en West-Spanje, met name voor aansluiting op het netwerk voor de opwekking van windenergie
- 3.42. Verbindingen in Baskenland (ES), Aragón (ES) en Navarra (ES)
- 3.43. Verbindingen in Galicië (ES)
- 3.44. Verbindingen in Midden-Zweden
- 3.45. Verbindingen in Zuid-Zweden
- 3.46. Lijn Lübeck/Siems (DE) — Görries (DE)
- 3.47. Lijn Lübeck/Siems (DE) — Krümmel (DE)
- 3.48. Verbindingen in Noord-Ierland, met betrekking tot de koppelverbindingen met Ierland
- 3.49. Verbindingen in het noordwesten van het Verenigd Koninkrijk
- 3.50. Verbindingen in Schotland en Engeland, met het oog op een groter gebruik van hernieuwbare bronnen voor het opwekken van elektriciteit
- 3.51. Nieuwe aansluitingen voor offshore-windenergie in België
- 3.52. Borssele (NL)

- 3.53. Implementatie van „reactive power compensation equipment” (NL)
- 3.54. St. Peter (AT) — Tauern (AT)
- 3.55. Südburgenland (AT) — Kainachtal (AT)
4. *Ontwikkeling van de elektriciteitsverbindingen met derde landen*
 - 4.1. Lijn Neuenhagen (DE) — Vierraden (DE) — Krajnik (PL)
 - 4.2. Verbinding Brunsbüttel (DE) — Zuid-Noorwegen
 - 4.3. Lijn S. Fiorano (IT) — Robbia (CH)
 - 4.4. Nieuwe koppeling tussen Italië en Zwitserland
 - 4.5. Lijn Philippi (GR) — Maritsa 3 (Bulgarije)
 - 4.6. Lijn Amintaio (GR) — Bitola (FYROM)
 - 4.7. Lijn Kardina (GR) — Elbasan (Albanië)
 - 4.8. Lijn Elbasan (Albanië) — Podgorica (Servië en Montenegro)
 - 4.9. Mostar (Bosnië Herzegovina) onderstation en verbindinglijnen
 - 4.10. Ernestinovo (Kroatië) onderstation en verbindinglijnen
 - 4.11. Verbindingen tussen Griekenland en Albanië, Bulgarije en FYROM
 - 4.12. Lijn Philippi (GR) — Hamidabad (TR)
 - 4.13. Onderzeese kabel tussen Noordoost-/Oost-Engeland en Zuid-Noorwegen
 - 4.14. Lijn Eemshaven (NL) — Fedaa (NO)
 - 4.15. Onderzeese kabel tussen Zuid-Spanje en Marokko (versterking van de bestaande verbinding)
 - 4.16. Aansluitingen op de Baltische elektriciteitsring: Duitsland — Polen — Rusland — Estland — Letland — Litouwen — Zweden — Finland — Denemarken — Wit-Rusland
 - 4.17. Verbindingen Zuid-Finland — Rusland
 - 4.18. Verbinding Duitsland — Polen — Litouwen — Wit-Rusland — Rusland (Oost-West-hoogspanningslijn)
 - 4.19. Verbinding Polen — Litouwen.
 - 4.20. Onderzeese kabel tussen Finland en Estland
 - 4.21. Nieuwe verbindingen tussen Noord-Zweden en Noord-Noorwegen
 - 4.22. Nieuwe verbindingen tussen Midden-Zweden en Midden-Noorwegen
 - 4.23. Lijn Borgvik (S) — Hoesle (NO) — regio Oslo (NO)
 - 4.24. Nieuwe verbindingen tussen de systemen UCTE en CENTREL
 - 4.25. Nieuwe verbindingen tussen het systeem UCTE/CENTREL en de Balkanlanden

- 4.26. Verbindingen en interface tussen het uitgebreide UCTE systeem en Wit-Rusland, Rusland en Oekraïne, en de verplaatsing van HVDC conversiestations die voorheen operationeel waren tussen Oostenrijk en Hongarije, Oostenrijk en de Tsjechische Republiek en tussen Duitsland en Tsjechië
 - 4.27. Aansluitingen op de Zwarte Zee-elektriciteitsring: Rusland — Oekraïne — Roemenië — Bulgarije — Turkije — Georgië
 - 4.28. Nieuwe verbindingen in het gebied rond de Zwarte Zee met het oog op de interoperabiliteit van het uitgebreide UCTE net met de netten in de betreffende landen
 - 4.29. Nieuwe aansluitingen op de mediterrane elektriciteitsring: Frankrijk — Spanje — Marokko — Algerije — Tunesië — Libië — Egypte — landen in het Nabije Oosten — Turkije — Griekenland — Italië
 - 4.30. Onderzeese kabel tussen Zuid-Spanje en Noordwest-Algerije
 - 4.31. Onderzeese kabel tussen Italië en Algerije
 - 4.32. Nieuwe verbindingen in het gebied rond de Barentssee
 - 4.33. Installatie van flexibele alternatieve transmissiesystemen tussen Italië en Slovenië
 - 4.34. Nieuwe koppeling tussen Italië en Slovenië
 - 4.35. Onderzeese kabel tussen Italië en Kroatië
 - 4.36. Versterking van de verbindingen tussen Denemarken en Noorwegen
5. *Acties om de werking van de onderling gekoppelde elektriciteitsnetten te verbeteren in het kader van de interne markt*
(Er zijn nog geen specificaties bepaald.)

GASNETTEN

6. *Introductie van aardgas in nieuwe gebieden*
 - 6.1. Ontwikkeling van een gasnet van Belfast tot het Noordwesten van Noord-Ierland (UK) en zo nodig tot de westkust van Ierland
 - 6.2. LNG in Santa Cruz de Tenerife, de Canarische eilanden (ES)
 - 6.3. LNG in Las Palmas de Gran Canaria (ES)
 - 6.4. LNG in Madeira (PT)
 - 6.5. Ontwikkeling van het gasnet in Zweden
 - 6.6. Verbinding tussen de Balearen (ES) en het vasteland van Spanje
 - 6.7. Hogedrukleiding naar Thracië (GR)
 - 6.8. Hogedrukleiding naar Korinthe (GR)
 - 6.9. Hogedrukleiding naar Noordwest-Griekenland (GR)
 - 6.10. Verbinding tussen Lolland (DK) en de Falster eilanden (DK)
7. *Ontwikkeling van de gasnetverbindingen die nodig zijn voor de werking van de interne markt of om de continuïteit van de energievoorziening beter te verzekeren, met inbegrip van de aansluiting van de afzonderlijke gasnetten.*
 - 7.1. Extra onderling gekoppelde gasleiding tussen Ierland en Schotland
 - 7.2. Noord-Zuid-koppelverbinding, alsmede de gasleiding Dublin — Belfast

- 7.3. Compressiestation gasleiding Lacq (FR) — Calahorra (ES)
- 7.4. Gasleiding Lussagnet (FR) — Bilbao (ES)
- 7.5. Gasleiding Perpignan (FR) — Barcelona (ES)
- 7.6. Uitbreiding van de transportcapaciteit van gasleidingen die Portugal voorzien via Zuid-Spanje en Galicia, en Asturië via Portugal
- 7.7. Gasleiding Puchkirchen (AT) — Burghausen (DE)
- 7.8. Gasleiding Andorf (AT) — Simbach (DE)
- 7.9. Gasleiding Wiener Neustadt (AT) — Sopron (HU)
- 7.10. Gasleiding Bad Leonfelden (DE) — Linz (AT)
- 7.11. Gasleiding Noordwest-Griekenland — Elbasan (AL)
- 7.12. Onderling gekoppelde gasleiding Griekenland — Italië
- 7.13. Compressiestation bij de hoofdgasleiding in Griekenland
- 7.14. Verbinding tussen de netten van Oostenrijk en Tsjechië
- 7.15. Gastransportcorridor naar Zuidoost-Europa, door Griekenland, de FYROM, Servië en Montenegro, Bosnië en Herzegovina, Kroatië, Slovenië en Oostenrijk
- 7.16. Gastransportcorridor tussen Oostenrijk en Turkije via Hongarije, Roemenië en Bulgarije
- 7.17. Onderling gekoppelde gasleidingen tussen het Verenigd Koninkrijk, Nederland en Duitsland, die de voornaamste bronnen van Noordwest-Europa met elkaar verbinden
- 7.18. Verbinding tussen Noordoost-Duitsland (regio Berlijn) en Noordwest-Polen (regio Szczecin), met een aftakking van Schmölln naar Lubmin (DE, regio Greifswald)
- 7.19. Verbinding tussen de offshore-installaties in de Noordzee of tussen Deense offshore-installaties en Britse installaties op het vasteland
- 7.20. Versterking van de transportcapaciteit tussen Frankrijk en Italië
- 7.21. De Baltische gaskoppeling tussen Denemarken — Duitsland — Zweden
8. *Ontwikkeling van de aanlandingscapaciteit van vloeibaar aardgas (LNG) en van de opslagcapaciteit van aardgas*
 - 8.1. LNG in Le Verdon-sur-mer (FR, nieuwe terminal) en gasleiding naar de opslaginstallatie in Lussagnet (FR)
 - 8.2. LNG in Fos-sur-mer (FR)
 - 8.3. LNG in Huelva (ES), uitbreiding van de bestaande terminal
 - 8.4. LNG in Cartagena (ES), uitbreiding van de bestaande terminal
 - 8.5. LNG in Galicië (ES), nieuwe terminal
 - 8.6. LNG in Bilbao (ES), nieuwe terminal
 - 8.7. LNG in de regio van Valencia (ES), nieuwe terminal
 - 8.8. LNG in Barcelona (ES), uitbreiding van de bestaande terminal
 - 8.9. LNG in Sines (PT), nieuwe terminal

- 8.10. LNG in Revithoussa (GR), uitbreiding van de bestaande terminal
- 8.11. LNG aan de Noord-Adriatische kust (IT)
- 8.12. LNG offshore in het noordelijke deel van de Adriatische Zee (IT)
- 8.13. LNG aan de zuidkust van de Adriatische Zee (IT)
- 8.14. LNG aan de Ionische kust (IT)
- 8.15. LNG aan de Tyrreense kust (IT)
- 8.16. LNG aan de Ligurische kust (IT)
- 8.17. LNG in Zeebrugge/Dudzele (BE, uitbreiding van de bestaande terminal)
- 8.18. LNG in Isle of Grain, Kent (UK)
- 8.19. Bouw van een tweede LNG-terminal in Griekenland
- 8.20. Ontwikkeling van ondergrondse gasopslaginstallaties in Ierland
- 8.21. Opslag in Zuid-Kavala (GR), conversie van een offshore gelegen uitgeput gasveld
- 8.22. Opslag in Lussagnet (F), uitbreiding van de bestaande installatie
- 8.23. Opslag in Pecorade (F), conversie van een uitgeput olieveld
- 8.24. Opslag in de regio Elzas (FR), constructie in zoutholtes
- 8.25. Opslag in centrale regio (FR), constructie in de watertafel
- 8.26. Opslag bij de Noord-Zuid-verbinding van Spanje (nieuwe installaties), in Cantabria, Aragón, Castilla y León, Castilla — La Mancha en Andalusië
- 8.27. Opslag bij de mediterrane verbinding van Spanje (nieuwe installaties), in Catalonië, Valencia en Murcia
- 8.28. Opslag in Carriço (PT), nieuwe installatie
- 8.29. Opslag in Loenhout (BE, uitbreiding van de bestaande installatie)
- 8.30. Opslag in Stenlille (DK) en Lille Torup (DK, uitbreiding van de bestaande installatie)
- 8.31. Opslag in Tønder (DK, nieuwe installatie)
- 8.32. Opslag in Puchkirchen (AT, uitbreiding van de bestaande installatie), met gasleiding naar het Penta West-systeem bij Andorf (AT)
- 8.33. Opslag in Baumgarten (AT, nieuwe installatie)
- 8.34. Opslag in Haidach (AT, nieuwe installatie), met gasleiding naar het Europees gasnet
- 8.35. Ontwikkeling van ondergrondse gasopslaginstallaties in Italië
9. *Ontwikkeling van de gastransportcapaciteit (aanvoerleidingen)*
 - 9.1. Aanleg en ontwikkeling van aansluitingen op het noordelijk gasnet: Noorwegen — Denemarken — Duitsland — Zweden — Finland — Rusland — Balkanlanden — Polen
 - 9.2. De Midden-Noordse gasleiding: Noorwegen, Zweden, Finland

- 9.3. De Noord-Europese gasleiding: Rusland, de Oostzee, Duitsland
- 9.4. Gasleiding van Rusland naar Duitsland, via Letland, Litouwen en Polen, en de ontwikkeling van ondergrondse gasopslaginstallaties in Letland
- 9.5. Gasleiding van Finland naar Estland
- 9.6. Nieuwe gasleidingen van Algerije naar Spanje en Frankrijk en daarmee samenhangende toename van de capaciteit van de interne netten in deze landen
- 9.7. Uitbreiding van de transportcapaciteit van de gasleiding Algerije — Marokko — Spanje (tot aan Córdoba)
- 9.8. Gasleiding Córdoba (ES) — Ciudad Real (ES)
- 9.9. Gasleiding Ciudad Real (ES) — Madrid (ES)
- 9.10. Gasleiding Ciudad Real (ES)— Middellandse Zeekust (ES)
- 9.11. Aftakkingen in Castilla (ES) — La Mancha (ES)
- 9.12. Uitbreiding richting Noordwest Spanje
- 9.13. Onderzeese gasleiding Algerije — Spanje en gasleidingen voor de verbinding met Frankrijk
- 9.14. Uitbreiding van de transportcapaciteit vanuit Russische bronnen naar de Europese Unie, via Oekraïne, Slowakije en Tsjechië
- 9.15. Uitbreiding van de transportcapaciteit vanaf Russische bronnen naar de Europese Unie via Wit-Rusland en Polen
- 9.16. Yagal Sud gasleiding (tussen de STEGAL-gasleiding en de driehoek D, F, CH)
- 9.17. SUDAL oostelijke gasleiding (tussen de MIDAL-gasleiding nabij Heppenheim naar Burghausen verbinding met de PENTA-gasleiding in Oostenrijk)
- 9.18. Gasleiding vanaf Libische bronnen naar Italië
- 9.19. Gasleiding van bronnen in landen aan de Kaspische Zee naar de Europese Unie
- 9.20. Gasleiding Griekenland — Turkije
- 9.21. Uitbreiding van de transportcapaciteit vanuit Russische velden naar Griekenland en andere Balkanlanden, via Oekraïne, Moldavië, Roemenië en Bulgarije
- 9.22. Gasleiding St. Zagora (BG) — Ihtiman (GR)
- 9.23. Verbinding gasleidingen tussen Duitse, Tsjechische, Oostenrijkse en Italiaanse gasnetten
- 9.24. Gasleiding vanaf Russische bronnen naar Italië, via Oekraïne, Slowakije, Hongarije en Slovenië
- 9.25. Uitbreiding van de transportcapaciteit van de TENP-leiding van Nederland naar Italië via Duitsland
- 9.26. Gasleiding Taisnieres (F) — Oltingue (CH)
- 9.27. Gasleiding van Denemarken naar Polen, eventueel via Zweden
- 9.28. Gasleiding Nybro (DK) — Dragør (DK), inclusief de gasleiding voor de aansluiting op de opslagplaats in Stenlille (DK)
- 9.29. Gasnetwerk van de bronnen in de Barentssee naar de Europese Unie, via Zweden en Finland

- 9.30. Gasleiding vanaf het Corrib-veld (IE, offshore)
 - 9.31. Gasleiding van Algerijnse bronnen naar Italië, via Sardinië, met een aftakking naar Corsica
 - 9.32. Gasnetwerk van bronnen in het Midden-Oosten naar de Europese Unie
 - 9.33. Gasleiding van Noorwegen naar het Verenigd Koninkrijk

 - 10. *Acties die de werking van de onderling gekoppelde gasnetten verbeteren in het kader van de interne markt*
(Er zijn nog geen specificaties bepaald.)
-

BESCHIKKING Nr. 1230/2003/EG VAN HET EUROPEES PARLEMENT EN DE RAAD**van 26 juni 2003****tot vaststelling van een meerjarenprogramma voor acties op energiegebied: „Intelligente energie-Europa” (2003-2006)****(Voor de EER relevante tekst)**

HET EUROPEES PARLEMENT EN DE RAAD VAN DE EUROPESE UNIE,

Gelet op het Verdrag tot oprichting van de Europese Gemeenschap, en met name op artikel 175, lid 1,

Gezien het voorstel van de Commissie ⁽¹⁾,

Gezien het advies van het Europees Economisch en Sociaal Comité ⁽²⁾,

Gezien het advies van het Comité van de Regio's ⁽³⁾,

Volgens de procedure van artikel 251 van het Verdrag ⁽⁴⁾,

Overwegende hetgeen volgt:

- (1) De natuurlijke hulpbronnen, waarvan het behoedzaam en rationeel gebruik wordt genoemd in artikel 174 van het Verdrag, omvatten, naast de duurzame energiebronnen, aardolie, aardgas en vaste brandstoffen, die essentiële energiebronnen, maar tevens de voornaamste bronnen van kooldioxide-emissies zijn. De bevordering op internationaal vlak van maatregelen om het hoofd te bieden aan regionale of mondiale milieuproblemen vormt eveneens een van de doelstellingen die in genoemd artikel worden vermeld.
- (2) In de tijdens de Europese Raad van Göteborg van 15 en 16 juni 2001 gepresenteerde mededeling van de Commissie „Duurzame ontwikkeling in Europa voor een betere wereld: Een strategie van de Europese Unie voor duurzame ontwikkeling” worden als belangrijkste obstakels voor duurzame ontwikkeling onder andere de emissies van broeikasgassen en de door het vervoer veroorzaakte problemen genoemd. Om het hoofd te kunnen bieden aan deze problemen, is een nieuwe aanpak van het communautair beleid op dit gebied noodzakelijk, evenals een inspanning om de afstand tot de burgers en het bedrijfsleven te verkleinen, teneinde een verandering van de consumptie- en investeringspatronen te bewerkstelligen.

⁽¹⁾ PB C 203 E van 27.8.2002, blz. 47.

⁽²⁾ PB C 61 van 14.3.2003, blz. 38.

⁽³⁾ PB C 73 van 26.3.2003, blz. 41.

⁽⁴⁾ Advies van het Europees Parlement van 20 november 2002 (nog niet verschenen in het Publicatieblad), gemeenschappelijk standpunt van de Raad van 3 februari 2003 (PB C 64 E van 18.3.2003, blz. 13) en beschikking van het Europees Parlement van 13 mei 2003 (nog niet verschenen in het Publicatieblad). beschikking van de Raad van 16 juni 2003.

- (3) De Europese Raad van Göteborg heeft een strategie voor duurzame ontwikkeling aangenomen en een milieudimensie toegevoegd aan het proces van Lissabon voor de werkgelegenheid, de economische hervorming en de sociale cohesie.

- (4) Energie-efficiëntie en duurzame energiebronnen vormen een belangrijk onderdeel van de maatregelen die nodig zijn om de bepalingen van het Protocol van Kyoto na te komen en die worden voorgesteld in het kader van het Europees Programma inzake klimaatverandering (EPK). De fysische veranderingen die in Europa en elders zijn waargenomen, onderstrepen de noodzaak van dringende actie.

- (5) In het Groenboek „Op weg naar een Europese strategie voor een continue energievoorziening” wordt vastgesteld dat de Europese Unie in toenemende mate afhankelijk wordt van externe energiebronnen, een afhankelijkheid die binnen 20 tot 30 jaar zou kunnen oplopen van de huidige 50 % tot 70 %, wordt gewezen op de noodzaak het evenwicht in het aanbodbeleid te herstellen door middel van duidelijke maatregelen ten behoeve van een vraagbeleid en wordt opgeroepen tot een echte verandering in het gedrag van de verbruikers, teneinde de vraag af te stemmen op een beter beheerst, efficiënter en milieuvriendelijker verbruik, met name in de vervoers- en de bouwsector, alsmede tot het verlenen van prioriteit aan de ontwikkeling van nieuwe en duurzame energiebronnen ten aanzien van het energieaanbod, teneinde het hoofd te bieden aan de uitdaging van de klimaatverandering.

- (6) In zijn resolutie over het Groenboek „Op weg naar een Europese strategie voor een continue energievoorziening” ⁽⁵⁾ wees het Europees Parlement energie-efficiëntie en energiebesparingen aan als eerste prioriteit. Het pleitte voor de bevordering van een „intelligente” benadering van het energiegebruik, waardoor Europa de meest energie-efficiënte economie in de wereld wordt.

- (7) In de mededeling van de Commissie over een actieplan voor energie-efficiëntie in de Europese Gemeenschap wordt gerekend op een jaarlijkse verbetering van de energie-efficiëntie met één extra procentpunt per jaar boven de 0,6 %, die de tendens vormde in de afgelopen tien jaar. Indien deze doelstelling gehaald wordt, zal in 2010 twee derde van het beschikbare besparingspotentieel, geschat op 18 % van het totale energieverbruik, kun-

⁽⁵⁾ PB C 140 E van 13.6.2002, blz. 543.

nen worden verwezenlijkt. In het actieplan worden zowel wetgevende maatregelen als ondersteunende acties voorgesteld. Voor de tenuitvoerlegging van het actieplan is tevens de invoering noodzakelijk van doeltreffende systemen voor de bewaking en de follow-up.

- (8) In de mededeling van de Commissie „Energie voor de toekomst: duurzame energiebronnen — Witboek voor een communautaire strategie en een actieplan” voor duurzame energiebronnen wordt een indicatieve doelstelling aanbevolen van een aandeel van 12 % voor duurzame energie in het bruto binnenlandse energieverbruik van Europa in het jaar 2010. De Raad, in zijn resolutie van 8 juni 1998 over duurzame energiebronnen ⁽¹⁾, en het Europees Parlement, in zijn resolutie over het Witboek, hebben de noodzaak onderstreept van een substantiële en duurzame verhoging van het gebruik van duurzame energiebronnen in de Gemeenschap, en beide hebben hun instemming betuigd met de strategie en het actieplan zoals voorgesteld door de Commissie, met inbegrip van de versterking van de programma's voor ondersteuning van duurzame energiebronnen. Dit actieplan voorziet in steunmaatregelen ten behoeve van de bevordering en ontwikkeling van duurzame energiebronnen. In de mededeling van de Commissie over de tenuitvoerlegging van de communautaire strategie en het actieplan voor duurzame energiebronnen (1998-2000) wordt geconstateerd dat vooruitgang is geboekt, maar tevens benadrukt dat meer inspanningen op communautair en nationaal niveau nodig zijn om de doelstellingen te verwezenlijken, in het bijzonder nieuwe wetgevende maatregelen ten gunste van duurzame energiebronnen, evenals de bevordering daarvan.
- (9) Richtlijn 2001/77/EG van het Europees Parlement en de Raad van 27 september 2001 betreffende de bevordering van elektriciteitsopwekking uit hernieuwbare energiebronnen op de interne elektriciteitsmarkt ⁽²⁾ eist dat de lidstaten nationale indicatieve streefcijfers vastleggen die verenigbaar zijn met het algemene streefcijfer van de Gemeenschap van 12 % van het bruto binnenlands energieverbruik in 2010 en in het bijzonder met het indicatieve aandeel van de elektriciteit van 22,1 % uit hernieuwbare energiebronnen in het totale elektriciteitsverbruik in de Gemeenschap in 2010.
- (10) De resolutie over het gebruik van duurzame energiebronnen in de ACS-landen ⁽³⁾ die op 1 november 2001 werd aangenomen door de Paritaire Parlementaire Vergadering ACS-EU „dringt er bij de Commissie op aan dat zij duurzame energievoorziening, in het bijzonder door energie-efficiëntie en het gebruik van duurzame energiebronnen, als een prioritair werkterrein in haar nieuwe strategie voor het ontwikkelingsbeleid integreert”.
- (11) In het „Definitieve implementatieplan van de Wereldtopconferentie inzake duurzame ontwikkeling”, dat op 2 september 2002 werd goedgekeurd, hebben de onder-

tekenende landen, met inbegrip van de Europese Unie, zich ertoe verbonden om zich inspanningen te getroosten

- om het globale aandeel van de duurzame energiebronnen in de energiemix aanzienlijk te verhogen,
- gelijke kansen te creëren voor duurzame energiebronnen in verhouding tot andere energiebronnen,
- onderzoek en ontwikkeling van duurzame energiebronnen, energie-efficiëntie en schonere conventionele brandstoftechnologieën in sterkere mate te bevorderen, en
- de ontwikkelingslanden te voorzien van financiële middelen voor de ontwikkeling van energie-expertise, met inbegrip van duurzame energiebronnen, energie-efficiëntie en schonere conventionele brandstoftechnologieën,

met het doel een duurzame ontwikkeling te verwezenlijken.

- (12) Het EU-partnerschapsinitiatief „Energie-initiatief voor de uitroeiing van de armoede en de bevordering van een duurzame ontwikkeling”, dat op 1 september 2002 gelanceerd werd, is gebaseerd op een betere energie-efficiëntie en op een uitbreiding van de toepassing van duurzame energiebronnen, en diverse ontwikkelingslanden en regionale organisaties, alsmede particuliere en maatschappelijke organisaties hebben zich reeds met dit initiatief geassocieerd, waarvan de beginselen en de strategie zijn neergelegd in de Mededeling van de Commissie „De samenwerking op energiegebied met de ontwikkelingslanden”.
- (13) Gezien het feit dat vele wetgevende maatregelen op communautair niveau inzake energie-efficiëntie, in het bijzonder met betrekking tot de etikettering van elektrische en elektronische apparaten, kantoor en communicatieapparatuur en de vaststelling van normen voor verlichtings-, verwarmings- en luchtbehandelingsapparatuur, geen dwingende verplichtingen voor de lidstaten inhouden, dient met behulp van specifieke programma's op communautair niveau een bevorderingsinspanning geleverd te worden, teneinde de voorwaarden te creëren voor de ontwikkeling naar duurzame energiesystemen.
- (14) Hetzelfde geldt voor de communautaire maatregelen die tot doel hebben een grotere marktpenetratie van duurzame energiebronnen te bereiken, met name wat betreft de normalisatie van apparatuur om duurzame energie te produceren en te verbruiken.
- (15) Beschikking 1999/21/EG, Euratom van de Raad van 14 december 1998 tot vaststelling van een meerjarenkaderprogramma voor acties in de energiesector (1998-2002) en begeleidende maatregelen ⁽⁴⁾ alsmede de beschikkingen tot vaststelling van specifieke programma's, namelijk Beschikking 1999/22/EG van de Raad van 14 december 1998 tot vaststelling van een meerjarenprogramma voor studies, analyses, prognoses en andere verwante werkzaamheden in de energiesector (1998-2002) — ETAP-

⁽¹⁾ PB C 198 van 24.6.1998, blz. 1.

⁽²⁾ PB L 283 van 27.10.2001, blz. 33.

⁽³⁾ PB C 78 van 2.4.2002, blz. 35.

⁽⁴⁾ PB L 7 van 13.1.1999, blz. 16.

- programma ⁽¹⁾, Beschikking 1999/23/EG van de Raad van 14 december 1998 tot vaststelling van een meerjarenprogramma ter bevordering van de internationale samenwerking in de energiesector (1998-2002) — SYNERGY-programma ⁽²⁾, Beschikking 1999/24/EG, Euratom van de Raad van 14 december 1998 tot vaststelling van een meerjarenprogramma van technologische acties ter stimulering van een schoon en efficiënt gebruik van vaste brandstoffen (1998-2002) — CARNOT-programma ⁽³⁾, Beschikking 1999/25/Euratom van de Raad van 14 december 1998 tot vaststelling van een meerjarenprogramma (1998-2002) voor activiteiten in de nucleaire sector, met betrekking tot veiligheid van het vervoer van radioactieve stoffen en de veiligheidscontrole en industriële samenwerking, teneinde bepaalde veiligheidsaspecten van de kerninstallaties in de landen die nu aan het TACIS-programma deelnemen, te bevorderen SURE-programma ⁽⁴⁾, Beschikking 646/2000/EG van het Europees Parlement en de Raad van 28 februari 2000 tot vaststelling van een meerjarenprogramma ter bevordering van duurzame energiebronnen in de Gemeenschap (1998-2002) — ALTENER-programma ⁽⁵⁾ en Beschikking 647/2000/EG van het Europees Parlement en de Raad van 28 februari 2000 tot vaststelling van een meerjarenprogramma ter bevordering van de energie-efficiëntie (1998-2002) — SAVE-programma ⁽⁶⁾, zijn op 31 december 2002 ten einde gelopen.
- (16) Overeenkomstig artikel 5, lid 2, van Beschikking 1999/21/EG, Euratom heeft de Commissie door onafhankelijke deskundigen een externe evaluatie van genoemd kaderprogramma en de specifieke programma's laten verrichten. In het evaluatieverslag erkennen de beoordelaars het belang van met name de programma's ALTENER, SAVE, SYNERGY en ETAP voor de tenuitvoerlegging van de energiestrategie en de communautaire strategie voor duurzame ontwikkeling. Zij stellen vast dat de middelen voor deze programma's tekort schieten ten opzichte van de reële behoeften en zij stellen voor de middelen uit te breiden.
- (17) Er is voldoende reden om het financiële bestek te verruimen voor een nog meer omvattend programma „Intelligente energie-Europa”.
- (18) Gezien de communautaire strategie voor duurzame ontwikkeling en de resultaten van de evaluaties van het kaderprogramma blijkt het noodzakelijk de steun van de Gemeenschap op die energiegebieden die bijdragen tot duurzame ontwikkeling, te intensiveren en deze bijeen te brengen in een enkel programma, genaamd „Intelligente energie-Europa”, dat vier specifieke gebieden omvat.
- (19) Het belang en het succes van de communautaire steun aan duurzame energiebronnen in het kader van het ALTENER-programma in de periode 1993-2002 vormen een goede reden om in het onderhavige programma een specifiek gebied voor duurzame energiebronnen, genaamd „ALTENER”, op te nemen.
- (20) De noodzaak om de steun van de Gemeenschap ten behoeve van rationeel energiegebruik te verhogen en het succes van het SAVE-programma in de periode 1991-2002 vormen een goede reden om in het onderhavige programma een specifiek gebied voor energie efficiëntie, genaamd „SAVE”, op te nemen.
- (21) Verbetering van het energiegebruik in de vervoerssector, met inbegrip van de diversificatie van brandstoffen, waarbij nieuwe, in ontwikkeling zijnde energiebronnen als waterstof en duurzame energiebronnen een rol kunnen spelen, is van groot belang voor de communautaire inspanningen om de negatieve milieueffecten van het vervoer te verminderen. In het programma „Intelligente energie Europa” dient dan ook een specifiek gebied voor de energieaspecten van het vervoer, genaamd „STEER”, te worden opgenomen.
- (22) De noodzaak om de beste praktijken die in de Gemeenschap op het gebied van duurzame energiebronnen en energie efficiëntie zijn ontwikkeld, te bevorderen en, met name aan de ontwikkelingslanden, door te geven, vormt een van de prioriteiten van de internationale verbintenissen van de Gemeenschap, net zoals de intensivering van de samenwerking bij de toepassing van de flexibele mechanismen van het Protocol van Kyoto. Met het oog op voortzetting van het oude SYNERGY-programma voor acties op genoemde gebieden dient dan ook in het onderhavige programma een specifiek gebied voor de bevordering van duurzame energiebronnen en energie efficiëntie in het kader van de internationale bevordering, genaamd „COOPENER”, te worden opgenomen.
- (23) Uitwisseling van kennis, optimale praktijken en projectresultaten, coördinatie binnen het programma en met andere communautaire beleidsectoren, continuïteit binnen de bestaande programma's, stabiele participatievoorschriften, voldoende personele middelen, alsmede een snelle tenuitvoerlegging zijn van cruciaal belang voor het welslagen van het programma „Intelligente energie-Europa”. Hier kunnen nationale, regionale of plaatselijke organisaties een nuttige rol spelen, indien zij door middel van passende nationale programma's bijdragen aan de uitvoering van dit programma.
- (24) Gendermainstreaming is een belangrijk aspect van alle communautaire programma's en hiermee moet derhalve in het kader van het programma voor „Intelligente energie-Europa” rekening worden gehouden.
- (25) Bij deze beschikking wordt voor de gehele looptijd van het programma het bedrag van de financiële middelen

⁽¹⁾ PB L 7 van 13.1.1999, blz. 20.

⁽²⁾ PB L 7 van 13.1.1999, blz. 23.

⁽³⁾ PB L 7 van 13.1.1999, blz. 28.

⁽⁴⁾ PB L 7 van 13.1.1999, blz. 31.

⁽⁵⁾ PB L 79 van 30.3.2000, blz. 1.

⁽⁶⁾ PB L 79 van 30.3.2000, blz. 6.

vastgesteld, dat voor de begrotingsautoriteit het voornaamste referentiepunt vormt in de zin van punt 33 van het interinstitutioneel akkoord van 6 mei 1999 tussen het Europees Parlement, de Raad en de Commissie over de begrotingsdiscipline en de verbetering van de begrotingsprocedure ⁽¹⁾.

- (26) Aangezien de doelstellingen van dit programma, dat betrekking heeft op de tenuitvoerlegging van de communautaire strategie op de energiegebieden die bijdragen tot duurzame ontwikkeling, niet voldoende door de lidstaten kunnen worden verwezenlijkt, omdat voor deze tenuitvoerlegging een promotieactie alsmede uitwisselingen op basis van nauwe samenwerking op Europese schaal tussen de verschillende actoren op nationaal, regionaal en lokaal niveau nodig zijn, en dus beter op communautair niveau kunnen worden gerealiseerd, kan de Gemeenschap overeenkomstig het subsidiariteitsbeginsel van artikel 5 van het Verdrag maatregelen treffen. Overeenkomstig het evenredigheidsbeginsel dat in genoemd artikel is neergelegd, gaat deze beschikking niet verder dan nodig is om deze doelstellingen te verwezenlijken.
- (27) De bepalingen van deze beschikking doen geen afbreuk aan de artikelen 87 en 88 van het EG Verdrag, en met name aan het communautaire kader van steunmaatregelen van de staten ten behoeve van het milieu.
- (28) De voor de uitvoering van de onderhavige beschikking vereiste maatregelen dienen te worden vastgesteld overeenkomstig Besluit 1999/468/EG van de Raad van 28 juni 1999 tot vaststelling van de voorwaarden voor de uitoefening van de aan de Commissie verleende uitvoeringsbevoegdheden ⁽²⁾.

HEBBEN DE VOLGENDE BESCHIKKING AANGENOMEN:

Artikel 1

1. Er wordt een meerjarenprogramma voor acties op energiegebied: „Intelligente energie-Europa” (hierna „dit programma” te noemen), vastgesteld voor de periode 2003 tot en met 2006.
2. Dit programma steunt duurzame ontwikkeling op energiegebied door een evenwichtige bijdrage te leveren tot het bereiken van de volgende algemene doelstellingen: continuïteit van de energievoorziening, concurrentievermogen en milieubescherming.
3. Dit programma is tevens gericht op economische en sociale samenhang en heeft ten doel de transparantie, samenhang en complementariteit van alle acties en andere aanverwante maatregelen op energiegebied te verbeteren en zodoende bij te

⁽¹⁾ PB C 172 van 18.6.1999, blz. 1.

⁽²⁾ PB L 184 van 17.7.1999, blz. 23.

dragen tot een doeltreffende koppeling tussen energiemaatregelen en acties uit hoofde van communautair en nationaal beleid op andere terreinen.

Artikel 2

Dit programma heeft de volgende specifieke doelstellingen:

- a) de elementen verschaffen die nodig zijn voor bevordering van energie-efficiëntie, verhoogd gebruik van duurzame energiebronnen en energiediversificatie, bijvoorbeeld door nieuwe, in ontwikkeling zijnde energiebronnen en duurzame energiebronnen, ook in het vervoer, verbetering van duurzaamheid, ontwikkeling van het potentieel van de regio's, met name de ultraperifere gebieden, en van eilanden, alsmede het opstellen van de nodige wetgevingsmaatregelen voor het bereiken van deze strategische doelstellingen;
- b) middelen en instrumenten ontwikkelen die door de Commissie en de lidstaten kunnen worden gebruikt voor de follow-up, de bewaking en de evaluatie van het effect van de door de Gemeenschap en haar lidstaten vastgestelde maatregelen op het gebied van energie-efficiëntie en duurzame energiebronnen, met inbegrip van de energieaspecten van het vervoer;
- c) doelmatige en intelligente energieproductie- en energieconsumptiepatronen bevorderen die op degelijkheid en duurzaamheid gebaseerd zijn, door bewustmaking, met name door middel van het onderwijssysteem, en bevordering van de uitwisseling van kennis en ervaring tussen de belangrijkste actoren, ondernemingen en burgers in het algemeen, door ondersteuning van acties gericht op uitbreiding van investeringen in nieuwe technologieën en door stimulering van de verspreiding van beste praktijken en de beste beschikbare technologieën, alsmede door promotie op internationaal vlak.

Artikel 3

1. Dit programma omvat de volgende vier specifieke gebieden:
 - a) „SAVE”, dat betrekking heeft op de verbetering van de energie-efficiëntie en rationeel energiegebruik, in het bijzonder in de bouw en de industrie, met uitzondering van acties in het kader van STEER, inclusief het opstellen en uitvoeren van wetgevingsmaatregelen;
 - b) „ALTENER”, dat betrekking heeft op de bevordering van nieuwe en duurzame energiebronnen voor gecentraliseerde en gedecentraliseerde productie van elektriciteit en warmte, alsmede de integratie ervan in het lokale milieu en in de energiesystemen, met uitzondering van acties in het kader van STEER, inclusief het opstellen en uitvoeren van wetgevingsmaatregelen;

- c) „STEER”, dat betrekking heeft op de ondersteuning van initiatieven in verband met alle energieaspecten van het vervoer, de diversificatie van brandstoffen, bijvoorbeeld door nieuwe, in ontwikkeling zijnde energiebronnen en duurzame energiebronnen, alsmede de bevordering van duurzame brandstoffen en energie-efficiëntie in het vervoer, inclusief het opstellen en uitvoeren van wetgevingsmaatregelen;
- d) „COOPENER”, dat betrekking heeft op de ondersteuning van initiatieven in verband met de bevordering van duurzame energiebronnen en energie-efficiëntie in ontwikkelingslanden, in het bijzonder in het kader van de samenwerking tussen de Gemeenschap en de ontwikkelingslanden in Afrika, Azië, Latijns-Amerika en de Stille Oceaan.

2. Er kunnen „kernactiviteiten” worden opgezet, die initiatieven zijn die verschillende van de bovengenoemde specifieke gebieden combineren en/of verband houden met bepaalde communautaire prioriteiten, zoals duurzame ontwikkeling in de ultraperifere gebieden, omschreven in artikel 299, lid 2, van het Verdrag.

Artikel 4

1. De communautaire financiering uit hoofde van het programma voor elk van de vier specifieke gebieden en de kernactiviteiten, bedoeld in artikel 3, is bestemd voor acties of projecten die betrekking hebben op:

- a) de bevordering van duurzame ontwikkeling, continuïteit van de energievoorziening in het kader van de interne markt, concurrentievermogen en milieubescherming, met inbegrip van het uitwerken van normen, etiketterings- en certificeringssystemen en met de industrie en andere belanghebbenden overeen te komen vrijwillige afspraken voor de lange termijn, alsmede toekomstgerichte analyse, strategische studies op basis van gezamenlijke analyses, en regelmatige monitoring van de marktontwikkelingen en de tendensen op energiegebied, ook voor het voorbereiden van toekomstige wetgevingsmaatregelen of het beoordelen van bestaande wetgeving;
- b) de invoering, uitbreiding of reorganisatie van structuren en instrumenten gericht op de ontwikkeling van duurzame energie, met inbegrip van energieplanning en energiebeheer op lokaal en regionaal niveau, alsmede de ontwikkeling van passende financiële producten en marktinstrumenten;
- c) de bevordering van systemen en apparatuur op het gebied van duurzame energie, teneinde de marktpenetratie ervan te versnellen en investeringen te stimuleren die de overgang van demonstratie naar commerciële exploitatie van beter presterende technologieën vergemakkelijken, met inbegrip van de verspreiding van beste praktijken en nieuwe „cross-cutting”-technologieën bewustmakingsacties en het creëren van institutionele structuren met het oog op de implementatie van het mechanisme voor schone ontwikkeling en de gezamenlijke uitvoering uit hoofde van het Protocol van Kyoto;

- d) de ontwikkeling van structuren voor informatie, onderwijs en opleiding; de nuttige toepassing van resultaten; de bevordering en verspreiding van kennis en beste praktijken, mede onder alle gebruikers, de verspreiding van de resultaten van de acties en projecten, alsmede de samenwerking met de lidstaten, door middel van operationele netwerken op communautair en internationaal niveau;
- e) de monitoring van de uitvoering en het effect van communautaire initiatieven en de ondersteunende acties;
- f) de evaluatie van het effect van de uit hoofde van het programma gefinancierde acties en projecten.

2. De financiële steun die uit hoofde van dit programma wordt verleend aan de acties of projecten op de vier specifieke gebieden en in het kader van de kernactiviteiten, bedoeld in artikel 3, wordt vastgesteld op basis van de communautaire meerwaarde van de voorgestelde actie en is afhankelijk van het belang en het verwachte effect van het initiatief. Zo nodig wordt voorrang gegeven aan het midden- en kleinbedrijf en aan regionale en lokale activiteiten.

De steun bedraagt maximaal 50 % van de totale kosten van de actie of het project; het resterende deel van de kosten wordt gefinancierd met openbare of particuliere middelen, of met een combinatie van beide. In sommige gevallen kan deze steun echter de totale kosten van de actie dekken, bijvoorbeeld in geval van studies, verspreiding van de resultaten van een project en andere acties bedoeld om de communautaire strategie en communautaire beleidsmaatregelen voor te bereiden, aan te vullen en uit te voeren en om het effect ervan te evalueren, en van door de Commissie voorgestelde maatregelen ter bevordering van de uitwisseling van ervaring en kennis met het oog op verbetering van de coördinatie tussen communautaire, nationale, internationale of andere initiatieven.

Alle kosten die verband houden met acties of projecten welke overeenkomstig artikel 5, lid 2, punt b), op initiatief van de Commissie worden genomen, komen ten laste van de Gemeenschap.

3. Met het oog op de verspreiding van de projectresultaten stelt de Commissie verslagen over de acties en projecten beschikbaar, zo nodig in elektronische vorm.

Artikel 5

1. Binnen een half jaar na de vaststelling van deze beschikking stelt de Commissie in overleg met het in artikel 8, lid 1, bedoelde comité een werkprogramma vast. Dit werkprogramma is gebaseerd op de in artikel 1, lid 2, alsmede de artikelen 2, 3 en 4 genoemde beginselen. Het wordt opgesteld en bijgewerkt volgens de procedure van artikel 8, lid 2.

2. Het werkprogramma beschrijft in detail:

- a) de richtsnoeren voor elk van de specifieke gebieden en kernactiviteiten, bedoeld in artikel 3, voor de realisering van de in artikel 1, lid 2, alsmede de in de artikelen 2, 3 en 4 bepaalde doelstellingen en prioriteiten rekening houdend met de meerwaarde die alle voorgestelde maatregelen op communautair niveau hebben ten opzichte van de bestaande maatregelen;
- b) de uitvoeringsbepalingen, waarbij onderscheid gemaakt wordt tussen de op initiatief van de Commissie en de op initiatief van de betrokken sector en/of markt voorgenomen acties, alsmede de financieringsregeling en de aard van en voorwaarden voor deelname;
- c) de selectiecriteria, die de doelstellingen als vermeld in deze beschikking weerspiegelen, en de desbetreffende toepassingsbepalingen voor elk type actie, alsmede de methode en de instrumenten voor de monitoring en de toepassing van de resultaten van de acties en/of projecten, met inbegrip van de omschrijving van prestatie-indicatoren;
- d) het indicatief tijdschema voor de uitvoering van het werkprogramma, in het bijzonder met betrekking tot de inhoud van de oproepen tot het indienen van voorstellen;
- e) de gedetailleerde regels voor de coördinatie en de koppeling met bestaande communautaire beleidsterreinen. De procedure voor de ontwikkeling en uitvoering van acties die worden gecoördineerd met die van de lidstaten op het gebied van duurzame energie wordt beschreven. Dit heeft tot doel een meerwaarde te creëren ten opzichte van de maatregelen die door iedere lidstaat afzonderlijk genomen worden. Met deze maatregelen zal een optimale combinatie van de verschillende instrumenten waarover de Gemeenschap en de lidstaten beschikken, bereikt kunnen worden;
- f) zo nodig, de operationele regelingen om ultraperifere gebieden, met inbegrip van eilanden, en het midden- en kleinbedrijf tot deelname aan het programma aan te moedigen;

Met gemeenschapsvoorschriften betreffende toegang van het publiek tot informatie, transparantie en integratie van de geslachtsdimensie wordt in het gehele programma rekening gehouden.

Artikel 6

1. Het financiële referentiekader voor de uitvoering van dit programma voor de periode 2003-2006 belooft 200 miljoen EUR.

De jaarlijkse kredieten worden binnen de grenzen van de financiële vooruitzichten door de begrotingsautoriteit goedgekeurd.

Voor ieder specifiek gebied worden ter indicatie financiële referentiebedragen vastgesteld. Een indicatieve verdeling van deze bedragen is opgenomen in de bijlage. Deze verdeling van de begrotingsmiddelen tussen de verschillende gebieden is flexibel, zodat beter ingespeeld kan worden op de ontwikkeling van de behoeften in de sector; de toegewezen middelen kunnen worden gewijzigd met goedvinden van het in artikel 8 bedoelde comité.

2. De regels voor financiële steun van de Gemeenschap aan de uit hoofde van dit programma ondernomen acties worden vastgesteld overeenkomstig Verordening (EG) nr. 1605/2002 van de Raad van 25 juni 2002 houdende het Financieel Reglement van toepassing op de algemene begroting van de Europese Gemeenschappen ⁽¹⁾.

Artikel 7

De Commissie is belast met de uitvoering van dit programma volgens de procedure van artikel 8, lid 2.

Artikel 8

1. De Commissie wordt bijgestaan door een comité.
2. Wanneer naar dit lid wordt verwezen, zijn de artikelen 4 en 7 van Besluit 1999/468/EG van toepassing, met inachtneming van artikel 8 van dat besluit.

De in artikel 4, lid 3, van Besluit 1999/468/EG bedoelde termijn wordt vastgesteld op drie maanden.

3. Het comité stelt zijn reglement van orde vast.

Artikel 9

1. De Commissie bestudeert jaarlijks de stand van uitvoering van dit programma en van de acties die worden uitgevoerd op de vier specifieke gebieden en in het kader van de kernactiviteiten, bedoeld in artikel 3. De Commissie deelt de resultaten van dit jaarlijks onderzoek mee aan het Europees Parlement, de Raad, het Europees Economisch en Sociaal Comité en het Comité van de Regio's.

2. Aan het eind van het tweede jaar van de toepassingsperiode van het programma, maar in ieder geval, voor het indienen van voorstellen voor een volgend programma, draagt de Commissie zorg voor een externe evaluatie van de algehele uitvoering van de uit hoofde van dit programma uitgevoerde communautaire acties en maakt zij daaruit haar gevolgtrekkingen. De externe evaluatie wordt verricht door onafhankelijke deskundigen. De Commissie deelt haar gevolgtrekkingen uit deze evaluatie zo nodig met aanpassingen op het huidige programma in het licht van de uitbreiding, mee aan het Europees Parlement, de Raad, het Europees Economisch en Sociaal Comité en het Comité van de Regio's alvorens voorstellen te doen voor de vaststelling van het onderhavige of van een volgend programma.

⁽¹⁾ PB L 248 van 16.9.2002, blz. 1.

Artikel 10

1. Onverminderd de leden 2 en 3 staat deelname aan dit programma open voor op het grondgebied van de lidstaten gevestigde publiekrechtelijke of privaatrechtelijke rechtspersonen.

2. Dit programma staat open voor deelname van de kandidaat-lidstaten overeenkomstig de voorwaarden die zijn vastgesteld in de Europa-overeenkomsten, in de bijbehorende aanvullende protocollen en in de besluiten van de onderscheiden associatieraden, op basis van de gesloten bilaterale overeenkomsten ter zake.

3. Dit programma staat tevens open voor deelname van de EVA/EER-landen, op basis van aanvullende kredieten en volgens met deze landen overeen te komen procedures.

Artikel 11

Deze beschikking treedt in werking op de twintigste dag volgende op die van haar bekendmaking in het *Publicatieblad van de Europese Unie*.

Artikel 12

Deze beschikking is gericht tot de lidstaten.

Gedaan te Brussel, 26 juni 2003.

Voor het Europees Parlement

De voorzitter

P. COX

Voor de Raad

De voorzitter

A. TSOCHATZOPOULOS

BIJLAGE

Indicatieve verdeling van het noodzakelijk geachte bedrag ⁽¹⁾*(in miljoen EUR)*

Actiegebieden	(2003-2006)
1. Verbetering van de energie-efficiëntie en het rationeel energiegebruik	69,8
2. Nieuwe en duurzame energiebronnen en diversificatie van de energieproductie	80
3. Energieaspecten van het vervoer	32,6
4. Bevordering van duurzame energiebronnen en energie-efficiëntie op internationaal niveau, met name in de ontwikkelingslanden	17,6
Totaal	200 ⁽²⁾ ⁽³⁾

⁽¹⁾ De verdeling is ter indicatie vastgesteld. Deze verdeling van de begrotingsmiddelen over de verschillende gebieden is flexibel teneinde beter te kunnen inspelen op de ontwikkeling van de behoeften van de sector.

⁽²⁾ Vanaf 2004 kan na de uitbreiding van de Europese Unie een aanvullende bijdrage worden verwacht, naar evenredigheid met het aantal, de omvang en de bijzondere behoeften van de nieuwe lidstaten. De Commissie kan voorstellen dat deze bijdrage ten minste 50 miljoen EUR zal bedragen.

⁽³⁾ De begroting voor het uitvoerende agentschap kan door de begrotingsautoriteit worden vastgesteld als een percentage van de totale financiële toewijzing voor het programma.

RICHTLIJN 2003/54/EG VAN HET EUROPEES PARLEMENT EN DE RAAD**van 26 juni 2003****betreffende gemeenschappelijke regels voor de interne markt voor elektriciteit en houdende intrekking van Richtlijn 96/92/EG**

HET EUROPEES PARLEMENT EN DE RAAD VAN DE EUROPESE UNIE,

Gelet op het Verdrag tot oprichting van de Europese Gemeenschap, met name op artikel 47, lid 2, artikel 55 en artikel 95,

Gezien het voorstel van de Commissie, ⁽¹⁾,

Gezien het advies van het Europees Economisch en Sociaal Comité, ⁽²⁾,

Na raadpleging van het Comité van de Regio's,

Volgens de procedure van artikel 251 van het Verdrag ⁽³⁾,

Overwegende hetgeen volgt:

- (1) Richtlijn 96/92/EG van het Europees Parlement en de Raad van 19 december 1996 betreffende gemeenschappelijke regels voor de interne markt voor elektriciteit ⁽⁴⁾ heeft aanzienlijk bijgedragen tot de totstandkoming van de interne markt voor elektriciteit.
- (2) Uit de ervaring die met de uitvoering van deze richtlijn is opgedaan, blijkt dat de interne markt voor elektriciteit voordelen kan opleveren in de vorm van verbeterde efficiëntie, prijsverlagingen, kwalitatief betere dienstverlening en toegenomen concurrentie. Er zijn evenwel nog belangrijke tekortkomingen en mogelijkheden tot verbetering van de werking van de markt, met name dienen concrete maatregelen te worden genomen om te zorgen voor gelijke concurrentievoorwaarden op het niveau van de elektriciteitsproductie en het beperken van het risico van marktdominantie en marktondermijndend gedrag, het zorgen voor niet-discriminerende transmissie- en distributietarieven doordat toegang tot het net wordt verleend op basis van tarieven die gepubliceerd worden voordat ze in werking treden, en het zorgen voor de bescherming van de rechten van kleine en kwetsbare afnemers en het verstrekken van informatie over de brandstoffen die voor de elektriciteitsopwekking worden gebruikt en het verwijzen naar — waar beschikbaar — informatiebronnen over de milieueffecten daarvan.

(3) Tijdens zijn bijeenkomst van 23 en 24 maart 2000 in Lissabon heeft de Europese Raad gevraagd om een snelle voortgang van de voltooiing van de interne markt voor de elektriciteits- en gasector en om een versnelling van de liberalisering in deze sectoren met het oog op de totstandbrenging van een volledig operationele interne markt op deze gebieden. In zijn resolutie van 6 juli 2000 over het tweede verslag van de Commissie betreffende de stand van de liberalisering van de energiemarkten heeft het Europees Parlement de Commissie verzocht een gedetailleerd tijdschema vast te leggen voor de verwezenlijking van nauwkeurig omschreven doelstellingen met het oog op een geleidelijke maar volledige liberalisering van de energiemarkt.

(4) Met de rechten die de Europese burgers in het EG-Verdrag worden gegarandeerd op het gebied van het vrij verkeer van goederen, de vrijheid van dienstverlening en de vrijheid van vestiging, is evenwel alleen een volledig opengestelde markt in overeenstemming waarop alle consumenten hun leveranciers vrijelijk kunnen kiezen en alle aanbieders vrijelijk aan hun klanten leveren.

(5) De voornaamste hinderpalen voor de totstandbrenging van een volledig operationele en competitieve interne markt betreffen o.a. de toegang tot het net, de nettatarifiering en een van lidstaat tot lidstaat uiteenlopende mate van openstelling van de markt.

(6) Voor een goed werkende concurrentie is vereist dat de toegang tot het net niet discriminerend en transparant is en tegen redelijke prijzen kan geschieden.

(7) Voor de voltooiing van de interne elektriciteitsmarkt is niet-discriminerende toegang tot het netwerk van de transport- of de distributienetbeheerder van het grootste belang. Een transport- of distributienetbeheerder kan een of meer bedrijven omvatten.

⁽¹⁾ PB C 240 E van 28.8.2001, blz. 60, en PB C 227 E van 24.9.2002, blz. 393.

⁽²⁾ PB C 36 van 8.2.2002, blz. 10.

⁽³⁾ Advies van het Europees Parlement van 13 maart 2002 (PB C 47 E van 27.2.2003, blz. 350), gemeenschappelijk standpunt van de Raad van 3 februari 2003 (PB C 50 E van 4.3.2003, blz. 15) en besluit van het Europees Parlement van 4 juni 2003 (nog niet bekendgemaakt in het Publicatieblad).

⁽⁴⁾ PB L 27 van 30.1.1997, blz. 20.

(8) Met het oog op een efficiënte en niet-discriminerende toegang tot het netwerk moeten de distributie- en transmissiesystemen, in het geval van verticaal geïntegreerde elektriciteitsbedrijven, door juridisch gescheiden entiteiten worden beheerd. De Commissie beoordeelt maatregelen van gelijke werking die door de lidstaten zijn opgesteld om deze doelstelling te bereiken en zij dient, in voorkomend geval, voorstellen tot wijziging van de

onderhavige richtlijn in. Ook moeten transmissie- en distributiesysteembeheerders over effectieve bevoegdheden beschikken om besluiten te nemen met betrekking tot de voor het onderhoud en het beheer en de ontwikkeling van de netwerken benodigde activa wanneer deze activa eigendom zijn van en geëxploiteerd worden door verticaal geïntegreerde bedrijven.

Het is noodzakelijk dat de onafhankelijkheid van de distributie- en transmissiesysteembeheerders wordt gewaarborgd, met name voor wat de productie- en leveringsbelangen betreft. Derhalve dienen onafhankelijke beheerstructuren tussen distributie- en transmissiesysteembeheerders en eventuele productie/leveringsbedrijven te worden gecreëerd.

- (9) In geval van kleine netten kan het voorkomen dat de ondersteunende diensten moeten worden verzorgd door transportnetbeheerders waaraan het kleine net gekoppeld is.
- (10) Bij deze richtlijn worden geen eigendomsvraagstukken geregeld, doch er wordt aan herinnerd dat, indien een bedrijf dat transport of distributie verricht qua rechtsvorm onderscheiden is van de bedrijven die productie- en/of leveringsdiensten verrichten, de aangewezen netbeheerder het bedrijf kan zijn dat de infrastructuur bezit.
- (11) Teneinde kleine distributiebedrijven geen onevenredige financiële en administratieve lasten op te leggen, dienen de lidstaten, waar nodig, in staat te zijn deze bedrijven te ontheffen van de wettelijke scheidingsvoorschriften inzake distributie.
- (12) Vergunningsprocedures mogen niet leiden tot een administratieve belasting die niet in verhouding staat tot de grootte en het potentiële effect van de elektriciteitsproducenten.
- (13) Verder dienen nog maatregelen te worden getroffen om te zorgen voor transparante, voorspelbare en niet-discriminerende tarieven voor de netwerktoegang. Deze tarieven moeten op een niet-discriminerende basis voor alle netgebruikers gelden.
- (14) Teneinde het voor een in een lidstaat gevestigd elektriciteitsbedrijf makkelijker te maken om contracten te sluiten voor de levering van elektriciteit aan in aanmerking komende afnemers in een andere lidstaat, dienen de lidstaten of de nationale regelgevende instanties te werken aan de totstandbrenging van homogenere voorwaarden en een gelijke mate van keuzevrijheid op de hele interne markt.
- (15) De aanwezigheid van een efficiënte regelgeving, die door een of meer nationale regelgevende instanties wordt uitgevoerd, vormt een belangrijk aspect bij het waarborgen van niet-discriminerende toegang tot het net. De lidstaten specificeren de taken en de administratieve en andere bevoegdheden van de regelgevende instanties. Het is van belang dat de regelgevende instanties in alle lidstaten over dezelfde minimumbevoegdheden beschikken. Deze instanties moeten ten minste bevoegd zijn om de tarieven, of ten minste de methoden voor de berekening van transport- en distributietarieven vast te stellen of goed te keuren. Om onzekerheid te voorkomen en kostbare en tijdrovende geschillen te vermijden moeten deze tarieven worden gepubliceerd voordat ze in werking treden.
- (16) De Commissie heeft meegedeeld dat zij van plan is een groep van Europese regelgevende instanties voor elektriciteit en gas in het leven te roepen als een geëigend adviesmechanisme voor bevordering van de samenwerking en de coördinatie van de nationale regelgevende instanties, teneinde de ontwikkeling van de interne markt voor elektriciteit en gas te bevorderen en bij te dragen aan de consistente toepassing in alle lidstaten van de bepalingen als bedoeld in de onderhavige richtlijn, Richtlijn 2003/55/EG van het Europees Parlement en de Raad van 26 juni 2003 betreffende gemeenschappelijke regels voor de interne markt voor aardgas en houdende intrekking van Richtlijn 98/30/EG ⁽¹⁾ en Verordening (EG) nr. 1228/2003 van het Europees Parlement en de Raad van 26 juni 2003 betreffende de voorwaarden voor toegang tot het net voor grensoverschrijdende handel in elektriciteit ⁽²⁾.
- (17) Om ervoor te zorgen dat alle marktdeelnemers, waaronder nieuwe deelnemers, daadwerkelijk toegang tot de markt hebben, dient te worden voorzien in niet-discriminerende balanceringsmechanismen die de kosten correct weerspiegelen. Zodra de elektriciteitsmarkt voldoende transparant is, dient dit te worden verwezenlijkt door de invoering van transparante, op de markt gebaseerde mechanismen voor de levering en aankoop van de hoeveelheden elektriciteit die nodig zijn in het kader van de balanceringsvoorschriften. Bij gebreke van een dergelijke transparante markt dienen de nationale regelgevende instanties een actieve rol te spelen om te garanderen dat de balanceringsstarieven niet-discriminerend zijn en een correcte weerspiegeling van de kosten vormen. Tegelijkertijd dienen passende stimuleringsmaatregelen te worden vastgesteld om de input en output van elektriciteit op elkaar af te stemmen en het systeem niet in gevaar te brengen.
- (18) De nationale regelgevende instanties moeten in staat zijn de tarieven of de methoden voor de berekening van de tarieven, vast te stellen of goed te keuren op basis van een voorstel van de transportnetbeheerder, van de distributienetbeheerder(s), dan wel op basis van een voorstel dat is overeengekomen tussen deze netbeheerder(s) en de gebruikers van het net. Bij de uitvoering van deze taken dienen de nationale regelgevende instanties ervoor te zorgen dat de transport- en distributietarieven niet discriminerend zijn en een juiste weerspiegeling van de kosten vormen, en rekening te houden met de marginale

⁽¹⁾ Zie blz. 57 van dit Publicatieblad.

⁽²⁾ Zie blz. 1 van dit Publicatieblad.

- op lange termijn vermeden netwerkcosten als gevolg van gedecentraliseerde productie en maatregelen inzake vraagzijdebeheer.
- (19) Ter wille van de eerlijkheid, het concurrentievermogen en, indirect, het scheppen van werkgelegenheid moeten de volledige handel- en industriector in de Gemeenschap, en met name ook het midden- en kleinbedrijf, alsmede alle burgers van de Gemeenschap, die de economische voordelen van de interne markt genieten, ook kunnen profiteren van een hoge mate van consumentenbescherming, en met name huishoudens, en indien de lidstaten dit passend achten, moeten kleine bedrijven ook kunnen profiteren van garanties inzake openbare dienstverlening, in het bijzonder op het gebied van de continuïteit van de energievoorziening en redelijke tarieven.
- (20) Afnemers van elektriciteit moeten hun leverancier vrijelijk kunnen kiezen. De voltooiing van de interne elektriciteitsmarkt moet echter worden aangepakt in fasen, zodat de industrie zich kan aanpassen en kan zorgen voor passende maatregelen en netten om de belangen van de afnemers te beschermen en deze een echt en daadwerkelijk recht van keuze van leverancier te waarborgen.
- (21) Een progressieve openstelling van de markt tot volledige concurrentie moet de verschillen tussen de lidstaten geleidelijk opheffen. Transparantie en zekerheid bij de uitvoering van deze richtlijn moeten gewaarborgd zijn.
- (22) Bijna alle lidstaten hebben ervoor gekozen concurrentie op de markt voor elektriciteitsproductie te waarborgen door middel van een transparante vergunningsprocedure. De lidstaten moeten echter de mogelijkheid hebben bij te dragen tot de voorzieningszekerheid door middel van een aanbestedingsprocedure of een gelijkwaardige procedure, ingeval met de vergunningsprocedure niet voldoende stroomproductiecapaciteit wordt opgebouwd. De lidstaten moeten in het belang van de milieubescherming en de bevordering van opkomende nieuwe technieken de mogelijkheid hebben een aanbesteding voor nieuwe capaciteit uit te schrijven, op basis van gepubliceerde criteria. Nieuwe capaciteit omvat onder meer hernieuwbare energiebronnen en warmtekrachtkoppeling.
- (23) In het belang van de voorzieningszekerheid moet het evenwicht tussen vraag en aanbod in de afzonderlijke lidstaten worden bewaakt, waarbij verslag moet worden uitgebracht over de situatie op het niveau van de Gemeenschap, met inachtneming van de interconnectiecapaciteit tussen de verschillende regio's. Met dergelijk toezicht moet tijdig genoeg een begin worden gemaakt, zodat passende maatregelen kunnen worden genomen indien de voorzieningszekerheid in gevaar komt. Bouw plus onderhoud van de noodzakelijke netwerkinfrastructuur, met inbegrip van interconnectiecapaciteit, dient ertoe bij te dragen dat een stabiele elektriciteitsvoorziening gewaarborgd is. De aanleg en het onderhoud van de nodige netwerkinfrastructuur, waaronder koppelingscapaciteit en gedecentraliseerde elektriciteitsopwekking, zijn belangrijke elementen voor het waarborgen van een stabiele elektriciteitsvoorziening.
- (24) De lidstaten moeten huishoudelijke afnemers, en, indien zij dat dienstig achten, kleine ondernemingen, het recht garanderen om tegen duidelijk vergelijkbare, transparante en redelijke prijzen van elektriciteit van een bepaalde kwaliteit te worden voorzien. Teneinde de handhaving van de hoge normen van de openbare dienstverlening in de Gemeenschap te waarborgen, moet de Commissie op gezette tijden in kennis worden gesteld van alle door de lidstaten genomen maatregelen ter verwezenlijking van de doelstellingen van deze richtlijn. De Commissie moet op gezette tijden een verslag publiceren waarin de op nationaal niveau genomen maatregelen ter verwezenlijking van de doelstellingen van openbare dienstverlening worden geanalyseerd en de doelmatigheid ervan wordt vergeleken, teneinde aanbevelingen te kunnen doen betreffende maatregelen die op nationaal niveau moeten worden genomen om een hoog peil van openbare dienstverlening te bereiken. De lidstaten dienen de nodige maatregelen te nemen om kwetsbare afnemers in de context van de interne elektriciteitsmarkt te beschermen. Die maatregelen kunnen verschillen naar gelang van de bijzondere omstandigheden in de betrokken lidstaat, en kunnen specifieke maatregelen omvatten in verband met de betaling van elektriciteitsrekeningen of meer algemene maatregelen in het kader van het sociaalezekerheidsstelsel. Indien een universele dienst ook aan het midden- en kleinbedrijf wordt verstrekt, kunnen de maatregelen om te waarborgen dat die universele dienst wordt verstrekt, verschillen naar gelang het huishoudens dan wel het midden- en kleinbedrijf betreft.
- (25) De Commissie heeft meegedeeld dat zij van plan is met name initiatieven te ontplooien ten aanzien van de reikwijdte van de etiketteringsvoorschriften en met name m.b.t. de wijze waarop informatie over de gevolgen voor het milieu tenminste wat betreft CO₂-emissies en radioactief afval van elektriciteitsproductie met verschillende energiebronnen op een transparante, gemakkelijk toegankelijke en vergelijkbare manier in de gehele Europese Unie beschikbaar kan worden gesteld, alsook m.b.t. de wijze waarop de in de lidstaten genomen maatregelen ter controle op de nauwkeurigheid van de door de leveranciers verstrekte informatie kan worden gestroomlijnd.
- (26) Naleving van de eisen inzake openbare dienstverlening is een fundamentele eis van deze richtlijn, en het is belangrijk dat in deze richtlijn gemeenschappelijke, door alle lidstaten nageleefde minimumnormen worden vastgesteld waarbij rekening wordt gehouden met de doelstellingen op het gebied van consumentenbescherming, voorzieningszekerheid, milieubescherming en gelijkwaardige mededingingsniveaus in alle lidstaten. Het is belangrijk dat de voorschriften inzake openbare dienstverlening op nationale basis kunnen worden geïnterpreteerd, rekening houdend met de nationale omstandigheden en met inachtneming van de Gemeenschapswetgeving.

- (27) De lidstaten kunnen een achtervangleverancier aanwijzen. Die leverancier kan de verkoopafdeling zijn van een verticaal geïntegreerd bedrijf dat ook een distributiefunctie heeft, mits de scheidingsvoorschriften van deze richtlijn worden nageleefd.
- (28) De maatregelen van de lidstaten om de doelstellingen inzake sociale en economische samenhang te verwezenlijken kunnen met name adequate economische stimulansen behelzen, waarbij, indien nodig, alle bestaande nationale en communautaire instrumenten worden gebruikt. Tot die instrumenten kunnen ook aansprakelijkheidsmechanismen, die de nodige investeringen moeten garanderen, behoren.
- (29) Voorzover de door de lidstaten genomen maatregelen ter vervulling van openbaardienstverplichtingen, steunmaatregelen van de staten, in de zin van artikel 87, lid 1, van het EG-Verdrag vormen, moeten zij overeenkomstig artikel 88, lid 3, van het EG-Verdrag ter kennis van de Commissie worden gebracht.
- (30) De eis de Commissie in kennis te stellen van een weigering tot het verlenen van een vergunning voor de bouw van nieuwe productiecapaciteit is een onnodige administratieve last gebleken en dient derhalve te vervallen.
- (31) Overeenkomstig het subsidiariteitsbeginsel zoals neergelegd in artikel 5 van het Verdrag, kunnen de doelstellingen van het voorgestelde optreden, te weten de totstandbrenging van een volledig operationele interne elektriciteitsmarkt die door eerlijke concurrentie wordt gekenmerkt, niet voldoende door de lidstaten worden verwezenlijkt, zodat zij wegens de omvang en de gevolgen van het optreden, beter door de Gemeenschap kunnen worden verwezenlijkt. Overeenkomstig het evenredigheidsbeginsel van genoemd artikel 5 gaat deze richtlijn niet verder dan hetgeen nodig is om deze doelstelling te bereiken.
- (32) In het licht van de ervaring met de werking van Richtlijn 90/547/EEG van de Raad van 29 oktober 1990 betreffende de doorvoer van elektriciteit via de hoofdnetten⁽¹⁾, dienen er maatregelen te worden genomen die homogene en niet-discriminerende toegangsregelingen voor transport waarborgen, met inbegrip van de grensoverschrijdende elektriciteitsstromen tussen de lidstaten. Teneinde homogeniteit in de behandeling van de toegang tot de elektriciteitsnetten te waarborgen, ook in het geval van doorvoer, moet die richtlijn worden ingetrokken.
- (33) Gezien de omvang van de wijzigingen in Richtlijn 96/92/EG is het omwille van de duidelijkheid en de logica wenselijk dat de betrokken bepalingen opnieuw worden geformuleerd.
- (34) Deze richtlijn eerbiedigt de grondrechten en neemt de beginselen in acht die met name worden erkend in het Handvest van de grondrechten van de Europese Unie,

HEBBEN DE VOLGENDE RICHTLIJN VASTGESTELD:

HOOFDSTUK I

WERKINGSFEER EN DEFINITIES

Artikel 1

Werkingsfeer

Bij deze richtlijn worden gemeenschappelijke regels vastgesteld voor de productie, de transmissie, de distributie en de levering van elektriciteit. De richtlijn regelt de organisatie en de werking van de elektriciteitssector, de toegang tot de markt, de criteria en procedures voor aanbestedingen, de verlening van vergunningen en het beheer van netten.

Artikel 2

Definities

Voor de toepassing van deze richtlijn wordt verstaan onder:

1. „productie”: productie van elektriciteit;
2. „producent”: natuurlijke persoon of rechtspersoon die elektriciteit produceert;
3. „transport”: transport van elektriciteit langs het extrahoogspannings- en hoogspanningskoppelnets met het oog op de levering ervan aan eindafnemers of distributiemaatschappijen, de levering zelf niet inbegrepen;
4. „transportnetbeheerder”: natuurlijke persoon of rechtspersoon die in een bepaald gebied verantwoordelijk is voor de exploitatie, het onderhoud en, zo nodig, de ontwikkeling van het transportnet en, indien van toepassing, de koppeling met andere netten, en die ervoor moet zorgen dat het net op lange termijn kan voldoen aan een redelijke vraag naar transport van elektriciteit;
5. „distributie”: transport van elektriciteit langs hoog-, midden- en laagspanningsdistributienetten met het oog op de levering aan afnemers, de levering zelf niet inbegrepen;
6. „distributienetbeheerder”: natuurlijke persoon of rechtspersoon die in een bepaald gebied verantwoordelijk is voor de exploitatie, het onderhoud en, zo nodig, de ontwikkeling van het distributienet en, indien van toepassing, de koppeling met andere netten, en die ervoor moet zorgen dat het net op lange termijn kan voldoen aan een redelijke vraag naar distributie van elektriciteit;
7. „afnemer”: grootafnemer of eindafnemer van elektriciteit;
8. „grootafnemer”: natuurlijke persoon of rechtspersoon die elektriciteit koopt voor doorverkoop binnen of buiten het net waarop hij aangesloten is;

⁽¹⁾ PB L 313 van 13.11.1990, blz. 30. Richtlijn laatstelijk gewijzigd bij Richtlijn 98/75/EG van de Commissie (PB L 276 van 13.10.1998, blz. 9).

9. „eindafnemer”: afnemer die elektriciteit koopt voor eigen gebruik;
10. „huishoudelijke afnemer”: afnemer die elektriciteit koopt voor eigen huishoudelijk gebruik, en niet voor commerciële of professionele activiteiten;
11. „niet-huishoudelijke afnemer”: natuurlijk persoon of rechtspersoon die elektriciteit koopt die niet voor eigen huishoudelijk gebruik is bestemd; onder dit begrip vallen tevens producenten en grootafnemers;
12. „in aanmerking komende afnemer”: afnemer die vrij is om elektriciteit te kopen bij de leverancier van zijn keuze, in de zin van artikel 21 van deze richtlijn;
13. „koppellijnen”: uitrusting om elektriciteitsnetten onderling te koppelen;
14. „koppelnet”: een aantal transport- en distributienetten die door middel van één of meer koppellijnen met elkaar zijn verbonden;
15. „directe lijn”: een elektriciteitslijn die een geïsoleerde productielocatie met een geïsoleerde afnemer verbindt, of een elektriciteitslijn die een elektriciteitsproducent en een elektriciteitsleverancier met elkaar verbindt om hun eigen vestigingen, dochterondernemingen en in aanmerking komende afnemers direct te bevoorraden;
16. „economische rangorde”: een aan de hand van economische criteria bepaalde rangorde van bronnen voor de levering van elektriciteit;
17. „ondersteunende diensten”: diensten die nodig zijn voor de exploitatie van een transport- of distributienet;
18. „netgebruiker”: natuurlijk persoon of rechtspersoon die als leverancier of gebruiker op een transport- of distributienet is aangesloten;
19. „levering”: verkoop, wederverkoop daaronder begrepen, van elektriciteit aan afnemers;
20. „geïntegreerd elektriciteitsbedrijf”: verticaal of horizontaal geïntegreerd bedrijf;
21. „verticaal geïntegreerd bedrijf”: bedrijf of groep van bedrijven waarvan de onderlinge betrekkingen gedefinieerd zijn in artikel 3, lid 3, van Verordening (EEG) nr. 4064/89 van de Raad van 21 december 1989 betreffende de controle op concentraties van ondernemingen⁽¹⁾, en waarbij het betrokken bedrijf/de betrokken groep ten minste één van de taken in de vorm van transport of distributie en ten minste één van de taken in de vorm van productie of levering van elektriciteit verricht;
22. „verwant bedrijf”: een verbonden onderneming in de zin van artikel 41 van de zevende Richtlijn 83/349/EEG van de Raad van 13 juni 1983 op de grondslag van artikel 44, lid 2, onder g) (*) van het Verdrag betreffende de geconsolideerde jaarrekening⁽²⁾, en/of een geassocieerde onderneming in de zin van artikel 33, lid 1, van die richtlijn, en/of een onderneming die aan dezelfde aandeelhouders toebehoort;
23. „horizontaal geïntegreerd bedrijf”: bedrijf dat tenminste één van de taken in de vorm van productie voor de verkoop, transport, distributie of levering van elektriciteit, en daarnaast een niet op het gebied van elektriciteit liggende activiteit verricht;
24. „aanbestedingsprocedure”: procedure waarmee in geplande nieuwe behoeften en vervangingscapaciteit wordt voorzien door leveringen uit nieuwe of bestaande productie-installaties;
25. „planning op lange termijn”: planning van de behoeften aan investeringen in productie-, transport- en distributiecapaciteit op lange termijn, om aan de vraag naar elektriciteit van het net te voldoen en de levering aan de afnemers zeker te stellen;
26. „klein geïsoleerd net”: net met een verbruik van minder dan 3 000 GWh in 1996 en waarvan minder dan 5 % van het jaarverbruik via koppeling aan andere netten wordt verkregen;
27. „geïsoleerd micronet”: net met een verbruik van minder dan 500 GWh in 1996, zonder koppeling met andere netten;
28. „veiligheid”: zowel de zekerheid van de levering en de voorziening van elektriciteit als de technische beveiliging;
29. „energie-efficiëntie/vraagzijdebeheer”: een algemene of geïntegreerde aanpak die erop gericht is de omvang en de timing van het elektriciteitsverbruik te beïnvloeden teneinde het primaire energieverbruik en piekbelastingen te verminderen door voorrang te geven aan investeringen in energie-efficiëntiebevorderende maatregelen of andere maatregelen, zoals onderbrekbare leveringscontracten, in plaats van aan investeringen om de productiecapaciteit te verhogen, indien de eerstgenoemde maatregelen de doelmatigste en meest economische optie vormen, mede gelet op het positieve milieueffect van een lager energieverbruik en de daarmee verband houdende aspecten met betrekking tot de voorzieningszekerheid en de distributiekosten;

(*) De titel van Richtlijn 83/349/EEG is aangepast in verband met de hernoeming van de artikelen van het Verdrag tot oprichting van de Europese Gemeenschap, overeenkomstig artikel 12 van het Verdrag van Amsterdam; oorspronkelijk werd verwezen naar artikel 54, lid 3, onder g).

(2) PB L 193 van 18.7.1983, blz. 1. Richtlijn laatstelijk gewijzigd bij Richtlijn 2001/65/EG van het Europees Parlement en de Raad (PB L 283 van 27.10.2001, blz. 28).

(1) PB L 395 van 30.12.1989, blz. 1. Verordening laatstelijk gewijzigd bij Verordening (EG) nr. 1310/97 (PB L 180 van 9.7.1997, blz. 1).

30. „hernieuwbare energiebronnen”: hernieuwbare niet-fossiele energiebronnen (wind, zon, geothermische warmte, golfslag, getij, waterkracht, biomassa, stortgas, gas van rioolzuiveringsinstallaties en biogassen);
31. „plaatselijke elektriciteitsproductie”: productie-installaties die aangesloten zijn op het distributienet.

HOOFDSTUK II

ALGEMENE REGELS VOOR DE ORGANISATIE VAN DE SECTOR

Artikel 3

Openbaredienstverplichtingen en bescherming van de afnemer

1. De lidstaten waarborgen op basis van hun institutionele organisatie en met inachtneming van het subsidiariteitsbeginsel dat elektriciteitsbedrijven, onverminderd lid 2, volgens de beginselen van deze richtlijn worden geëxploiteerd met het oog op de totstandbrenging van een concurrerende, zekere en ecologisch duurzame elektriciteitsmarkt; wat de rechten en plichten betreft, mogen zij deze bedrijven niet verschillend behandelen.

2. Met volledige inachtneming van de toepasselijke bepalingen van het Verdrag, met name artikel 86, mogen de lidstaten in het algemeen economisch belang aan elektriciteitsbedrijven openbaredienstverplichtingen opleggen, die betrekking kunnen hebben op de veiligheid, waaronder zowel de voorzieningszekerheid als de regelmaat, de kwaliteit en de prijs van de leveringen zijn begrepen, alsmede op de bescherming van het milieu, met inbegrip van energie-efficiëntie en bescherming van het klimaat. Deze verplichtingen moeten duidelijk gedefinieerd, transparant, niet-discriminerend en controleerbaar zijn en voor EU-energiebedrijven een gelijke toegang tot nationale consumenten waarborgen. Met betrekking tot voorzieningszekerheid en energie-efficiëntie/vraagzijdebeheer, alsmede ter verwezenlijking van milieudoelstellingen in de zin van dit lid, kunnen de lidstaten gebruik maken van planning op lange termijn, daarbij rekening houdend met de mogelijkheid dat derden toegang tot het net wensen.

3. De lidstaten waarborgen dat alle huishoudelijke afnemers en, indien zij dat dienstig achten, kleine ondernemingen, namelijk ondernemingen die minder dan 50 personen in dienst hebben en een jaaromzet of een financiële balans van ten hoogste 10 miljoen EUR, aanspraak kunnen maken op universele dienstverlening, dat wil zeggen het recht op levering van elektriciteit van een bepaalde kwaliteit tegen redelijke, eenvoudig en duidelijk vergelijkbare en doorzichtige prijzen op hun grondgebied. Om de universele dienstverlening te waarborgen, kunnen de lidstaten een noodleverancier aanwijzen. De lidstaten verplichten distributiebedrijven om afnemers op hun netwerk aan te sluiten overeenkomstig de voorwaarden en tarieven die zijn vastgesteld volgens de procedure van artikel 23, lid 2. Deze wetgeving mag de lidstaten er gezinszins van weer-

houden om de marktpositie van de binnenlandse kleine en middelgrote verbruikers te versterken door de mogelijkheden van vrijwillige gezamenlijke vertegenwoordiging voor deze groep consumenten te verbeteren.

Aan bovenstaande alinea wordt uitvoering gegeven op transparante en niet-discriminerende wijze, en vormt geen belemmering voor de in artikel 21 voorgeschreven openstelling van de markt.

4. Indien een lidstaat financiële compensatie, andere vormen van compensatie en exclusieve rechten voor het nakomen van de in de leden 2 en 3 bedoelde verplichtingen verleent, geschiedt dat op een niet-discriminerende en transparante wijze.

5. De lidstaten nemen passende maatregelen om eindafnemers te beschermen en voorzien met name in adequate waarborgen voor de bescherming van kwetsbare afnemers, met inbegrip van maatregelen om hen te helpen voorkomen dat de voorziening wordt onderbroken. In dit verband kunnen de lidstaten maatregelen nemen om eindafnemers in afgelegen gebieden te beschermen. Zij waarborgen een hoog niveau van consumentenbescherming, met name met betrekking tot de transparantie van contractvoorwaarden. De lidstaten zorgen ervoor dat een in aanmerking komende afnemer daadwerkelijk de mogelijkheid heeft op een nieuwe leverancier over te stappen. Wat ten minste de huishoudelijke afnemers betreft, omvatten deze maatregelen de in bijlage A beschreven maatregelen.

6. De lidstaten zien erop toe dat elektriciteitsleveranciers op of bij de rekeningen en in promotiemateriaal dat voor de eindafnemers is bestemd, de volgende informatie verstrekken:

- a) het aandeel van elke energiebron in de totale brandstofmix die de leverancier in het voorgaande jaar heeft gebruikt;
- b) ten minste verwijzingen naar de bestaande referentiebronnen, zoals webpagina's, waar voor het publiek toegankelijke informatie beschikbaar is over de gevolgen voor het milieu ten minste wat betreft CO₂-emissies en radioactief afval van elektriciteitsproductie met verschillende energiebronnen geproduceerd door de totale brandstofmix van de leverancier gedurende het voorgaande jaar.

Voor elektriciteit die is verkregen via elektriciteitsuitwisseling of ingevoerd van een buiten de Europese Unie gelegen onderneming, kunnen door de elektriciteitsbeurs of de betrokken onderneming verstrekte geaggregeerde cijfers over het voorgaande jaar worden gebruikt.

De lidstaten nemen de noodzakelijke maatregelen om ervoor te zorgen dat de overeenkomstig dit artikel door leveranciers aan klanten verstrekte informatie, betrouwbaar is.

7. De lidstaten nemen passende maatregelen ter verwezenlijking van de doelstellingen inzake sociale en economische samenhang, milieubescherming, waarbij onder meer maatregelen betreffende energie-efficiëntie en vraagbeheersing en ter bestrijding van klimaatverandering kunnen worden genomen, alsmede inzake voorzieningszekerheid. Bij deze maatregelen

kan het met name gaan om het verstrekken van toereikende economische stimulansen, in voorkomend geval met gebruikmaking van alle bestaande nationale en communautaire instrumenten, voor onderhoud en aanleg van de noodzakelijke net-infrastructuur, inclusief koppelingscapaciteit.

8. De lidstaten kunnen besluiten de bepalingen van de artikelen 6, 7, 20 en 22 niet toe te passen, voor zover de toepassing daarvan zou verhinderen dat de elektriciteitsbedrijven zich rechtens of feitelijk van de hun in het algemeen economisch belang opgelegde verplichtingen kwijten en mits de ontwikkeling van het handelsverkeer niet wordt beïnvloed in een mate die strijdig is met de belangen van de Gemeenschap. De belangen van de Gemeenschap omvatten onder meer mededinging met betrekking tot de in aanmerking komende afnemers overeenkomstig deze richtlijn en artikel 86 van het Verdrag.

9. De lidstaten delen de Commissie in het verlengde van de uitvoering van deze richtlijn alle maatregelen mee die zijn vastgesteld om aan de verplichtingen inzake universele dienstverlening en openbare dienstverlening te voldoen, met inbegrip van consumentenbeschermings- en milieubeschermingsmaatregelen, alsmede de mogelijke gevolgen van die maatregelen voor de nationale en internationale mededinging, ongeacht of deze maatregelen een afwijking van deze richtlijn vereisen. Zij delen de Commissie vervolgens om de twee jaar alle wijzigingen van de maatregelen mede, ongeacht of deze maatregelen een afwijking van deze richtlijn vereisen.

Artikel 4

Toezicht op de voorzieningszekerheid

De lidstaten zorgen voor toezicht op aangelegenheden betreffende de voorzieningszekerheid. Wanneer de lidstaten zulks nodig achten, kunnen zij deze taak toevertrouwen aan de in artikel 23, lid 1, bedoelde regelgevende instanties. Dit toezicht slaat met name op het evenwicht tussen vraag en aanbod op de nationale markt, het niveau van de verwachte toekomstige vraag, geplande of in aanbouw zijnde extra capaciteit die wordt overwogen, en de kwaliteit en het niveau van het onderhoud van de netten, alsmede maatregelen in geval van piekbelasting of in gebreke blijven van een of meer leveranciers. De bevoegde autoriteiten publiceren om de twee jaar uiterlijk op 31 juli een verslag over de bevindingen die het toezicht op deze aangelegenheden heeft opgeleverd, alsmede de getroffen of overwogen maatregelen met betrekking tot deze aangelegenheden, en zenden dit verslag onverwijld naar de Commissie.

Artikel 5

Technische voorschriften

De lidstaten dragen zorg voor de opstelling van technische veiligheidscriteria en de bekendmaking van technische voorschriften met de minimumeisen waaraan op het gebied van technisch ontwerp en exploitatie moet worden voldaan voor de aansluiting op het net van productie-installaties, distributienetten, uitrusting van direct aangesloten afnemers, koppellijnencircuits en directe lijnen. Die technische voorschriften moeten de interoperabiliteit van de netwerken garanderen en objectief en niet-discriminerend zijn. Zij worden aan de Commissie mee-

gedeeld overeenkomstig artikel 8 van Richtlijn 98/34/EG van het Europees Parlement en de Raad van 22 juni 1998 betreffende een informatieprocedure op het gebied van normen en technische voorschriften ⁽¹⁾.

HOOFDSTUK III

PRODUCTIE

Artikel 6

Vergunningsprocedure

1. Voor de bouw van nieuwe productiecapaciteit voeren de lidstaten een vergunningsprocedure in die aan de hand van objectieve, transparante en niet-discriminerende criteria wordt toegepast.

2. De lidstaten stellen de criteria voor de verlening van bouwvergunningen voor productiecapaciteit op hun grondgebied vast. Deze criteria kunnen betrekking hebben op:

- a) de veiligheid en de bedrijfszekerheid van het elektriciteitsnet, de installaties en de bijbehorende uitrusting;
- b) de bescherming van de volksgezondheid en de veiligheid;
- c) de bescherming van het milieu;
- d) ruimtelijke ordening en locatie;
- e) gebruik van grond met een openbare bestemming;
- f) energie-efficiëntie;
- g) de aard van de primaire energiebronnen;
- h) de bijzondere kenmerken van de aanvrager, zoals technische, economische en financiële capaciteit;
- i) de naleving van de maatregelen die krachtens artikel 3 zijn genomen.

3. De lidstaten zorgen ervoor dat er bij de vergunningsprocedures voor kleine en/of plaatselijke elektriciteitsproductie rekening gehouden wordt met hun beperkte grootte en potentiële effect.

4. De vergunningsprocedures en de criteria worden gepubliceerd. De aanvragers worden op de hoogte gesteld van de redenen tot weigering van een vergunning. De redenen moeten objectief en niet-discriminerend zijn, op goede gronden berusten en naar behoren worden gestaafd. Beroep moet voor de aanvrager mogelijk zijn.

⁽¹⁾ PB L 204 van 21.7.1998, blz. 37. Richtlijn gewijzigd bij Richtlijn 98/48/EG (PB L 217 van 5.8.1998, blz. 18).

Artikel 7

Aanbestedingsprocedure voor nieuwe capaciteit

1. De lidstaten zorgen er in het belang van de voorzieningszekerheid voor dat in nieuwe capaciteit of maatregelen op het gebied van energie-efficiëntie/vraagzijdebeheer kan worden voorzien door middel van een aanbestedingsprocedure of een procedure die inzake transparantie en non-discriminatie gelijkwaardig is, op basis van gepubliceerde criteria. Een aanbestedingsprocedure kan echter alleen worden ingeleid indien de op basis van de vergunningsprocedure te bouwen productiecapaciteit of te nemen maatregelen op het gebied van energie-efficiëntie/vraagzijdebeheer niet voldoende zijn om voorzieningszekerheid te waarborgen.

2. De lidstaten kunnen in het belang van de milieubescherming en de bevordering van opkomende technologieën voorzien in de mogelijkheid om een aanbestedingsprocedure voor nieuwe capaciteit te beginnen op basis van gepubliceerde criteria. Deze aanbesteding kan betrekking hebben op nieuwe capaciteit of op maatregelen op het gebied van energie-efficiëntie/vraagzijdebeheer. Een aanbestedingsprocedure kan echter alleen worden gestart indien de op basis van de vergunningsprocedure te bouwen productiecapaciteit of te nemen maatregelen op het gebied van energie-efficiëntie/vraagzijdebeheer niet voldoende zijn om deze doelstellingen te bereiken.

3. De aanbestedingsprocedure voor de bouw van productiecapaciteit en voor maatregelen op het gebied van energie-efficiëntie/vraagzijdebeheer wordt ten minste zes maanden vóór de uiterste inschrijvingsdatum in het *Publicatieblad van de Europese Unie* bekendgemaakt.

Het bestek wordt ter beschikking gesteld van ieder geïnteresseerd elektriciteitsbedrijf dat gevestigd is op het grondgebied van een lidstaat, en wel zo dat het voldoende tijd heeft om in te schrijven.

Om transparantie en non-discriminatie te waarborgen, bevat het bestek een gedetailleerde beschrijving van de specificaties van het contract, de procedure die alle inschrijvers moeten volgen, alsmede een complete lijst van de criteria die bepalend zijn voor de selectie van de kandidaten en de gunning, waaronder stimulansen, zoals subsidies, die onder het bestek vallen. De specificaties kunnen ook betrekking hebben op de gebieden, bedoeld in artikel 6, lid 2.

4. Wanneer de aanbesteding betrekking heeft op de vereiste productiecapaciteit, moeten daarin ook de inschrijvingen in aanmerking worden genomen met lange-termijnwaarborgen voor de levering van elektriciteit uit bestaande productie-eenheden, mits daarmee bijkomende behoeften kunnen worden gedekt.

5. De lidstaten wijzen een autoriteit of een openbare instantie, dan wel een van de elektriciteitsproductie-, -transmissie-, -distributie- en -leveringsactiviteiten onafhankelijke privaatrechtelijke instantie aan, die de in artikel 23, lid 1, bedoelde regelgevende instantie kan zijn, die verantwoordelijk is voor de organisatie van en het toezicht en de controle op de aanbestedingsprocedure, bedoeld in de leden 1 tot en met 4. Wanneer een transmissienetbeheerder, wat de eigendom betreft, volledig

onafhankelijk is van andere, niet met het transmissienet samenhangende activiteiten, kan de transmissienetbeheerder worden aangewezen als de verantwoordelijke instantie voor de organisatie van en het toezicht en de controle op de aanbestedingsprocedure. Die autoriteit of instantie treft de nodige maatregelen om ervoor te zorgen dat de vertrouwelijkheid van de gegevens in de inschrijvingen gewaarborgd is.

HOOFDSTUK IV

BEHEER VAN HET TRANSPORTNET

Artikel 8

Aanwijzing van transportnetbeheerders

De lidstaten wijzen een of meer transportnetbeheerders aan of verlangen van de elektriciteitsbedrijven die eigenaar van transportnetten zijn, dat zij een of meer transportnetbeheerders aanwijzen, voor een op grond van doelmatigheid en economisch evenwicht door de lidstaten te bepalen periode. De lidstaten zien erop toe dat de transportnetbeheerders handelen overeenkomstig de artikelen 9 tot en met 12.

Artikel 9

Taken van transportnetbeheerders

Elke transportnetbeheerder heeft de taak:

- a) ervoor te zorgen dat het net op lange termijn kan voldoen aan een redelijke vraag naar transmissie van elektriciteit;
- b) bij te dragen tot de voorzieningszekerheid door te zorgen voor een toereikende transportcapaciteit en betrouwbaarheid van het net;
- c) de energiestromen op het net te beheren, waarbij hij rekening moet houden met het elektriciteitsverkeer van en naar andere koppelnetten. Daartoe moet de transportnetbeheerder zorgen voor een veilig, betrouwbaar en efficiënt elektriciteitsnet en er in dit verband op toezien dat de nodige ondersteunende diensten beschikbaar zijn, voorzover die beschikbaarheid onafhankelijk is van ieder ander transportnet waaraan zijn net gekoppeld is;
- d) de beheerder van een ander net waaraan zijn net is gekoppeld, voldoende gegevens te verschaffen om een veilige en efficiënte exploitatie, een gecoördineerde ontwikkeling en de interoperabiliteit van het koppelnet te waarborgen;
- e) zich te onthouden van iedere vorm van discriminatie tussen gebruikers of categorieën gebruikers van het net, met name ten gunste van verwante bedrijven.

- f) de netgebruikers de informatie te verstrekken die zij voor een efficiënte toegang tot het net nodig hebben.

Artikel 11

Artikel 10

Scheiding van transportnetbeheerders

1. Wanneer de transmissienetbeheerder deel uitmaakt van een verticaal geïntegreerd elektriciteitsbedrijf moet hij althans met betrekking tot zijn rechtsvorm, organisatie en besluitvorming, onafhankelijk zijn van andere, niet met transmissie verband houdende activiteiten. Deze regels houden geen verplichting in om de eigendom van de activa van het transmissiesysteem af te scheiden van het verticaal geïntegreerde bedrijf.
2. Teneinde de onafhankelijkheid van de in lid 1 bedoelde transportnetbeheerder te waarborgen, gelden de volgende minimumcriteria:
 - a) de personen die verantwoordelijk zijn voor het beheer van de transportnetbeheerder maken geen deel uit van bedrijfsstructuren van het geïntegreerde elektriciteitsbedrijf die direct of indirect verantwoordelijk zijn voor het dagelijkse beheer van de productie, distributie en levering van elektriciteit;
 - b) er worden passende maatregelen genomen om ervoor te zorgen dat op zodanige wijze rekening wordt gehouden met de professionele belangen van de personen die verantwoordelijk zijn voor het beheer van de transportnetbeheerder dat gewaarborgd is dat zij onafhankelijk kunnen functioneren;
 - c) de transportnetbeheerder heeft daadwerkelijk het recht om onafhankelijk van het geïntegreerde elektriciteitsbedrijf besluiten te nemen met betrekking tot de activa die nodig zijn voor de exploitatie, het onderhoud en de ontwikkeling. Dit vormt geen beletsel voor passende coördinatie-regelingen die ervoor moeten zorgen dat de rechten van de moedermaatschappij op economisch toezicht en beheerstoezicht met betrekking tot het rendement van de investering in een dochtermaatschappij beschermd worden; zoals indirect geregeld krachtens artikel 23, lid 2, in een dochtermaatschappij beschermd worden. Dit stelt de moedermaatschappij met name in staat het jaarlijkse financiële plan of enig vergelijkbaar instrument van de transmissiesysteembeheerder goed te keuren en algemene grenzen voor de schulden van de dochtermaatschappij vast te stellen. Het biedt de moedermaatschappij echter niet de mogelijkheid instructies te geven met betrekking tot de dagelijkse bedrijfsvoering of individuele besluiten over de aanleg of de verbetering van transmissielijnen, die niet verder gaan dan de voorwaarden van het goedgekeurde financiële plan of enig vergelijkbaar instrument.
 - d) de transportnetbeheerder stelt een nalevingsprogramma vast met maatregelen om te waarborgen dat discriminerend gedrag uitgesloten is, en zorgt ervoor dat er adequaat toezicht wordt gehouden op de naleving ervan. Het programma bevat de specifieke verplichtingen van de werknemers ter verwezenlijking van die doelstelling. De persoon of instantie die verantwoordelijk is voor het toezicht op het nalevingsprogramma dient bij de in artikel 23, lid 1, bedoelde regelgevende instantie jaarlijks een verslag in waarin de genomen maatregelen worden uiteengezet. Dit verslag wordt gepubliceerd.

Inschakelen en balanceren

1. Onverminderd de levering van elektriciteit op basis van contractuele verplichtingen, met inbegrip van die welke voortvloeien uit de in aanbestedingen vervatte specificaties, is de transportnetbeheerder, wanneer zulks tot zijn taak behoort, verantwoordelijk voor de inschakeling van de stroomproductie-eenheden in zijn gebied en voor het gebruik van koppellijnen met andere netten.
2. De inschakeling van de stroomproductie-eenheden en het gebruik van koppellijnen geschieden op basis van criteria waaraan de betrokken lidstaat zijn goedkeuring kan hechten en die objectief moeten zijn, bekendgemaakt moeten worden en op een niet-discriminerende wijze moeten worden toegepast om een goede werking van de interne markt voor elektriciteit te waarborgen. De criteria houden rekening met de economische rangorde van de elektriciteit uit beschikbare productie-eenheden of uit koppellijnoverbrengingen en met de voor het net geldende technische beperkingen.
3. Een lidstaat kan de transportnetbeheerder ertoe verplichten om bij het inschakelen van stroomproductie-eenheden prioriteit te geven aan productie-installaties die gebruik maken van hernieuwbare energiebronnen, afvalstoffen of warmtekrachtkoppeling.
4. Een lidstaat kan om redenen van voorzieningszekerheid bepalen dat prioriteit wordt gegeven aan de inschakeling van stroomproductie-eenheden die primaire brandstofenergiebronnen uit eigen land gebruiken, voor zover het hierbij gaat om hoeveelheden die per kalenderjaar niet meer bedragen dan 15 % van de totale primaire energie die nodig is voor de productie van de in de betrokken lidstaat verbruikte elektriciteit.
5. De lidstaten kunnen verlangen dat transportnetbeheerders voldoen aan minimumnormen voor het onderhoud en de ontwikkeling van het transportnet, inclusief koppelingscapaciteit.
6. Transportnetbeheerders kopen, wanneer zulks tot hun taak behoort, de energie die zij gebruiken om energieverliezen te dekken en in reservecapaciteit in hun net te voorzien volgens transparante, niet-discriminerende en op de markt gebaseerde procedures.
7. De door transportnetbeheerders vastgestelde regels voor het balanceren van het elektriciteitsnet, waaronder de regels voor de vaststelling van de tarieven die zij netgebruikers voor verstoringen van de energiebalans aanrekenen, zijn objectief, transparant en niet-discriminerend. De voorwaarden, met inbegrip van de regels en tarieven, voor het verlenen van dergelijke diensten door transportnetbeheerders worden volgens een methode die in overeenstemming is met artikel 23, lid 2, vast-

gesteld op een niet-discriminerende wijze die de kostprijs getrouw weerspiegelt. De voorwaarden worden bekendgemaakt.

Artikel 12

Vertrouwelijkheid voor transportnetbeheerders

Onverminderd artikel 18 of andere wettelijke verplichtingen tot het verstrekken van informatie, eerbiedigt de transmissiesysteembeheerder de vertrouwelijkheid van de commercieel gevoelige gegevens die hem bij zijn bedrijfsvoering ter kennis komen. Vrijgegeven informatie over zijn eigen activiteiten die commercieel voordeel kan opleveren, wordt op niet-discriminerende wijze beschikbaar gesteld.

HOOFDSTUK V

BEHEER VAN HET DISTRIBUTIENET

Artikel 13

Aanwijzing van distributienetbeheerders

De lidstaten wijzen een of meer distributienetbeheerders aan, of verlangen van de elektriciteitsbedrijven die eigenaar zijn van of verantwoordelijk zijn voor distributienetten, dat zij een of meer distributienetbeheerders aanwijzen voor een op grond van doelmatigheid en economisch evenwicht door de lidstaten te bepalen periode. De lidstaten zien erop toe dat distributienetbeheerders handelen overeenkomstig de artikelen 14 tot en met 16.

Artikel 14

Taken van distributienetbeheerders

1. De distributienetbeheerder draagt in zijn gebied, met inachtneming van het milieu, zorg voor een veilig, betrouwbaar en efficiënt elektriciteitsdistributienet.
2. Hij discrimineert in geen geval tussen gebruikers of categorieën gebruikers van het net, met name niet ten gunste van verwante bedrijven.
3. De distributienetbeheerder verstrekt de netgebruikers de informatie die zij voor een efficiënte toegang tot het net nodig hebben.
4. Een lidstaat kan de distributienetbeheerder ertoe verplichten om bij het inschakelen van stroomproductie-eenheden prioriteit te geven aan productie-installaties die gebruik maken van hernieuwbare energiebronnen, afvalstoffen of warmtekrachtkoppeling.
5. Distributienetbeheerders kopen de energie die zij gebruiken om energieverliezen te dekken en in reservecapaciteit in hun net te voorzien volgens transparante, niet-discriminerende en op de markt gebaseerde procedures, wanneer zij die taak

hebben. Deze bepaling laat het gebruik van elektriciteit die op grond van vóór 1 januari 2002 gesloten contracten is verkregen, onverlet.

6. Wanneer distributienetbeheerders verantwoordelijk zijn voor het balanceren van het elektriciteitsdistributienet, moeten de daartoe door hen vastgestelde regels, waaronder de regels voor de vaststelling van de tarieven die zij netgebruikers voor verstoringen van de energiebalans aanrekenen, objectief, transparant en niet-discriminerend zijn. De voorwaarden, met inbegrip van de regels en tarieven, voor het verlenen van dergelijke diensten door distributienetbeheerders worden in overeenstemming met artikel 23, lid 2, vastgesteld op een niet-discriminerende wijze die de kostprijs getrouw weerspiegelt. De voorwaarden worden bekendgemaakt.

7. Bij de planning van de ontwikkeling van het distributienet, neemt de distributienetbeheerder maatregelen op het gebied van energie-efficiëntie/vraagzijdebeheer en/of plaatselijke elektriciteitsproductie die de noodzaak van een verbetering of vervanging van elektriciteitscapaciteit kunnen ondervangen, in overweging

Artikel 15

Scheiding van distributienetbeheerders

1. Wanneer de distributiesysteembeheerder deel uitmaakt van een verticaal geïntegreerd bedrijf, moet hij, althans met betrekking tot zijn rechtsvorm, organisatie en besluitvorming, onafhankelijk van andere, niet met distributie samenhangende activiteiten zijn. Deze regels houden geen verplichting in om de eigendom van de activa van het distributiesysteem af te scheiden van het verticaal geïntegreerde bedrijf.
2. Wanneer de distributiesysteembeheerder deel uitmaakt van een verticaal beheerd bedrijf, moet hij, afgezien van de vereisten van lid 1, met betrekking tot zijn organisatie en besluitvorming onafhankelijk zijn van andere, niet met distributie samenhangende activiteiten. Daartoe gelden de volgende minimumcriteria:
 - a) de personen die verantwoordelijk zijn voor het beheer van de distributienetbeheerder maken geen deel uit van bedrijfsstructuren van het geïntegreerde elektriciteitsbedrijf die direct of indirect verantwoordelijk zijn voor het dagelijkse beheer van de productie, transmissie, levering van elektriciteit;
 - b) er worden passende maatregelen genomen om ervoor te zorgen dat op zodanige wijze rekening wordt gehouden met de professionele belangen van de personen die verantwoordelijk zijn voor het beheer van de distributienetbeheerder dat gewaarborgd is dat zij onafhankelijk kunnen functioneren;
 - c) de distributiesysteembeheerder beschikt over effectieve bevoegdheden om onafhankelijk van het geïntegreerde gasbedrijf besluiten te nemen met betrekking tot de activa die nodig zijn voor de exploitatie, het onderhoud of de ontwikkeling van het netwerk. Dit vormt geen beletsel voor passende coördinatieregelingen die ervoor moeten zorgen dat de rechten van de moedermaatschappij op economisch toezicht en beheerstoezicht met betrekking tot het rende-

ment, zoals indirect geregeld krachtens artikel 23, lid 2, in een dochtermaatschappij beschermd worden. Een en ander stelt de moedermaatschappij met name in staat het jaarlijkse financiële plan of enig vergelijkbaar instrument van de transmissiesysteembeheerder goed te keuren en algemene grenzen voor de schulden van de dochtermaatschappij vast te stellen. Het biedt de moedermaatschappij echter niet de mogelijkheid instructies te geven met betrekking tot de dagelijkse bedrijfsvoering of individuele besluiten over de aanleg of de verbetering van transmissie- en distributielijnen, die niet verder gaan dan de voorwaarden het goedgekeurde financiële plan of enig vergelijkbaar instrument;

- d) de gecombineerde netbeheerder stelt een nalevingsprogramma vast met maatregelen om te waarborgen dat discriminerend gedrag uitgesloten is en zorgt ervoor dat er adequaat toezicht wordt gehouden op de naleving ervan. Het programma bevat de specifieke verplichtingen van de werknemers ter verwezenlijking van die doelstelling. De persoon of instantie die verantwoordelijk is voor het toezicht op het nalevingsprogramma dient bij de in artikel 23, lid 1, bedoelde regelgevende instantie jaarlijks een verslag in waarin de genomen maatregelen worden uiteengezet. Dit verslag wordt gepubliceerd.

Artikel 16

Vertrouwelijkheid voor distributienetbeheerders

Onverminderd artikel 18 of enige andere wettelijke verplichting tot openbaarmaking van informatie, eerbiedigt de distributienetbeheerder de vertrouwelijkheid van de commercieel gevoelige gegevens die hem bij de uitvoering van zijn taak ter kennis komen, en voorkomt hij dat informatie over zijn eigen activiteiten die commercieel voordeel kan opleveren, op discriminerende wijze openbaar wordt gemaakt.

Artikel 17

Gecombineerde beheerder

De in artikel 10, lid 1, en artikel 15, lid 1, vervatte regels vormen geen beletsel voor een gecombineerd beheer van transport- en distributienetten door een beheerder die wat zijn rechtsvorm, organisatie en besluitvorming betreft onafhankelijk is van andere, niet met het beheer van het transport- of distributienet samenhangende activiteiten en aan de in de letters a) tot en met d) genoemde eisen voldoet. Deze houden evenwel geen verplichting in om de eigendom van de activa van het gecombineerde netwerk af te scheiden van het verticaal geïntegreerde bedrijf:

- a) de personen die verantwoordelijk zijn voor het beheer van de gecombineerde netbeheerder maken geen deel uit van bedrijfsstructuren van het geïntegreerde elektriciteitsbedrijf

die direct of indirect verantwoordelijk zijn voor het dagelijkse beheer van de productie of levering van elektriciteit;

- b) er worden passende maatregelen genomen om ervoor te zorgen dat op zodanige wijze rekening wordt gehouden met de professionele belangen van de personen die verantwoordelijk zijn voor het beheer van de gecombineerde netbeheerder dat gewaarborgd is dat zij onafhankelijk kunnen functioneren;
- c) de distributiesysteembeheerder beschikt over effectieve bevoegdheden om onafhankelijk van het geïntegreerde gasbedrijf besluiten te nemen met betrekking tot de activa die nodig zijn voor de exploitatie, het onderhoud of de ontwikkeling van het netwerk. Dit vormt geen beletsel voor passende coördinatieregelingen die ervoor moeten zorgen dat de rechten van de moedermaatschappij op economisch toezicht en beheerstoezicht met betrekking tot het rendement, zoals indirect geregeld krachtens artikel 23, lid 2, in een dochtermaatschappij beschermd worden. Een en ander stelt de moedermaatschappij met name in staat het jaarlijkse financiële plan of enig vergelijkbaar instrument van de transmissiesysteembeheerder goed te keuren en algemene grenzen voor de schulden van de dochtermaatschappij vast te stellen. Het biedt de moedermaatschappij echter niet de mogelijkheid instructies te geven met betrekking tot de dagelijkse bedrijfsvoering of individuele besluiten over de aanleg of de verbetering van transmissie- en distributielijnen, die niet verder gaan dan de voorwaarden het goedgekeurde financiële plan of enig vergelijkbaar instrument;
- d) de gecombineerde netbeheerder stelt een nalevingsprogramma vast met maatregelen om te waarborgen dat discriminerend gedrag uitgesloten is en zorgt ervoor dat er adequaat toezicht wordt gehouden op de naleving ervan. Het programma bevat de specifieke verplichtingen van de werknemers ter verwezenlijking van die doelstelling. De persoon of instantie die verantwoordelijk is voor het toezicht op het nalevingsprogramma dient bij de in artikel 23, lid 1, bedoelde regelgevende instantie jaarlijks een verslag in waarin de genomen maatregelen worden uiteengezet. Dit verslag wordt gepubliceerd.

HOOFDSTUK VI

SCHEIDING EN TRANSPARANTIE VAN DE BOEKHOUDING

Artikel 18

Recht op inzage van de boekhouding

1. De lidstaten of de bevoegde instanties die zij aanwijzen, waaronder de in artikel 23 bedoelde regelgevende instanties, hebben recht op inzage van de in artikel 19 bedoelde boekhouding van de elektriciteitsbedrijven, voorzover dat voor de uitvoering van hun taken nodig is.

2. De lidstaten en de bevoegde instanties die zij aanwijzen, waaronder de in artikel 23 bedoelde regelgevende instanties, eerbiedigen de vertrouwelijkheid van commercieel gevoelige gegevens. De lidstaten kunnen regelingen treffen voor het openbaar maken van dergelijke gegevens dat voor de uitvoering van de taken van de bevoegde instanties nodig is.

Artikel 19

Scheiding van de boekhouding

1. De lidstaten zorgen ervoor dat de boekhouding van elektriciteitsbedrijven overeenkomstig de leden 2 en 3 van dit artikel wordt gevoerd.

2. Ongeacht hun eigendomsregeling of rechtsvorm houden elektriciteitsbedrijven zich bij de opstelling, indiening voor accountantscontrole en publicatie van hun jaarrekening aan de nationale voorschriften inzake de jaarrekening van kapitaalvennootschappen die zijn vastgesteld uit hoofde van de Vierde Richtlijn 78/660/EEG van de Raad van 25 juli 1978, gebaseerd op artikel 44, lid 2, onder g) (*), van het Verdrag betreffende de jaarrekeningen van bepaalde vennootschappen ⁽¹⁾.

Bedrijven die niet bij wet verplicht zijn hun jaarrekening te publiceren, dienen op hun hoofdkantoor een kopie daarvan ter beschikking van het publiek te houden.

3. Om discriminatie, kruissubsidiëring en concurrentievervalsing te voorkomen voeren elektriciteitsbedrijven intern een afzonderlijke boekhouding voor al hun transport- en distributieactiviteiten, zoals zij zouden moeten doen indien die activiteiten door verschillende ondernemingen werden uitgevoerd. Zij stellen ook al dan niet geconsolideerde jaarrekeningen op voor andere activiteiten op het gebied van elektriciteit, die geen verband houden met transport en distributie. Wat de leveringsactiviteiten betreft, worden voor in aanmerking komende en niet in aanmerking komende afnemers, tot 1 juli 2007 afzonderlijke boekhoudingen gevoerd. Inkomsten die voortvloeien uit de eigendom van het transport/distributienet worden in de boekhouding gespecificeerd. In voorkomend geval voeren zij een boekhouding op geconsolideerde basis voor hun andere, niet op elektriciteitsgebied liggende activiteiten. Deze interne boekhoudingen bevatten per activiteit een balans en een winst- en verliesrekening.

4. Bij de audit als bedoeld in lid 2 wordt in het bijzonder nagegaan, of de verplichting van lid 3 om discriminatie en kruissubsidies te voorkomen, wordt nagekomen.

(*) De titel van Richtlijn 78/660/EEG is aangepast in verband met de her Nummering van de artikelen van het Verdrag tot oprichting van de Europese Gemeenschap, overeenkomstig artikel 12 van het Verdrag van Amsterdam; oorspronkelijk werd verwezen naar artikel 54, lid 3, onder g).

⁽¹⁾ PB L 222 van 14.8.1978, blz. 11. Richtlijn laatstelijk gewijzigd bij Richtlijn 2001/65/EG van het Europees Parlement en de Raad (PB L 283 van 27.10.2001, blz. 28).

HOOFDSTUK VII

ORGANISATIE VAN DE TOEGANG TOT HET NET

Artikel 20

Toegang van derden

1. De lidstaten dragen zorg voor de invoering van een systeem voor toegang van derden tot de transport- en distributienetten, gebaseerd op gepubliceerde tarieven die voor alle in aanmerking komende afnemers gelden en die objectief worden toegepast zonder onderscheid te maken tussen gebruikers van het net. De lidstaten zorgen ervoor dat deze tarieven of de aan de berekening daarvan ten grondslag liggende methodes vooraangaand aan hun toepassing worden goedgekeurd overeenkomstig artikel 22 en dat deze tarieven en, wanneer alleen de methodes zijn goedgekeurd, de methodes worden gepubliceerd voordat zij in werking treden.

2. De beheerder van een transport- of distributienet kan de toegang weigeren wanneer hij niet over de nodige capaciteit beschikt. De weigering moet naar behoren met redenen worden omkleed waarbij met name het bepaalde in artikel 3 in acht moet worden genomen. Wanneer de toegang wordt geweigerd, zorgen de lidstaten er zo nodig voor dat de transport- of distributienetbeheerder relevante informatie verstrekt over de voor de versterking van het net vereiste maatregelen. Aan degene die om dergelijke informatie verzoekt kan een redelijke vergoeding in rekening worden gebracht voor de aan de versterking van die informatie verbonden kosten.

Artikel 21

Openstelling van de markt en wederkerigheid

1. De lidstaten zien erop toe dat de in aanmerking komende afnemers zijn:

- tot 1 juli 2004, de in aanmerking komende afnemers als vermeld in artikel 19, lid 1 tot en met 3, van Richtlijn 96/92/EG. De lidstaten maken elk jaar per 31 januari de criteria bekend voor de definitie van deze in aanmerking komende afnemers;
- uiterlijk vanaf 1 juli 2004 alle niet-huishoudelijke afnemers;
- vanaf 1 juli 2007 alle afnemers.

2. Teneinde een verstoring van het evenwicht bij het openstellen van de elektriciteitsmarkten te voorkomen:

- mogen contracten voor de levering van elektriciteit met een in aanmerking komende afnemer op het net van een andere lidstaat niet worden verboden, indien de afnemer op beide netten als een in aanmerking komende afnemer wordt beschouwd;

b) kan de Commissie in gevallen waarin transacties als bedoeld onder a) worden geweigerd omdat de afnemer slechts op een van beide netten als een in aanmerking komende afnemer wordt beschouwd, rekening houdend met de marktsituatie en het algemeen belang, de partij die tot de weigering heeft besloten ertoe verplichten de gevraagde elektriciteitslevering uit te voeren op verzoek van de lidstaat waar de in aanmerking komende afnemer is gevestigd.

Artikel 22

Directe lijnen

1. De lidstaten nemen maatregelen om het mogelijk te maken dat:

- a) alle op hun grondgebied gevestigde elektriciteitsproducenten en bedrijven die elektriciteit leveren, hun eigen vestigingen, dochterondernemingen en in aanmerking komende afnemers via een directe lijn kunnen bevoorraden;
- b) elke in aanmerking komende afnemer die op hun grondgebied gevestigd is, via een directe lijn kan worden bevoorrad door een producent en door een bedrijf dat elektriciteit levert.

2. De lidstaten stellen criteria vast voor de toekenning van vergunningen voor de aanleg van directe lijnen op hun grondgebied. Die criteria moeten objectief en niet-discriminerend zijn.

3. De mogelijkheid van elektriciteitslevering via een directe lijn als bedoeld in lid 1 laat de mogelijkheid tot het sluiten van een leveringscontract overeenkomstig artikel 20 onverlet.

4. De lidstaten kunnen de vergunning voor de aanleg van een directe lijn afhankelijk stellen van een weigering van toegang tot het net op basis van — voor zover van toepassing — artikel 20, dan wel de inleiding van een geschillenbeslechtsingsprocedure overeenkomstig artikel 23.

5. De lidstaten kunnen de vergunning voor een directe lijn weigeren indien de verlening van een dergelijke vergunning de bepalingen van artikel 3 zou doorkruisen. De weigering wordt naar behoren met redenen omkleed.

Artikel 23

Regelgevende instanties

1. De lidstaten wijzen een of meer bevoegde instanties met de functie van regelgevende instantie aan. Deze instanties zijn geheel onafhankelijk van de belangen van de elektriciteitssector. Zij zijn via de toepassing van dit artikel ten minste verantwoordelijk voor het garanderen van non-discriminatie, daadwerkelijke mededinging en een doeltreffende marktwerking, vooral ten aanzien van:

- a) de voorschriften inzake het beheer en de toewijzing van koppelingscapaciteit, in overleg met de regelgevende instantie of instanties van de lidstaten waarmee een koppeling bestaat;
- b) de mechanismen voor het verhelpen van capaciteitsknelpunten binnen het nationale elektriciteitsnet;
- c) de tijd die transport- en distributiebedrijven nemen om verbindingen te realiseren en reparaties uit te voeren;
- d) de publicatie door transport- en distributienetbeheerders van adequate informatie over koppelingen, netgebruik en toewijzing van capaciteit aan belanghebbende partijen, rekening houdend met de noodzaak niet-geaggregeerde informatie vertrouwelijk te behandelen;
- e) het voeren van afzonderlijke boekhoudingen, als bedoeld in artikel 19, ter voorkoming van kruissubsidies tussen productie-, transport-, distributie- en leveringsactiviteiten;
- f) de bepalingen, voorwaarden en tarieven voor de aansluiting van nieuwe elektriciteitsproducenten, om te waarborgen dat deze objectief, transparant en niet-discriminerend zijn, waarbij zij met name volledig rekening houden met de kosten en de voordelen van de verschillende technologieën inzake duurzame energiebronnen, gedecentraliseerde productie en warmtekrachtkoppeling;
- g) de mate waarin transmissie- en distributiesysteembeheerders hun taken vervullen in overeenstemming met de artikelen 9 en 14;
- h) het niveau van transparantie en concurrentie.

De overeenkomstig dit artikel ingestelde autoriteiten publiceren jaarlijks een verslag over het resultaat van hun monitoring als bedoeld onder a) tot en met h).

2. De regelgevende instanties zijn verantwoordelijk voor de vaststelling of de aan de inwerkingtreding voorafgaande goedkeuring van ten minste de methoden voor het berekenen of vastleggen van de voorwaarden inzake:

- a) de aansluiting op en de toegang tot nationale netwerken, inclusief de transmissie- en distributietarieven. Deze tarieven of methodes maken het mogelijk dat de noodzakelijke investeringen in de netwerken op een zodanige wijze worden uitgevoerd, dat zij de rentabiliteit van de netwerken waarborgen;
- b) de verstrekking van balanceringsdiensten.

3. Onverminderd lid 2 kunnen de lidstaten voorschrijven dat de regelgevende instanties de tarieven of ten minste de in dat lid bedoelde methoden alsook de in lid 3 bedoelde wijzigingen aan de relevante instantie in de lidstaat voorleggen met

het oog op een formeel besluit. Deze tarieven, methoden of wijzigingen worden samen met het besluit inzake de formele aanneming bekendgemaakt. De relevante instantie is in een dergelijk geval bevoegd een door de regelgevende instantie voorgelegd ontwerpbesluit goed te keuren of te verwerpen. Deze tarieven, methoden of wijzigingen worden samen met het besluit inzake de formele aanneming bekendgemaakt. Elke formele verwerping van een ontwerpbesluit wordt eveneens bekendgemaakt, met inbegrip van de motivering ervan.

4. De regelgevende instanties zijn bevoegd om zo nodig van de beheerders van transport- en distributienetten te verlangen dat zij de in de leden 1, 2 en 3 bedoelde voorwaarden, tarieven, regels, mechanismen en methoden wijzigen om ervoor te zorgen dat deze evenredig zijn en op niet-discriminerende wijze worden toegepast.

5. Partijen die een klacht hebben tegen de beheerder van een transport- of distributienet over de in de leden 1, 2 en 4 bedoelde aangelegenheden, kunnen de klacht voorleggen aan de regelgevende instantie die, fungerend als geschillenbeslechtsinstantie, binnen twee maanden na ontvangst van de klacht een beslissing neemt. Die periode kan met twee maanden worden verlengd indien de regelgevende instantie aanvullende informatie behoeft. Deze periode kan met instemming van de klager verder verlengd worden. Een dergelijke beslissing heeft bindende kracht tenzij of totdat zij in beroep wordt herroepen.

Wanneer een klacht betrekking heeft op aansluitingstarieven voor grote productiefaciliteiten kan de periode van twee maanden door de regelgevende instantie worden verlengd.

6. Benadeelde partijen die gerechtigd zijn een klacht in te dienen ten aanzien van een overeenkomstig de leden 2, 3 of 4 genomen besluit over de gehanteerde methoden of wanneer de regelgevende instantie een raadplegingsplicht heeft met betrekking tot de voorgestelde methoden kunnen binnen twee maanden of binnen een door de betrokken lidstaat vastgelegde kortere termijn na de bekendmaking van het besluit of voorstel voor een besluit een klacht indienen met het oog op herziening. Een dergelijke klacht heeft geen schorsende werking.

7. De lidstaten nemen maatregelen om ervoor te zorgen dat de in lid 1 bedoelde regelgevende instanties in staat zijn om hun in de leden 1 tot en met 5 bedoelde taken snel en doeltreffend uit te voeren.

8. De lidstaten voorzien in geschikte en doelmatige mechanismen voor regelgeving, controle en transparantie, teneinde eventueel misbruik van een machtspositie, met name ten nadele van de afnemers, en eventueel marktondermijnend gedrag te voorkomen. Bij deze mechanismen moeten de bepalingen van het Verdrag, en met name artikel 82, in acht worden genomen.

Tot 2010 doen de bevoegde instanties van de lidstaten de Commissie overeenkomstig het mededingingsrecht jaarlijks uiterlijk 31 juli een verslag toekomen over marktoverheersing en marktondermijnend en concurrentieverstorend gedrag. In dit verslag

wordt verder ingegaan op de veranderende eigendomspatronen en worden tevens praktische maatregelen vermeld die op nationaal niveau zijn getroffen om een voldoende grote verscheidenheid aan marktdeelnemers te waarborgen of concrete maatregelen om de interconnectie en de mededinging te bevorderen. Vanaf 2010 presenteren de bevoegde autoriteiten een dergelijk verslag om de twee jaar.

9. De lidstaten dragen er zorg voor dat passende maatregelen, waaronder bestuursrechtelijke of strafrechtelijke procedures in overeenstemming met hun nationale wetgeving, tegen de verantwoordelijke natuurlijke of rechtspersonen worden genomen wanneer de door deze richtlijn opgelegde vertrouwelijkheidsregels niet in acht zijn genomen.

10. In geval van een grensoverschrijdend geschil wordt het geschil beslecht door de regelgevende instantie die rechtsmacht heeft over de netbeheerder die het gebruik van of de toegang tot het net weigert.

11. Klachten als bedoeld in de leden 5 en 6 doen geen afbreuk aan de uitoefening van de beroepsmogelijkheden uit hoofde van het Gemeenschapsrecht en de nationale wetgeving.

12. De nationale regelgevende instanties dragen bij tot de ontwikkeling van de interne markt en gelijke mededingingsvoorwaarden door transparante samenwerking onderling en met de Commissie.

HOOFDSTUK VIII

SLOTBEPALINGEN

Artikel 24

Vrijwaringsmaatregelen

Bij een plotselinge crisis op de energiemarkt of wanneer de fysieke veiligheid van personen, de veiligheid of betrouwbaarheid van apparatuur of installaties of de integriteit van een net worden bedreigd, kan een lidstaat tijdelijk de nodige vrijwaringsmaatregelen treffen.

Die maatregelen moeten de werking van de interne markt zo min mogelijk verstoren en mogen niet verder reiken dan strikt noodzakelijk is om de plotseling gerezen moeilijkheden te verhelpen.

De betrokken lidstaat stelt de overige lidstaten en de Commissie onverwijld van die maatregelen in kennis; de Commissie kan besluiten dat de betrokken lidstaat de maatregelen dient aan te passen of in te trekken, voorzover zij de concurrentie zodanig verstoren en het handelsverkeer dermate ongunstig beïnvloeden, dat dit strijdig is met het gemeenschappelijk belang.

Artikel 25

Toezicht op de invoer van elektriciteit

De lidstaten stellen de Commissie om de drie maanden in kennis van de elektriciteitsinvoer in de vorm van fysieke stromen uit derde landen gedurende het afgelopen kwartaal.

Artikel 26

Afwijkingen

1. De lidstaten die na de inwerkingtreding van deze richtlijn kunnen aantonen dat zich wezenlijke beheersproblemen voordoen voor hun kleine geïsoleerde netten, kunnen om afwijkingen vragen van de desbetreffende bepalingen van de hoofdstukken IV, V, VI en VII, alsmede, voor geïsoleerde microsystemen, hoofdstuk III met het oog op het opknappen, verbeteren en vergroten van de bestaande capaciteit. De Commissie kan hun die afwijkingen verlenen. De Commissie stelt de lidstaten van dergelijke verzoeken in kennis alvorens een besluit te nemen, en houdt daarbij rekening met de eerbiediging van de vertrouwelijkheid. Het besluit wordt in het *Publicatieblad van de Europese Unie* bekendgemaakt. Dit artikel is ook van toepassing op Luxemburg.

2. Een lidstaat die na de inwerkingtreding van deze richtlijn kan aantonen dat zich om redenen van technische aard wezenlijke problemen voordoen met het openstellen van zijn markt voor bepaalde beperkte groepen van de in artikel 21, lid 1, onder b), bedoelde niet-huishoudelijke afnemers, kan om een afwijking van deze bepaling vragen, die de Commissie hem kan verlenen voor een periode van ten hoogste 18 maanden na de in artikel 30, lid 1, bedoelde datum. De afwijking eindigt in elk geval op de in artikel 21, lid 1, onder c), genoemde datum.

Artikel 27

Herzieningsprocedure

Ingeval in het in artikel 27, lid 3, bedoelde verslag geconcludeerd wordt dat de Commissie, in het licht van de efficiënte wijze waarop de toegang tot het net in een lidstaat geregeld is — en waar de toegang tot het net dus volledig efficiënt, niet-discriminerend en ongehinderd verloopt — vaststelt dat bepaalde verplichtingen die uit hoofde van deze richtlijn op ondernemingen rusten (ook als het gaat om verplichtingen inzake juridische scheiding voor distributienetbeheerders) niet in verhouding staan tot het beoogde doel, mag de lidstaat in kwestie de Commissie verzoeken van deze verplichting te worden vrijgesteld.

De lidstaat stelt de Commissie onverwijld in kennis van het verzoek en van alle informatie waaruit blijkt dat de in het verslag getrokken conclusie — nl. dat de efficiënte toegang tot het net gewaarborgd is — geldig blijft.

Binnen drie maanden na ontvangst van de kennisgeving stelt de Commissie een advies op over het verzoek van de betrokken lidstaat, en indien nodig dient zij bij het Europees Parlement en de Raad voorstellen in om de bepalingen in kwestie van de richtlijn aan te passen of andere passende maatregelen

te treffen. De Commissie kan in de voorstellen tot wijziging van de richtlijn voorzien in vrijstelling van de betrokken lidstaat van specifieke verplichtingen, op voorwaarde dat die indien nodig even effectieve maatregelen neemt.

Artikel 28

Verslaglegging

1. De Commissie bewaakt en toetst de toepassing van deze richtlijn en dient vóór het einde van het eerste jaar volgend op de inwerkingtreding van deze richtlijn, en vervolgens jaarlijks een algemeen voortgangsverslag in bij het Europees Parlement en de Raad. In het verslag komen ten minste de volgende punten aan de orde:

- a) de ervaring met en de vooruitgang bij de totstandbrenging van een voltooide en volledig operationele interne markt voor elektriciteit, en de resterende knelpunten ter zake, inclusief aspecten van marktdominantie, concentratie in de markt, en marktondermijndend of concurrentievervalsend gedrag, en het effect van deze aspecten op de verstoring van de markt;
- b) de mate waarin de voorschriften van deze richtlijn met betrekking tot ontvlechting en tarifiering hebben bijgedragen tot het waarborgen van eerlijke en niet-discriminerende toegang tot het elektriciteitsnet in de Gemeenschap en vergelijkbare concurrentieniveaus, alsook de economische, sociale en milieugevolgen van de openstelling van de elektriciteitsmarkt voor afnemers;
- c) een onderzoek naar aspecten die te maken hebben met netcapaciteitsniveaus en de zekerheid van de elektriciteitsvoorziening in de Gemeenschap, met name het bestaande en verwachte evenwicht tussen vraag en aanbod, rekening houdend met de fysieke capaciteit voor handel tussen gebieden;
- d) er wordt bijzondere aandacht besteed aan maatregelen die de lidstaten nemen in geval van piekbelasting of in gebreke blijven van een of meer leveranciers;
- e) de uitvoering van de ontheffing krachtens artikel 15, lid 2, met het oog op een mogelijke herziening van de drempel;
- f) een algemene evaluatie van de vooruitgang op het gebied van de bilaterale betrekkingen met derde landen die elektriciteit produceren en exporteren of transporteren, inclusief de vorderingen ter zake van marktintegratie, de sociale en milieugevolgen van de elektriciteitshandel en toegang tot de systemen van die derde landen;
- g) mogelijke behoeften aan harmonisatie die niet samenhangen met de bepalingen van deze richtlijn;

h) de wijze waarop de lidstaten de voorschriften inzake energie-etikettering van artikel 6, lid 5, uitgevoerd hebben en de wijze waarop er rekening gehouden is met aanbevelingen van de Commissie op dit gebied.

Waar toepasselijk kan dit verslag aanbevelingen bevatten, vooral voor de reikwijdte en de modaliteiten van de etiketteringsvoorschriften, waaronder bijvoorbeeld de wijze waarop wordt verwezen naar bestaande referentiebronnen en de inhoud van deze bronnen, met name m.b.t. de wijze waarop informatie over de gevolgen voor het milieu tenminste wat betreft CO₂-emissies en radioactief afval van elektriciteitsproductie met verschillende energiebronnen op een transparante, gemakkelijk toegankelijke en vergelijkbare manier in de gehele Europese Unie beschikbaar kan worden gesteld, alsook m.b.t. de wijze waarop de in de lidstaten genomen maatregelen ter controle op de nauwkeurigheid van de door de leveranciers verstrekte informatie kan worden gestroomlijnd en maatregelen om de negatieve effecten van marktdominantie en -concentratie tegen te gaan.

2. Om de twee jaar bevat het in lid 1 bedoelde verslag ook een analyse van de verschillende maatregelen die in de lidstaten genomen zijn om aan de verplichtingen tot openbare dienstverlening te voldoen, tezamen met een onderzoek naar de doeltreffendheid van deze maatregelen en met name naar hun gevolgen voor de mededinging op de elektriciteitsmarkt. Waar toepasselijk kan dit verslag aanbevelingen bevatten voor op nationaal niveau te nemen maatregelen om een hoog peil van openbare dienstverlening te bereiken of maatregelen om marktvergrenzing te voorkomen.

3. De Commissie legt het Europees Parlement en de Raad uiterlijk op 1 januari 2006 een gedetailleerd verslag voor over de vordering in de totstandbrenging van de interne elektriciteitsmarkt. Het verslag richt zich met name op:

- niet-discriminerende toegang tot het netwerk,
- doelmatige reglementering,
- de totstandbrenging van koppelingsinfrastructuur en de situatie op het gebied van de zekerheid van leveringen in de EU,
- de mate waarin kleine ondernemingen en huishoudens voordeel hebben bij de openstelling van de markt, met name wat de normen voor openbare dienstverlening en universele dienstverlening betreft,
- de mate waarin de markten in de praktijk openstaan voor daadwerkelijke mededinging, inclusief aspecten van marktdominantie, concentratie in de markt en marktondermijnd gedrag of concurrentievervalsend gedrag,
- de mate waarin de afnemers metterdaad van leverancier veranderen en heronderhandelen over tarieven,

- de evolutie van de prijzen, inclusief de prijzen waartegen wordt geleverd, gerelateerd aan de mate van openstelling van de markt,

- de ervaring opgedaan met de toepassing van de richtlijn waar het gaat om de daadwerkelijke onafhankelijkheid van netbeheerders in verticaal geïntegreerde bedrijven, alsmede op de vraag of naast operationele onafhankelijkheid en gescheiden boekhoudingen nog andere maatregelen zijn ontwikkeld die gelijkwaardige resultaten opleveren als juridische scheiding.

Indien nodig dient de Commissie voorstellen in bij het Europees Parlement en bij de Raad, met name om naleving van hoge normen voor openbare dienstverlening te garanderen.

Indien nodig dient de Commissie voorstellen in bij het Europees Parlement en bij de Raad, met name om er voor te zorgen dat de distributienetbeheerders voor 1 juli 2007 volledig en daadwerkelijk onafhankelijk zijn. Zo nodig hebben deze voorstellen overeenkomstig het mededingingsrecht ook betrekking op maatregelen om problemen aan te pakken in verband met marktdominantie, concentratie in de markt, marktondermijnd of concurrentievervalsend gedrag.

Artikel 29

Intrekking

Richtlijn 90/547/EEG wordt ingetrokken met ingang van 1 juli 2004.

Richtlijn 96/92/EG wordt hierbij met ingang van 1 juli 2004 ingetrokken, onverminderd de verplichtingen van de lidstaten betreffende de termijnen voor omzetting en toepassing van voornoemde richtlijn. Verwijzingen naar de ingetrokken richtlijn gelden als verwijzingen naar deze richtlijn en moeten gelezen worden overeenkomstig de concordantietabel in bijlage B.

Artikel 30

Uitvoering

1. De lidstaten doen de nodige wettelijke en bestuursrechtelijke bepalingen in werking treden om uiterlijk op 1 juli 2004 aan deze richtlijn te voldoen. Zij stellen de Commissie daarvan onverwijld in kennis.

2. De lidstaten mogen de toepassing van artikel 15, lid 1, opschorten tot en met 1 juli 2007 onverminderd de vereisten van artikel 15, lid 2.

3. Wanneer de lidstaten die bepalingen aannemen, wordt in die bepalingen zelf of bij de officiële bekendmaking daarvan naar deze richtlijn verwezen. De regels voor deze verwijzing worden vastgesteld door de lidstaten.

Artikel 31

Inwerkingtreding

Deze richtlijn treedt in werking op de twintigste dag volgend op die van haar bekendmaking in het *Publicatieblad van de Europese Unie*.

Artikel 32

Adressaten

Deze richtlijn is gericht tot de lidstaten.

Gedaan te Brussel, 26 juni 2003.

Voor het Europees Parlement

De voorzitter

P. COX

Voor de Raad

De voorzitter

A. TSOCHATZOPOULOS

BIJLAGE A

Voorschriften inzake consumentenbescherming

Onverminderd de communautaire voorschriften inzake consumentenbescherming, met name Richtlijn 97/7/EG van het Europees Parlement en de Raad ⁽¹⁾ en Richtlijn 93/13/EG van de Raad ⁽²⁾, houden de in artikel 3 bedoelde maatregelen in dat ervoor wordt gezorgd dat de afnemers:

- a) recht hebben op een contract met hun elektriciteitsleverancier waarin zijn opgenomen:
- de identiteit en het adres van de leverancier;
 - de geleverde diensten, de aangeboden kwaliteitsniveaus van de diensten en de benodigde tijd voor de eerste aansluiting;
 - in voorkomend geval, de aangeboden soorten onderhoudsdiensten;
 - de wijze waarop de meest recente informatie over alle geldende tarieven en onderhoudskosten kan worden verkregen;
 - de duur van het contract, de voorwaarden voor verlenging en beëindiging van de diensten en van het contract, het bestaan van een recht op opzegging;
 - alle vergoedingen en terugbetalingsregelingen die gelden indien de contractuele kwaliteitsniveaus van de diensten niet worden gehaald; en
 - de methode voor het inleiden van procedures voor de beslechting van geschillen overeenkomstig punt f).

De contractuele voorwaarden zijn eerlijk en vooraf bekend. In ieder geval wordt deze informatie voorafgaand aan de ondertekening of bevestiging van het contract verstrekt. Indien contracten door middel van tussenpersonen worden gesloten, wordt bovengenoemde informatie eveneens voorafgaand aan de ondertekening van het contract verstrekt;

- b) op toereikende wijze in kennis worden gesteld van ieder voornemen om de contractvoorwaarden te wijzigen en op de hoogte worden gesteld van hun recht op opzegging wanneer zij van een dergelijk voornemen in kennis worden gesteld. Dienstverleners stellen hun abonnees rechtstreeks in kennis van tariefstijgingen en doen dit binnen een redelijke termijn die een normale factureringsperiode na het invoeren van de stijging niet overschrijdt. De lidstaten zorgen ervoor dat afnemers de mogelijkheid krijgen contracten op te zeggen indien zij de hun door de elektriciteitsleverancier aangemelde nieuwe voorwaarden niet aanvaarden;
- c) transparante informatie ontvangen over geldende prijzen en tarieven en over standaardvoorwaarden met betrekking tot de toegang tot en het gebruik van elektriciteitsdiensten;
- d) een ruime keuze van betalingswijzen wordt geboden. Ieder verschil in voorwaarden komt overeen met de kosten die de verschillende betalingswijzen voor de leverancier meebrengen. De algemene voorwaarden van de contracten dienen eerlijk en transparant te zijn. Zij zijn gesteld in duidelijke en begrijpelijke taal. Afnemers worden beschermd tegen oneerlijke of misleidende verkoopmethoden;
- e) geen kosten in rekening worden gebracht indien zij van leverancier veranderen;
- f) transparante, eenvoudige en goedkope procedures ter beschikking krijgen voor het afhandelen van hun klachten. Door middel van dergelijke procedures moeten geschillen billijk en snel kunnen worden beslecht, zo nodig via een systeem van terugbetaling en/of vergoeding. Hierbij dienen zoveel mogelijk de beginselen van Aanbeveling 98/257/EG van de Commissie ⁽³⁾ te worden gevolgd;
- g) die toegang hebben tot de universele dienstverlening overeenkomstig de op grond van artikel 3, lid 3, door de lidstaten aangenomen bepalingen, in kennis worden gesteld van hun rechten in verband met universele dienstverlening.

⁽¹⁾ PB L 144 van 4.6.1997, blz. 19.

⁽²⁾ PB L 95 van 21.4.1993, blz. 29.

⁽³⁾ PB L 115 van 17.4.1998, blz. 31.

BIJLAGE B

Concordantietabel

Richtlijn 96/92/EG	Deze richtlijn	
Artikel 1	Art. 1	Werkingsfeer
Artikel 2	Art. 2	Definities
Artikel 3 en artikel 10, lid 1	Art. 3	Openbaredienstverplichting en bescherming van de afnemer
—	Art. 4	Toezicht op de voorzieningszekerheid
Artikel 7, lid 2	Art. 5	Technische voorschriften
Artikelen 4 en 5	Art. 6	Vergunningsprocedure voor nieuwe capaciteit
Artikelen 4 en 6	Art. 7	Aanbestedingsprocedure voor nieuwe capaciteit
Artikel 7, lid 1	Art. 8	Aanwijzing van transportnetbeheerders
Artikel 7, lid 3 — lid 5	Art. 9	Taken van transportnetbeheerders
Artikel 7, lid 6	Art. 10	Scheiding van transportnetbeheerders
Artikel 8	Art. 11	Inschakelen en balanceren
Artikel 9	Art. 12	Vertrouwelijkheid
Artikel 10, lid 2 en 3	Art. 13	Aanwijzing van distributienetbeheerders
Artikel 11	Art. 14	Taken van distributienetbeheerders
—	Art. 15	Scheiding van distributienetbeheerders
Artikel 12	Art. 16	Vertrouwelijkheid
—	Art. 17	Gecombineerde beheerder
Artikel 13	Art. 18	Recht op inzage van de boekhouding
Artikel 14	Art. 19	Scheiding van de boekhouding
Artikel 15-18	Art. 20	Toegang van derden
Artikel 19	Art. 21	Openstelling van de markt en wederkerigheid
Artikel 21	Art. 22	Directe lijnen
Artikel 20, leden 3 en 4 en artikel 22	Art. 23	Regelgevende instanties
Artikel 23	Art. 24	Vrijwaringsmaatregelen
—	Art. 25	Toezicht op de invoer van elektriciteit
Artikel 24	Art. 26	Afwijkingen
—	Art. 27	Herzieningsprocedure
Artikelen 25 en 26	Art. 28	Verslaggeving
—	Art. 29	Intrekking
Artikel 27	Art. 30	Uitvoering van de richtlijn
Artikel 28	Art. 31	Inwerkingtreding
Artikel 29	Art. 32	Adressaten
	Bijlage A	Maatregelen inzake consumentenbescherming

Verklaringen met betrekking tot ontmantelings- en afvalbeheeractiviteiten

Interinstitutionele verklaring

„Het Europees Parlement, de Raad en de Commissie onderstrepen de noodzaak voor de lidstaten ervoor te zorgen dat passende financiële middelen voor ontmantelings- of afvalbeheeractiviteiten, die in de lidstaten worden gecontroleerd, inderdaad beschikbaar zijn voor het doel waarvoor deze zijn bestemd en op een transparante wijze worden beheerd, zodat belemmeringen voor een eerlijke concurrentie op de energiemarkt worden voorkomen.”

Verklaring van de Commissie

„De Commissie vindt het belangrijk ervoor te zorgen dat de middelen die zijn vastgesteld voor ontmantelings- en afvalbeheeractiviteiten die verband houden met de doelstellingen van het Euratom-Verdrag op een transparante wijze worden beheerd en alleen voor het beoogde doel worden gebruikt. De Commissie is dan ook van plan om binnen haar bevoegdheden uit hoofde van het Euratom-Verdrag elk jaar een verslag bekend te maken over het gebruik van de middelen voor ontmanteling en afvalbeheer. Zij zal er met name op toezien dat de betreffende bepalingen van het Gemeenschaprecht volledig worden toegepast.”

RICHTLIJN 2003/55/EG VAN HET EUROPEES PARLEMENT EN DE RAAD**van 26 juni 2003****betreffende gemeenschappelijke regels voor de interne markt voor aardgas en houdende intrekking van Richtlijn 98/30/EG**

HET EUROPEES PARLEMENT EN DE RAAD VAN DE EUROPESE UNIE,

Gelet op het Verdrag tot oprichting van de Europese Gemeenschap, en met name op artikel 47, lid 2, artikel 55 en artikel 95,

Gezien het voorstel van de Commissie ⁽¹⁾,

Gezien het advies van het Economisch en Sociaal Comité ⁽²⁾,

Na raadpleging van het Comité van de Regio's,

Volgens de procedure van artikel 251 van het Verdrag ⁽³⁾,

Overwegende hetgeen volgt:

- (1) Richtlijn 98/30/EG van het Europees Parlement en de Raad van 22 juni 1998 betreffende gemeenschappelijke regels voor de interne markt voor aardgas ⁽⁴⁾ heeft aanzienlijk bijgedragen tot de totstandkoming van de interne markt voor gas.
- (2) Uit de ervaring die met de uitvoering van deze richtlijn is opgedaan, blijkt dat de interne markt voor gas voordelen kan opleveren in de vorm van verbeterde efficiëntie, prijsverlagingen, kwalitatief betere dienstverlening en toegenomen concurrentie. Er zijn evenwel nog belangrijke tekortkomingen en mogelijkheden tot verbetering van de werking van de markt, met name door het vaststellen van concrete maatregelen om gelijke concurrentievoorwaarden te waarborgen en het risico van marktdominantie en marktondermijndend gedrag te beperken, niet-discriminerende transmissie en distributietarieven te garanderen doordat toegang tot het net wordt verleend op basis van tarieven die gepubliceerd worden voordat ze in werking treden, en de rechten van kleine en kwetsbare afnemers te beschermen.

⁽¹⁾ PB C 240 E van 28.8.2001, blz. 60 en PB C 227 E van 24.9.2002, blz. 393.

⁽²⁾ PB C 36 van 8.2.2002, blz. 10.

⁽³⁾ Advies van het Europees Parlement van 13 maart 2002 (PB C 47 E van 27.2.2003, blz. 367), gemeenschappelijk standpunt van de Raad van 3 februari 2003 (PB C 50 E van 4.3.2003, blz. 36) en besluit van het Europees Parlement van 4 juni 2003 (nog niet verschenen in het Publicatieblad).

⁽⁴⁾ PB L 204 van 21.7.1998, blz. 1.

(3) Tijdens zijn bijeenkomst van 23 en 24 maart 2000 in Lissabon heeft de Europese Raad gevraagd om een snelle voortgang van de voltooiing van de interne markt voor de elektriciteits- en gaseconomie en om een versnelling van de liberalisering in deze sectoren met het oog op de totstandbrenging van een volledig operationele interne markt op deze gebieden. In zijn resolutie van 6 juli 2000 over het tweede verslag van de Commissie betreffende de stand van de liberalisering van de energiemarkten heeft het Europees Parlement de Commissie verzocht een gedetailleerd tijdschema vast te leggen voor de verwezenlijking van nauwkeurig omschreven doelstellingen met het oog op een geleidelijke maar volledige liberalisering van de energiemarkt.

(4) Met de rechten die de Europese burgers in het EG Verdrag worden gegarandeerd op het gebied van het vrij verkeer van goederen, de vrijheid van dienstverlening en de vrijheid van vestiging, is evenwel alleen een volledig opengestelde markt in overeenstemming waarop alle consumenten hun leveranciers vrijelijk kunnen kiezen en alle aanbieders vrijelijk aan hun klanten leveren.

(5) Tegen de achtergrond van de verwachte grotere afhankelijkheid met betrekking tot het verbruik van aardgas, dient aandacht te worden besteed aan initiatieven en maatregelen om wederzijdse regelingen voor de toegang tot de netten van derde landen en integratie van de markt aan te moedigen.

(6) De voornaamste hinderpalen voor de totstandbrenging van een volledig en operationele competitieve interne markt betreffen de toegang tot het netwerk, de toegang tot opslagfaciliteiten, de tarifiering, de interoperabiliteit van systemen en een van lidstaat tot lidstaat uiteenlopende mate van openstelling van de markt.

(7) Voor een goed werkende concurrentie is vereist dat de toegang tot het netwerk niet-discriminerend en transparant is en tegen redelijke prijzen kan geschieden.

(8) Voor de voltooiing van de interne gasmarkt, is niet-discriminerende toegang tot het netwerk van de transmissie en de distributiesysteembeheerders van het grootste belang. Een transmissie- of distributiesysteembeheerder kan een of meer bedrijven omvatten.

(9) Indien een gasbedrijf dat transmissie-, distributie-, opslag- of LNG-activiteiten verricht qua rechtsvorm onderscheiden is van de bedrijven die productie- en/ofle-

veringsactiviteiten verrichten, kunnen de aangewezen systeembeheerders het bedrijf zijn dat de infrastructuur bezit.

- (10) Met het oog op een efficiënte en niet-discriminerende toegang tot het netwerk moeten de transmissie en distributiesystemen, in het geval van verticaal geïntegreerde bedrijven, door juridisch gescheiden entiteiten worden beheerd. De Commissie beoordeelt maatregelen van gelijke werking die de lidstaten vaststellen teneinde deze doelstelling te bereiken en zij dient, waar nodig, voorstellen tot wijziging van deze richtlijn in.

Ook moeten transmissie- en distributiesysteembeheerders beschikken over effectieve bevoegdheden om besluiten te nemen met betrekking tot de voor het onderhoud, het beheer en de ontwikkeling van de netwerken benodigde activa wanneer deze activa eigendom zijn van en geëxploiteerd worden door verticaal geïntegreerde bedrijven.

Het is echter van belang een onderscheid te maken tussen die juridische scheiding en de scheiding van eigendomsrechten. Juridische scheiding impliceert geen verandering van de eigendom van de activa, en niets staat soortgelijke of identieke arbeidsvoorwaarden voor het gehele verticaal geïntegreerde gasbedrijf in de weg. Niettemin dient een niet-discriminerend besluitvormingsproces te worden gecreëerd via organisatorische maatregelen betreffende de onafhankelijkheid van de verantwoordelijken die met de besluitvorming zijn belast.

- (11) Teneinde kleine distributiebedrijven geen onevenredige financiële en administratieve lasten op te leggen, dienen de lidstaten, waar nodig, in staat te zijn deze bedrijven te ontheffen van de wettelijke ontvlechtingvoorschriften inzake distributie.
- (12) Teneinde het voor een in een lidstaat gevestigd gasbedrijf makkelijker te maken om contracten te sluiten voor de levering van gas aan in aanmerking komende afnemers in een andere lidstaat, dienen de lidstaten en, indien van toepassing, de nationale regelgevende instanties te werken aan de totstandbrenging van homogenere voorwaarden en een gelijke mate van keuzevrijheid op de hele interne markt.
- (13) De aanwezigheid van een effectieve regelgeving, die door een of meer nationale regelgevende instanties wordt uitgevoerd, vormt een belangrijk factor bij het waarborgen van niet-discriminerende toegang tot het netwerk. De lidstaten specificeren de taken en de administratieve en andere bevoegdheden van de regelgevende instanties. Het is van belang dat de regelgevende instanties in alle lidstaten over dezelfde minimumbevoegdheden beschikken. Deze instanties moeten bevoegd zijn om de tarieven, of ten minste de methoden voor de berekening van de transmissie en distributietarieven en de tarieven voor

de toegang tot installaties voor vloeibaar aardgas (LNG) vast te stellen of goed te keuren. Om onzekerheid te voorkomen en kostbare en tijdrovende geschillen te vermijden, moeten deze tarieven worden gepubliceerd voordat ze in werking treden.

- (14) De Commissie heeft meegedeeld dat ze van plan is een groep van Europese regelgevende instanties voor elektriciteit en aardgas in het leven te roepen als een geëigend raadgevend mechanisme voor verbetering van de samenwerking en de coördinatie van de nationale regelgevende instanties, teneinde de ontwikkeling van de interne markt voor elektriciteit en aardgas te bevorderen en een consistente toepassing van de in deze richtlijn, in Richtlijn 2003/54/EG van het Europees Parlement en de Raad van 26 juni 2003 betreffende gemeenschappelijke regels voor de interne markt voor elektriciteit en houdende intrekking van Richtlijn 96/92/EG ⁽¹⁾ en in Verordening (EG) 1228/2003 van het Europees Parlement en de Raad van 26 juni 2003 betreffende de voorwaarden voor toegang tot het net voor grensoverschrijdende handel in elektriciteit ⁽²⁾ opgenomen bepalingen in alle lidstaten te bewerkstelligen.
- (15) Om ervoor te zorgen dat alle marktdeelnemers, inclusief nieuwe deelnemers daadwerkelijk toegang tot de markt hebben, zijn niet-discriminerende balanceringsmechanismen nodig die de kosten weerspiegelen. Zodra de markt voor gas voldoende liquide is, dient dit te worden verwezenlijkt door de invoering van transparante, op de markt gebaseerde mechanismen voor de levering en aankoop van de hoeveelheden gas die nodig zijn in het kader van de balanceringsbehoeften. Bij gebreke van een dergelijke liquide markt dienen de nationale regelgevende instanties een actieve rol te spelen om te garanderen dat de balanceringsstarieven niet-discriminerend zijn en een weerspiegeling van de kosten vormen. Tegelijkertijd dienen stimuleringsmaatregelen te worden vastgesteld om input en output van gas op elkaar af te stemmen en het systeem niet in gevaar te brengen.
- (16) De nationale regelgevende instanties moeten in staat zijn de tarieven, of de methoden voor de berekening van de tarieven, vast te stellen of goed te keuren op basis van een voorstel van de transportsysteembeheerder, van de distributiesysteembeheerder(s), of van de LNG-systeembeheerder, dan wel op basis van een voorstel dat is overeengekomen tussen deze beheerder(s) en de gebruikers van het netwerk. Bij de uitvoering van deze taken dienen de nationale regelgevende instanties ervoor te zorgen dat de transmissie en distributietarieven niet discriminerend zijn en een weerspiegeling van de kosten vormen, en rekening te houden met de lange termijn, marginale, vermeden netkosten van vraagsturingmaatregelen.
- (17) Ter wille van de eerlijkheid, het concurrentievermogen en, indirect, het scheppen van werkgelegenheid door de grotere efficiëntie van de bedrijven, moeten de voordelen van de interne markt zo spoedig mogelijk beschikbaar komen voor de volledige handel- en industriector in de Gemeenschap, ook voor het midden- en kleinbedrijf, alsmede voor alle burgers van de Gemeenschap.

⁽¹⁾ Zie blz. 37 van dit Publicatieblad.

⁽²⁾ Zie blz. 1 van dit Publicatieblad.

- (18) Afnemers van gas moeten hun leverancier vrij kunnen kiezen. De voltooiing van de interne markt voor gas moet echter worden aangepakt in fasen, waarbij een specifieke einddatum wordt vastgelegd, zodat de industrie zich kan aanpassen en kan zorgen voor passende maatregelen en -systemen om de belangen van de afnemers te beschermen en deze een echt en daadwerkelijk recht van keuze van leverancier te waarborgen.
- (19) Een progressieve openstelling van de markt tot volledige concurrentie moet de verschillen tussen de lidstaten zo snel mogelijk opheffen. Transparantie en zekerheid bij de uitvoering van deze richtlijn moeten gewaarborgd zijn.
- (20) Richtlijn 98/30/EG draagt bij tot de toegang tot opslag als onderdeel van het gassysteem. In het licht van de opgedane ervaring bij de totstandbrenging van de interne markt moeten aanvullende maatregelen worden genomen om de bepalingen inzake toegang tot opslag en ondersteunende diensten te verduidelijken.
- (21) Opslaginstallaties zijn essentiële middelen, onder meer om openbare dienstverplichtingen zoals de leverings- en voorzieningszekerheid te vervullen. Dit mag niet leiden tot verstoring van de mededinging of discriminatie bij de toegang tot opslaginstallaties.
- (22) Verder dienen nog maatregelen te worden getroffen om te zorgen voor transparante en niet-discriminerende tarieven voor de toegang tot transport. Deze tarieven moeten op een niet-discriminerende basis voor alle gebruikers gelden. Indien de opslaginstallaties, de leidingbuffer of ondersteunende diensten op een voldoende concurrerende markt functioneren, kan toegang worden verleend op basis van transparante en niet-discriminerende, op de markt gebaseerde mechanismen.
- (23) In het belang van de leverings- en voorzieningszekerheid moet het evenwicht tussen vraag en aanbod in de afzonderlijke lidstaten worden gemonitord, en moet in vervolg op het monitoren verslag worden uitgebracht over de situatie op het niveau van de Gemeenschap, met inachtneming van de interconnectiecapaciteit tussen de verschillende regio's. Met dergelijk monitoren moet tijdig genoeg een begin worden gemaakt, zodat passende maatregelen kunnen worden genomen indien de leverings- en voorzieningszekerheid in gevaar komt. De bouw en het onderhoud van de noodzakelijke netwerkinfrastructuur, met inbegrip van interconnectiecapaciteit, dient bij te dragen aan een stabiele gasvoorziening.
- (24) Rekening houdend met de nodige kwaliteitseisen dienen de lidstaten te waarborgen dat biogas en gas uit biomassa en andere soorten gas een niet-discriminerende toegang tot het gassysteem krijgen, op voorwaarde dat deze toegang permanent verenigbaar is met de desbetreffende technische regels en veiligheidsnormen. Deze regels en normen moeten het technisch mogelijk en veilig maken dat deze gassen worden ingevoerd in en getransporteerd door het aardgassysteem, en dienen ook rekening te houden met de chemische kenmerken van deze gassen.
- (25) Langetermijncontracten zullen een belangrijk deel van de gasvoorziening van de lidstaten blijven uitmaken en dienen te worden gehandhaafd als optie voor de gasleveringsbedrijven voorzover zij de doelstellingen van deze richtlijn niet ondermijnen en verenigbaar zijn met het Verdrag, met inbegrip van de mededingingsregels. Daarom moet met deze contracten rekening worden gehouden bij de planning van de leverings- en transportcapaciteit van de gasbedrijven.
- (26) Teneinde de handhaving van een hoogwaardige openbare dienstverlening in de Gemeenschap te waarborgen, moet de Commissie op gezette tijden in kennis worden gesteld van alle door de lidstaten genomen maatregelen ter verwezenlijking van de doelstellingen van deze richtlijn. De Commissie moet op gezette tijden een verslag publiceren waarin de op nationaal niveau genomen maatregelen ter verwezenlijking van de doelstellingen van openbare dienstverlening worden geanalyseerd en de doelmatigheid ervan wordt vergeleken, teneinde aanbevelingen te kunnen doen betreffende maatregelen die op nationaal niveau moeten worden genomen om een hoog peil van openbare dienstverlening te bereiken.
- Lidstaten dienen te garanderen dat alle verbruikers die zijn aangesloten op het gassysteem op de hoogte worden gebracht van hun rechten om tegen redelijke prijzen van aardgas van een specifieke kwaliteit te worden voorzien. Maatregelen die de lidstaten nemen om de eindafnemers te beschermen mogen verschillen naargelang het huishoudelijke afnemers dan wel kleine en middelgrote bedrijven betreft.
- (27) Naleving van de eisen inzake openbare dienstverlening is een fundamentele eis van deze richtlijn, en het is belangrijk dat in deze richtlijn gemeenschappelijke, door alle lidstaten nageleefde minimumnormen worden vastgesteld waarbij rekening wordt gehouden met de doelstellingen op het gebied van consumentenbescherming, leverings- en voorzieningszekerheid, milieubescherming en gelijkwaardige mededingingsniveaus in alle lidstaten. Het is belangrijk dat de voorschriften inzake openbare dienstverlening op nationale basis kunnen worden geïnterpreteerd, rekening houdend met de nationale omstandigheden en met inachtneming van de Gemeenschapswetgeving.
- (28) De maatregelen van de lidstaten om de doelstellingen inzake sociale en economische cohesie te verwezenlijken kunnen met name adequate economische stimulansen behelzen, waarbij, indien nodig, alle bestaande nationale en communautaire instrumenten worden gebruikt. Tot die instrumenten kunnen ook aansprakelijkheidsmechanismen, die de nodige investeringen moeten garanderen, behoren.
- (29) Voorzover de door de lidstaten genomen maatregelen ter vervulling van openbare dienstverplichtingen, steunmaatregelen van de staten, in de zin van artikel 87, lid 1, van het EG-Verdrag vormen, moeten zij overeenkomstig artikel 88, lid 3, van het EG-Verdrag ter kennis van de Commissie worden gebracht.

- (30) Aangezien de doelstelling van het voorgestelde optreden, te weten de totstandbrenging van een volledig operationele interne gasmarkt die door eerlijke concurrentie wordt gekenmerkt, niet voldoende door de lidstaten kan worden verwezenlijkt, en deze, wegens de omvang en de gevolgen van het optreden, beter op gemeenschap kan worden verwezenlijkt kan de Gemeenschap maatregelen nemen, overeenkomstig het subsidiariteitsbeginsel zoals neergelegd in artikel 5 van het Verdrag. Overeenkomstig het evenredigheidsbeginsel van genoemd artikel 5 gaat deze richtlijn niet verder dan hetgeen nodig is om deze doelstelling te bereiken.
- (31) In het licht van de ervaring met de werking van Richtlijn 91/296/EEG van de Raad van 31 mei 1991 betreffende de doorvoer van aardgas via de hoofdnetten ⁽¹⁾ dienen maatregelen te worden genomen die homogene en niet discriminerende toegangsregelingen voor transmissie waarborgen, met inbegrip van de grensoverschrijdende stromen van gas tussen de lidstaten. Teneinde homogeniteit in de behandeling van de toegang tot de gasnetten te waarborgen, ook in het geval van doorvoer, moet die richtlijn worden ingetrokken, onverminderd de uit hoofde van die richtlijn gesloten contracten die blijven gelden. Intrekking van Richtlijn 91/296/EEG verhindert niet dat in de toekomst langetermijncontracten worden gesloten.
- (32) Gezien de omvang van de wijzigingen in Richtlijn 98/30/EG is het omwille van de duidelijkheid en de logica wenselijk dat de betrokken bepalingen opnieuw worden geformuleerd.
- (33) Deze richtlijn eerbiedigt de grondrechten en neemt de beginselen in acht die met name worden erkend in het Handvest van de grondrechten van de Europese Unie.
- (34) De voor de uitvoering van deze richtlijn vereiste maatregelen worden vastgesteld overeenkomstig Besluit 1999/468/EG van de Raad van 28 juni 1999 tot vaststelling van de voorwaarden voor de uitoefening van de aan de Commissie verleende uitvoeringsbevoegdheden ⁽²⁾,

HEBBERN DE VOLGENDE RICHTLIJN VASTGESTELD:

HOOFDSTUK I

WERKINGSFEER EN DEFINITIES

Artikel 1

Werkingsfeer

1. Bij deze richtlijn worden gemeenschappelijke regels vastgesteld voor de transmissie, distributie, levering en opslag van

aardgas. De richtlijn stelt de regels vast met betrekking tot de organisatie en de werking van de aardgassector, de toegang tot de markt, de criteria en procedures voor de verlening van vergunningen voor transmissie, distributie, levering en opslag van aardgas en het beheer van systemen.

2. De bij deze richtlijn vastgestelde voorschriften voor aardgas, waartoe ook vloeibaar aardgas (LNG) behoort, zijn tevens van toepassing op biogas en uit biomassa verkregen gas en andere soorten gas, voorzover het technisch mogelijk en veilig is dergelijke gassen te injecteren in en te transporteren via het aardgassysteem.

Artikel 2

Definities

Voor de toepassing van deze richtlijn wordt verstaan onder:

1. „aardgasbedrijf”: natuurlijke persoon of rechtspersoon die ten minste een van de volgende functies vervult: productie, transmissie, distributie, levering, aankoop of opslag van aardgas, met inbegrip van vloeibaar aardgas, en die verantwoordelijk is voor de met deze functies verband houdende commerciële, technische en/of onderhoudswerkzaamheden, maar die geen eindafnemer is;
2. „upstreampijpleidingnet”: pijpleiding of pijpleidingnet gebruikt en/of gebouwd als onderdeel van een olie- of gasproductieproject, of gebruikt om aardgas afkomstig van een of meer van dergelijke projecten te transporteren naar een verwerkingsinstallatie, terminal of aanlandingsterminal;
3. „transmissie”: transport van aardgas door een hogedrukpijpleidingnet anders dan een upstreampijpleidingnet, met het oog op de beleving van afnemers, de levering zelf niet inbegrepen;
4. „transmissiesysteembeheerder”: natuurlijke persoon of rechtspersoon die de transmissiefunctie verricht en in een bepaald gebied verantwoordelijk is voor de exploitatie, het onderhoud en zo nodig de ontwikkeling van het transmissiesysteem en, indien van toepassing, de interconnecties met andere systemen, en die ervoor moet zorgen dat het systeem op lange termijn kan voldoen aan een redelijke vraag naar transport van gas;
5. „distributie”: transport van aardgas langs lokale of regionale pijpleidingnetten met het oog op de beleving van afnemers, de levering zelf niet inbegrepen;
6. „distributiesysteembeheerder”: natuurlijke persoon of rechtspersoon die de distributiefunctie verricht en in een bepaald gebied verantwoordelijk is voor de exploitatie, het onderhoud en zo nodig de ontwikkeling van het distributiesysteem en, indien van toepassing, de interconnecties met andere systemen, en die ervoor moet zorgen dat het systeem op lange termijn kan voldoen aan een redelijke vraag naar distributie van gas;

⁽¹⁾ PB L 147 van 12.6.1991, blz. 37. Richtlijn laatstelijk gewijzigd bij Richtlijn 95/49/EG van de Commissie (PB L 233 van 30.9.1995, blz. 86).

⁽²⁾ PB L 184 van 17.7.1999, blz. 23.

7. „levering”: verkoop, wederverkoop daaronder begrepen, van aardgas, met inbegrip van LNG, aan afnemers;
8. „leveringsbedrijf”: natuurlijke persoon of rechtspersoon die de leveringsfunctie verricht;
9. „opslaginstallatie”: installatie die wordt gebruikt voor de opslag van aardgas en die eigendom is van en/of geëxploiteerd wordt door een aardgasbedrijf, met inbegrip van het gedeelte van LNG-installaties dat voor opslag gebruikt wordt, maar met uitzondering van het gedeelte dat in gebruik is voor productiedoeleinden en met uitzondering van installaties die uitsluitend ten dienste staan van transmissiesysteembeheerders bij de uitoefening van hun functies;
10. „opslagsysteembeheerder”: natuurlijke persoon of rechtspersoon die de opslagfunctie verricht en verantwoordelijk is voor het beheer van een opslaginstallatie;
11. „LNG-installatie”: terminal die voor het vloeibaar maken van aardgas, de invoer of de verlading, en de hervergassing van LNG gebruikt wordt, met inbegrip van ondersteunende diensten en installaties voor tijdelijke opslag die nodig zijn voor de hervergassing en de daaropvolgende doorlevering aan het transmissiesysteem met uitsluiting van alle gedeeltes van LNG-terminals die voor opslag gebruikt worden;
12. „LNG-systeembeheerder”: natuurlijke persoon of rechtspersoon die de functie van het vloeibaar maken van aardgas of de invoer, de verlading en de hervergassing van LNG verricht en verantwoordelijk is voor de exploitatie van een LNG-installatie;
13. „systeem”: alle transmissie- en/of distributienetten en/of LNG- en/of opslaginstallaties die eigendom zijn van en/of geëxploiteerd worden door een aardgasbedrijf, met inbegrip van de leidingbuffer en de installaties die ondersteunende diensten verlenen, alsmede die van verwante bedrijven die nodig zijn voor de toegang tot transmissie, distributie en LNG;
14. „ondersteunende diensten”: diensten die nodig zijn voor de toegang tot en de exploitatie van transmissie- en/of distributienetten en/of LNG-installaties en/of opslaginstallaties, met inbegrip van het opvangen van fluctuaties in systeem-belasting en menging, maar uitgezonderd installaties die uitsluitend ten dienste staan van transmissiesysteembeheerders bij de uitoefening van hun functies;
15. „leidingbuffer”: gasopslag door middel van compressie in gastransmissie- en gasdistributienetten, uitgezonderd installaties die ten dienste staan van transmissiesysteembeheerders bij de uitoefening van hun functies;
16. „stelsel van systemen”: een aantal systemen die met elkaar verbonden zijn;
17. „interconnector”: transmissieleiding die een grens tussen lidstaten overschrijdt of overspant met uitsluitend als bedoeling de nationale transmissiesystemen van die lidstaten onderling te koppelen;
18. „directe leiding”: aardgaspijpleiding ter aanvulling van het stelsel van systemen;
19. „geïntegreerd aardgasbedrijf”: verticaal of horizontaal geïntegreerd bedrijf;
20. „verticaal geïntegreerd bedrijf”: aardgasbedrijf of groep van bedrijven waarvan de onderlinge betrekkingen gedefinieerd zijn in artikel 3, lid 3, van Verordening (EEG) nr. 4064/89 van de Raad van 21 december 1989 betreffende de controle op concentraties van ondernemingen ⁽¹⁾, en waarbij het betrokken bedrijf/de betrokken groep ten minste één van de functies in de vorm van transmissie, distributie, LNG of opslag en ten minste één van de functies in de vorm van productie of levering van aardgas verricht;
21. „horizontaal geïntegreerd bedrijf”: bedrijf dat ten minste één van de functies in de vorm van productie, transmissie, distributie, levering of opslag van aardgas en daarnaast een niet op het gebied van gas liggende activiteit verricht;
22. „verwant bedrijf”: een verbonden onderneming in de zin van artikel 41 van Richtlijn 83/349/EEG van 13 juni 1983 op de grondslag van artikel 44, lid 2, onder g) ^(*), van het Verdrag betreffende de geconsolideerde jaarrekening ⁽²⁾ van de Raad, en/of een geassocieerde onderneming in de zin van artikel 33, lid 1, van die richtlijn, en/of een onderneming die aan dezelfde aandeelhouders toebehoort;
23. „systeemgebruikers”: natuurlijke personen of rechtspersonen die leveren aan of afnemen van het systeem;
24. „afnemers”: grootafnemers of eindafnemers van aardgas en aardgasbedrijven die aardgas kopen;
25. „huishoudelijke afnemers”: afnemers die aardgas kopen voor eigen huishoudelijk gebruik;
26. „niet-huishoudelijke afnemers”: afnemers die aardgas kopen dat niet bestemd is voor eigen huishoudelijk verbruik;
27. „eindafnemers”: afnemers die aardgas kopen voor eigen gebruik;
28. „in aanmerking komende afnemers”: afnemers die vrij zijn om gas te kopen bij de leverancier van hun keuze, in de zin van artikel 23 van deze richtlijn;

(*) De titel van Richtlijn 83/349/EEG is aangepast in verband met de henummering van de artikelen van het Verdrag tot oprichting van de Europese Gemeenschap, overeenkomstig artikel 12 van het Verdrag van Amsterdam; oorspronkelijk werd verwezen naar artikel 54, lid 3, onder g).

⁽¹⁾ PB L 395 van 30.12.1989, blz. 1. Verordening laatstelijk gewijzigd bij Verordening (EG) nr. 1310/97 (PB L 180 van 9.7.1997, blz. 1)

⁽²⁾ PB L 193 van 18.7.1983, blz. 1. Richtlijn laatstelijk gewijzigd bij Richtlijn 2001/65/EG van het Europees Parlement en de Raad (PB L 283 van 27.10.2001, blz. 28).

29. „grootafnemers”: natuurlijke personen of rechtspersonen die geen transmissiesysteembeheerder of distributiesysteembeheerder zijn en die aardgas kopen voor doorverkoop binnen of buiten het systeem waarop zij aangesloten zijn;
30. „langetermijnplanning”: planning op lange termijn van leverings- en transportcapaciteit van aardgasbedrijven om aan de vraag naar aardgas van het systeem te voldoen, de bronnen te diversifiëren en de levering aan de afnemers zeker te stellen;
31. „opkomende markt”: lidstaat waar de eerste commerciële levering in het kader van het eerste langlopende aardgasleveringscontract hoogstens tien jaar tevoren heeft plaatsgevonden;
32. „zekerheid”: zowel de zekerheid van de voorziening en de levering van aardgas als de technische veiligheid;
33. „nieuwe infrastructuur”: infrastructuur die bij de inwerkingtreding van deze richtlijn niet voltooid is.

HOOFDSTUK II

ALGEMENE REGELS VOOR DE ORGANISATIE VAN DE SECTOR

Artikel 3

Openbardienstverplichtingen en bescherming van de afnemer

1. De lidstaten waarborgen op basis van hun institutionele organisatie en met inachtneming van het subsidiariteitsbeginsel dat aardgasbedrijven, onverminderd lid 2, volgens de beginselen van deze richtlijn worden geëxploiteerd met het oog op de totstandbrenging van een concurrerende, zekere en ecologisch duurzame aardgasmarkt en wat de rechten en plichten betreft, mogen zij deze bedrijven niet verschillend behandelen.
2. Met volledige inachtneming van de toepasselijke bepalingen van het Verdrag, met name artikel 86, mogen de lidstaten in het algemeen economisch belang aan bedrijven die in de gasector actief zijn verplichtingen inzake openbare dienstverlening opleggen, die betrekking kunnen hebben op de zekerheid, met inbegrip van voorzienings- en leveringszekerheid, regelmaat, kwaliteit en prijs van de leveringen, en milieubescherming, waaronder energie-efficiëntie en klimaatbescherming. Deze verplichtingen moeten duidelijk gedefinieerd, transparant, niet-discriminerend en controleerbaar zijn en de gelijke toegang van EU-aardgasbedrijven tot nationale consumenten waarborgen. Met betrekking tot de voorzieningszekerheid, energie-efficiëntie/beheer aan de vraagzijde en de verwezenlijking van de milieudoelstellingen, zoals bedoeld in dit lid, mogen de lidstaten langetermijnplanning toepassen, daarbij rekening houdend met de mogelijkheid dat derden toegang tot het systeem wensen.

3. De lidstaten nemen passende maatregelen om eindafnemers te beschermen en om een hoog niveau van consumentenbescherming te waarborgen en waarborgen in het bijzonder een passende bescherming van kwetsbare afnemers, met inbegrip van passende maatregelen om hen te helpen voorkomen dat zij worden afgesloten. In dit verband kunnen zij passende maatregelen nemen ter bescherming van op het gassysteem aangesloten afnemers in afgelegen gebieden. De lidstaten kunnen een noodleverancier aanwijzen voor op het gasnet aangesloten afnemers. Zij zorgen voor een hoog niveau van consumentenbescherming, met name met betrekking tot de transparantie van algemene contractvoorwaarden, algemene informatie en mechanismen ter beslechting van geschillen. De lidstaten zorgen ervoor dat een in aanmerking komende afnemer daadwerkelijk de mogelijkheid heeft op een nieuwe leverancier over te stappen. Wat ten minste de huishoudelijke afnemers betreft, omvatten deze maatregelen de in bijlage A beschreven maatregelen.

4. De lidstaten nemen passende maatregelen ter verwezenlijking van de doelstellingen inzake sociale en economische samenhang, milieubescherming — waaronder eventueel middelen ter bestrijding van klimaatverandering — en de leverings- en voorzieningszekerheid. Dergelijke maatregelen kunnen in het bijzonder toereikende economische stimulansen omvatten, zo nodig met gebruikmaking van alle bestaande nationale en communautaire instrumenten, voor onderhoud en aanleg van de noodzakelijke netwerkinfrastructuur, inclusief interconnectiecapaciteit.

5. De lidstaten kunnen besluiten artikel 4 niet toe te passen op de distributie, voor zover de toepassing daarvan de aardgasbedrijven in feite of in rechte verhindert zich van de in het algemeen economisch belang aan hen opgelegde verplichtingen te kwijten en voor zover de ontwikkeling van de handel niet zodanig wordt belemmerd dat de belangen van de Gemeenschap hiervan schade zouden ondervinden. De belangen van de Gemeenschap omvatten onder meer mededinging met betrekking tot de in aanmerking komende afnemers overeenkomstig deze richtlijn en artikel 86 van het Verdrag.

6. De lidstaten delen de Commissie na de implementatie van deze richtlijn alle maatregelen mede die zijn vastgesteld om openbare dienstverleningverplichtingen in het leven te roepen, met inbegrip van consumenten- en milieubescherming en van de mogelijke gevolgen van deze maatregelen voor de nationale en internationale concurrentie, ongeacht of deze maatregelen een ontheffing van de bepalingen van deze richtlijn vereisen. Zij stellen de Commissie vervolgens om de twee jaar in kennis van alle wijzigingen van deze maatregelen, ongeacht of deze maatregelen een ontheffing van deze richtlijn vereisen.

Artikel 4

Vergunningsprocedure

1. In gevallen waarin toestemming (bijvoorbeeld vergunning, toelating, concessie, instemming of goedkeuring) vereist is voor de bouw of exploitatie van aardgasinstallaties, verlenen de lidstaten of de door hen aangewezen bevoegde instanties overeenkomstig de leden 2 tot en met 4 toestemming voor de bouw

en/of exploitatie van dergelijke installaties, pijpleidingen en bijbehorende uitrusting op hun grondgebied. De lidstaten of de door hen aangewezen bevoegde instanties kunnen op dezelfde basis tevens toestemming verlenen voor de levering van aardgas, ook aan grootafnemers.

2. Lidstaten met een toestemmingsregeling leggen objectieve en niet-discriminerende criteria vast waaraan moet worden voldaan door een bedrijf dat een aanvraag voor de bouw en/of exploitatie van aardgasinstallaties of een aanvraag voor het leveren van aardgas indient. De niet-discriminerende criteria en procedures voor het verlenen van toestemming worden gepubliceerd.

3. De lidstaten dragen er zorg voor dat de redenen waarom toestemming wordt geweigerd objectief en niet-discriminerend zijn en aan de aanvrager worden meegedeeld. De Commissie wordt ingelicht over de redenen van een dergelijke weigering. De lidstaten stellen een procedure vast die de aanvrager de mogelijkheid biedt om tegen dergelijke weigeringen beroep aan te tekenen.

4. Met het oog op de ontwikkeling van gebieden waar sinds kort geleverd wordt en met het oog op een doelmatige exploitatie in het algemeen, kunnen de lidstaten onverminderd artikel 24 verdere toestemming voor de bouw en exploitatie van distributiepajpleidingsystemen in een bepaald gebied weigeren als dergelijke pijpleidingsystemen in dat gebied zijn aangelegd of daartoe voorstellen zijn gedaan en de bestaande of geplande capaciteit niet volledig wordt benut.

Artikel 5

Monitoren van de leverings- en voorzieningszekerheid

De lidstaten zorgen ervoor dat aangelegenheden betreffende de leverings- en voorzieningszekerheid worden gemonitord. Wanneer de lidstaten het nodig achten, kunnen zij deze taak toevertrouwen aan de in artikel 25, lid 1, bedoelde regelgevende instanties. Met name zal gemonitord worden het evenwicht tussen vraag en aanbod op de nationale markt, het niveau van de verwachte toekomstige vraag en beschikbare voorraden, de extra capaciteit aan geplande of in aanbouw zijnde infrastructuur en de kwaliteit en staat van onderhoud van de netwerken, alsmede maatregelen ter dekking van de piekvraag en bij het in gebreke blijven van een of meer leveranciers. De bevoegde autoriteiten publiceren jaarlijks uiterlijk op 31 juli een rapport over de bevindingen die voortvloeien uit het monitoren van deze kwesties alsmede de getroffen of overwogen hierop gerichte maatregelen en zenden dit verslag onverwijld naar de Commissie.

Artikel 6

Technische voorschriften

De lidstaten zorgen ervoor dat er technische veiligheidsnormen worden opgesteld en dat er technische voorschriften worden opgesteld met minimumeisen inzake het technisch ontwerp en de exploitatie voor de aansluiting op het systeem van LNG-in-

stallaties, opslaginstallaties, andere transmissie- en distributiesystemen en directe leidingen en dat deze openbaar worden gemaakt. Die technische voorschriften moeten de interoperabiliteit van de systemen garanderen en objectief en niet-discriminerend zijn. Zij worden aan de Commissie meegedeeld overeenkomstig artikel 8 van Richtlijn 98/34/EG van de Raad van 22 juni 1998 betreffende een informatieprocedure op het gebied van normen en technische voorschriften ⁽¹⁾.

HOOFDSTUK III

TRANSMISSIE, OPSLAG EN LNG

Artikel 7

Aanwijzing van systeembeheerders

De lidstaten of door hen daartoe aangezochte aardgasbedrijven met eigen transmissie-, opslag- of LNG-installaties wijzen een of meer systeembeheerders aan voor een termijn die door de lidstaten op grond van efficiëntie en economisch evenwicht wordt vastgesteld. De lidstaten nemen de nodige maatregelen om ervoor te zorgen dat transmissiesysteembeheerders en opslag- en LNG-systeembeheerders de bepalingen van de artikelen 8 tot en met 10 naleven.

Artikel 8

Taken van systeembeheerders

1. Elke transmissie-, opslag- en/of LNG-systeembeheerder:
 - a) beheert, onderhoudt en ontwikkelt onder economische voorwaarden veilige, betrouwbare en efficiënte transmissie-, opslag- en/of LNG-installaties en besteedt daarbij de nodige aandacht aan het milieu;
 - b) onthoudt zich van discriminatie tussen systeemgebruikers of categorieën van systeemgebruikers, met name ten gunste van verwante bedrijven;
 - c) verstrekt elke andere transmissiesysteembeheerder, opslag-systeembeheerder, LNG-systeembeheerder en/of elke distributiesysteembeheerder voldoende informatie om te waarborgen dat het transport en de opslag van aardgas kunnen geschieden op een wijze die verenigbaar is met de zekere en doelmatige exploitatie van het stelsel van systemen;
 - d) verstrekt de systeemgebruikers de informatie die zij voor een efficiënte toegang tot het systeem nodig hebben.
2. De door transmissiesysteembeheerders vastgestelde regels voor het in evenwicht houden van het gastransmissiesysteem, waaronder de regels voor de tarieven die zij hun systeem-

⁽¹⁾ PB L 204 van 21.7.1998, blz. 37. Richtlijn gewijzigd bij Richtlijn 98/48/EG (PB L 217 van 5.8.1998, blz. 18)

gebruikers in rekening brengen voor energieonbalans, zijn objectief, transparant en niet-discriminerend. De voorwaarden, met inbegrip van de regels en tarieven, voor het verlenen van dergelijke diensten door transmissiesysteembeheerders worden volgens een methode die in overeenstemming is met artikel 25, lid 2, vastgesteld op een niet-discriminerende wijze die de kostprijs weerspiegelt. De voorwaarden worden gepubliceerd.

3. De lidstaten kunnen verlangen dat transmissiesysteembeheerders voldoen aan minimumeisen voor het onderhoud en de ontwikkeling van het transmissiesysteem, inclusief interconnectiecapaciteit.

4. Transmissiesysteembeheerders verwerven de energie die zij ter uitvoering van hun functies gebruiken volgens transparante, niet-discriminerende en op de markt gebaseerde procedures.

Artikel 9

Ontvlechting van transmissiesysteembeheerders

1. Wanneer de transmissiesysteembeheerder deel uitmaakt van een verticaal geïntegreerd bedrijf moet hij althans met betrekking tot zijn rechtsvorm, organisatie en besluitvorming, onafhankelijk zijn van andere, niet met transmissie verband houdende activiteiten. Deze regels houden geen verplichting in om de eigendom van de activa van het transmissiesysteem af te scheiden van het verticaal geïntegreerde bedrijf.

2. Teneinde de onafhankelijkheid van de in lid 1 bedoelde transmissiesysteembeheerder te waarborgen, gelden de volgende minimumcriteria:

- a) de personen die verantwoordelijk zijn voor het bestuur van de transmissiesysteembeheerder maken geen deel uit van bedrijfsstructuren van het geïntegreerde aardgasbedrijf die direct of indirect verantwoordelijk zijn voor het dagelijkse beheer van de productie, distributie en levering van aardgas;
- b) er worden passende maatregelen genomen om ervoor te zorgen dat op zodanige wijze rekening wordt gehouden met de professionele belangen van de personen die verantwoordelijk zijn voor het bestuur van de transmissiesysteembeheerder dat gewaarborgd is dat zij onafhankelijk kunnen functioneren;
- c) de transmissiesysteembeheerder beschikt over effectieve bevoegdheden om onafhankelijk van het geïntegreerde gasbedrijf besluiten te nemen met betrekking tot de activa die nodig zijn voor de exploitatie, het onderhoud en de ontwikkeling van het netwerk. Dit vormt geen beletsel voor passende coördinatieregelingen die ervoor moeten zorgen dat de rechten van de moedermaatschappij op economisch toezicht en beheerstoezicht met betrekking tot het rendement van de investering in een dochtermaatschappij, zoals indirect vastgesteld overeenkomstig artikel 25, lid 2, beschermd worden. Dit houdt met name in dat de moedermaatschappij goedkeuring kan hechten aan het jaarlijks financieel plan, of elk equivalent instrument, van de trans-

missiesysteembeheerder en globale limieten kan vaststellen betreffende de schuldenlast van haar dochtermaatschappij. Dit houdt niet in dat de moedermaatschappij instructies kan geven betreffende de dagelijkse bedrijfsvoering, noch betreffende afzonderlijke beslissingen over de aanleg of de verbetering van de transmissielijnen die niet verder gaan dan de voorwaarden van het goedgekeurd financieel plan, of elk equivalent instrument.

- d) de transmissiesysteembeheerder stelt een nalevingsprogramma vast met maatregelen om te waarborgen dat discriminerend gedrag uitgesloten is, en zorgt ervoor dat er adequaat toezicht wordt gehouden op de naleving ervan. Het programma bevat de specifieke verplichtingen van de werknemers ter verwezenlijking van die doelstelling. De persoon of instantie die verantwoordelijk is voor het toezicht op het nalevingsprogramma dient bij de in artikel 25, lid 1, bedoelde regelgevende instantie jaarlijks een verslag in waarin de genomen maatregelen worden uiteengezet. Dit verslag wordt gepubliceerd.

Artikel 10

Vertrouwelijkheid voor transmissiesysteembeheerders

1. Elke transmissie-, opslag- en/of LNG-systeembeheerder eerbiedigt de vertrouwelijkheid van commercieel gevoelige gegevens die hij bij zijn bedrijfsvoering heeft gekregen en voorkomt dat informatie over zijn activiteiten die commercieel voordeel kan opleveren, op discriminerende manier wordt vrijgegeven, onverminderd artikel 16 of enige andere wettelijke verplichting om informatie bekend te maken.

2. Transmissiesysteembeheerders maken in verband met de aan- of verkoop van aardgas door verwante bedrijven geen misbruik van commercieel gevoelige informatie die zij van derden hebben gekregen in het kader van de verlening van of onderhandelingen over toegang tot het systeem.

HOOFDSTUK IV

DISTRIBUTIE EN LEVERING

Artikel 11

Aanwijzing van distributiesysteembeheerders

De lidstaten of door hen daartoe aangezochte bedrijven met eigen distributie-installaties of met de verantwoordelijkheid voor distributie-installaties wijzen een of meer distributiesysteembeheerders aan voor een termijn die door de lidstaten op grond van efficiëntie en economisch evenwicht wordt vastgesteld. De lidstaten zien erop toe dat deze beheerders de bepalingen van de artikelen 12 tot 14 naleven.

Artikel 12

Taken van distributiesysteembeheerders

1. Elke distributiesysteembeheerder beheert, onderhoudt en ontwikkelt op economische voorwaarden een veilig, betrouwbaar en efficiënt systeem en besteedt daarbij de nodige aandacht aan het milieu.
2. De distributiesysteembeheerder mag niet tussen systeemgebruikers of categorieën van systeemgebruikers discrimineren, en mag met name verwante bedrijven niet bevoordelen.
3. Elke distributiesysteembeheerder verstrekt elke andere distributiesysteembeheerder, transmissiesysteembeheerder, LNG-systeembeheerder en/of opslagsysteembeheerder voldoende informatie om te waarborgen dat het transport en de opslag van aardgas geschieden op een wijze die verenigbaar is met de zekere en doelmatige exploitatie van het stelsel van systemen.
4. Elke distributiesysteembeheerder verstrekt de systeemgebruikers de informatie die zij nodig hebben voor een efficiënte toegang tot het systeem.
5. Waar de distributiesysteembeheerders verantwoordelijk zijn voor het in evenwicht houden van het gasdistributiesysteem zijn de door hen hiertoe vastgestelde voorschriften, waaronder de regels voor de tarieven die zij hun systeemgebruikers in rekening brengen voor energieonbalans, objectief, transparant en niet-discriminerend. De voorwaarden, inclusief regels en tarieven, voor het verlenen van dergelijke diensten door systeembeheerders worden bepaald overeenkomstig artikel 25, lid 2, op een niet-discriminerende wijze die de kosten weerspiegelt. De voorwaarden worden gepubliceerd.

Artikel 13

Ontvlechting van distributiesysteembeheerders

1. Wanneer de distributiesysteembeheerder deel uitmaakt van een verticaal geïntegreerd bedrijf, moet hij, althans met betrekking tot zijn rechtsvorm, organisatie en besluitvorming, onafhankelijk zijn van andere, niet met distributie samenhangende activiteiten. Deze regels houden geen verplichting in om de eigendom van de activa van het distributiesysteem af te scheiden van het verticaal geïntegreerde bedrijf.
2. Wanneer de distributiesysteembeheerder deel uitmaakt van een verticaal geïntegreerd bedrijf, moet hij, naast de in lid 1 bedoelde eisen, met betrekking tot zijn organisatie en besluitvorming, onafhankelijk zijn van andere, niet met distributie samenhangende activiteiten. Om dit te verwezenlijken, gelden de volgende minimumcriteria:
 - a) de personen die verantwoordelijk zijn voor het bestuur van de distributiesysteembeheerder maken geen deel uit

van bedrijfsstructuren van het geïntegreerde aardgasbedrijf die direct of indirect verantwoordelijk zijn voor het dagelijkse beheer van de productie, transmissie en levering van aardgas;

- b) er worden passende maatregelen genomen om ervoor te zorgen dat op zodanige wijze rekening wordt gehouden met de professionele belangen van de personen die verantwoordelijk zijn voor het bestuur van de distributiesysteembeheerder, dat gewaarborgd is dat zij onafhankelijk kunnen functioneren;
- c) de distributiesysteembeheerder beschikt over effectieve bevoegdheden om onafhankelijk van het geïntegreerde gasbedrijf besluiten te nemen met betrekking tot de activa die nodig zijn voor de exploitatie, het onderhoud en de ontwikkeling van het netwerk. Dit vormt geen beletsel voor passende coördinatie-regelingen die ervoor moeten zorgen dat de rechten van de moedermaatschappij op economisch toezicht en beheerstoezicht met betrekking tot het rendement van de investering in een dochtermaatschappij, zoals indirect vastgesteld overeenkomstig artikel 25, lid 2, beschermd worden. Dit houdt met name in dat de moedermaatschappij goedkeuring kan hechten aan het jaarlijks financieel plan, of elk equivalent instrument, van de transmissiesysteembeheerder en globale limieten kan vaststellen betreffende de schuldenlast van haar dochtermaatschappij. Dit houdt niet in dat de moedermaatschappij instructies kan geven betreffende de dagelijkse bedrijfsvoering, noch betreffende afzonderlijke beslissingen over de aanleg of de verbetering van de distributielijnen die niet verder gaan dan de voorwaarden van het goedgekeurd financieel plan, of elk equivalent instrument;
- d) de distributiesysteembeheerder stelt een nalevingsprogramma vast met maatregelen om te waarborgen dat discriminerend gedrag uitgesloten is en zorgt ervoor dat er adequaat toezicht wordt gehouden op de naleving ervan. Het programma bevat de specifieke verplichtingen van de werknemers ter verwezenlijking van die doelstelling. De persoon of instantie die verantwoordelijk is voor het toezicht op het nalevingsprogramma dient bij de in artikel 25, lid 1, bedoelde regelgevende instantie jaarlijks een verslag in waarin de genomen maatregelen worden uiteengezet. Dit verslag wordt gepubliceerd.

De lidstaten kunnen besluiten de leden 1 en 2 niet toe te passen op geïntegreerde aardgasbedrijven die minder dan 100 000 aangesloten afnemers bedienen.

Artikel 14

Vertrouwelijkheid voor distributiesysteembeheerders

1. Elke distributiesysteembeheerder eerbiedigt de vertrouwelijkheid van commercieel gevoelige gegevens die hij bij zijn bedrijfsvoering heeft gekregen en voorkomt dat informatie over zijn activiteiten die commercieel voordeel kan opleveren, op discriminerende manier wordt vrijgegeven, onverminderd artikel 16 of enige andere wettelijke verplichting om informatie bekend te maken.

2. Distributiesysteembeheerders maken in verband met de aan- of verkoop van aardgas door verwante bedrijven geen misbruik van commercieel gevoelige informatie die zij van derden hebben verkregen in het kader van de verlening van of onderhandelingen over toegang tot het systeem.

Artikel 15

Gecombineerde beheerder

De in artikel 9, lid 1, en artikel 13, lid 1, vervatte regels vormen geen beletsel voor een gecombineerde transmissie-, LNG-, opslag- en distributiesysteembeheerder die wat zijn rechtsvorm, organisatie en besluitvorming betreft onafhankelijk is van andere, niet met het beheer van de transmissie-, LNG-, opslag- of distributiesysteem verbonden activiteiten en die aan de in de letters a) tot en met d) genoemde eisen voldoet. Deze regels houden evenwel geen verplichting in om de eigendom van de activa van het gecombineerde netwerk af te scheiden van het verticaal geïntegreerde bedrijf.

- a) de personen die verantwoordelijk zijn voor het bestuur van de gecombineerde systeembeheerder maken geen deel uit van bedrijfsstructuren van het geïntegreerde aardgasbedrijf die direct of indirect verantwoordelijk zijn voor het dagelijkse beheer van productie en levering van aardgas;
- b) er worden passende maatregelen genomen om ervoor te zorgen dat op zodanige wijze rekening wordt gehouden met de professionele belangen van de personen die verantwoordelijk zijn voor het bestuur van de gecombineerde systeembeheerder, dat gewaarborgd is dat zij onafhankelijk kunnen functioneren;
- c) de distributiesysteembeheerder beschikt over effectieve bevoegdheden om onafhankelijk van het geïntegreerde gasbedrijf besluiten te nemen met betrekking tot de activa die nodig zijn voor de exploitatie, het onderhoud of de ontwikkeling van het netwerk. Dit vormt geen beletsel voor passende coördinatie-regelingen die ervoor moeten zorgen dat de rechten van de moedermaatschappij op economisch toezicht en beheerstoezicht met betrekking tot het rendement, zoals indirect geregeld krachtens artikel 23, lid 2, in een dochtermaatschappij beschermd worden. Dit houdt niet in dat de moedermaatschappij instructies kan geven betreffende de dagelijkse bedrijfsvoering, noch betreffende afzonderlijke beslissingen over de aanleg of de verbetering van de distributielijnen die niet verder gaan dan de voorwaarden van het goedgekeurd financieel plan, of elk equivalent instrument;
- d) de gecombineerd-systeembeheerder stelt een nalevingsprogramma vast met daarin de maatregelen om te waarborgen

dat discriminerend gedrag is uitgesloten, en zorgt ervoor dat er adequaat toezicht wordt gehouden op de naleving ervan. Het programma bevat de specifieke verplichtingen van de werknemers ter verwezenlijking van die doelstelling. De persoon of instantie die verantwoordelijk is voor het toezicht op het nalevingsprogramma dient bij de in artikel 25, lid 1, bedoelde regelgevende instantie jaarlijks een verslag in waarin de genomen maatregelen worden uiteengezet. Dit verslag wordt gepubliceerd.

HOOFDSTUK V

ONTVLECHTING EN TRANSPARANTIE VAN DE BOEKHOUDING

Artikel 16

Recht op inzage van de boekhouding

1. De lidstaten of de bevoegde instantie die zij aanwijzen, waaronder de in artikel 25, lid 1, bedoelde regelgevende instanties en de in artikel 10, lid 3, bedoelde instanties voor geschillenbeslechting, hebben recht op inzage van de boekhouding van de aardgasbedrijven zoals uiteengezet in artikel 17, voorzover dat voor de uitvoering van hun functies nodig is.
2. De lidstaten en de bevoegde instantie die zij aanwijzen, met inbegrip van de in artikel 25, lid 1, bedoelde nationale regelgevende instanties en de instanties voor geschillenbeslechting, eerbiedigen de vertrouwelijkheid van commercieel gevoelige gegevens. De lidstaten kunnen regelingen treffen voor het openbaar maken van dergelijke gegevens waar dit voor de uitvoering van de functies van de bevoegde instanties nodig is.

Artikel 17

Ontvlechting van de boekhouding

1. De lidstaten zorgen ervoor dat de boekhouding van aardgasbedrijven overeenkomstig de leden 2 tot en met 5 wordt gevoerd. Wanneer een aardgasbedrijf op grond van artikel 28, leden 2 en 4, van deze bepaling is ontheven, dient het ten minste zijn interne boekhouding overeenkomstig dit artikel te voeren.
2. Ongeacht hun eigendomsregeling of rechtsvorm houden aardgasbedrijven zich bij de opstelling, indiening voor accountantscontrole en publicatie van hun jaarrekening aan de nationale voorschriften inzake de jaarrekening van kapitaalvennootschappen die zijn vastgesteld uit hoofde van de vierde richtlijn van de Raad van 25 juli 1978 op de grondslag van artikel 44,

lid 2, onder g) (*), van het Verdrag betreffende de jaarrekening van bepaalde vennootschapsvormen⁽¹⁾. Bedrijven die niet bij wet verplicht zijn hun jaarrekening te publiceren, dienen op hun hoofdkantoor een kopie daarvan ter beschikking van het publiek te houden.

3. Om discriminatie, kruissubsidiëring en concurrentievervalsing te voorkomen, voeren aardgasbedrijven intern een afzonderlijke boekhouding voor al hun transmissie-, distributie-, LNG- en opslagactiviteiten, zoals zij dat zouden moeten doen indien die activiteiten door verschillende bedrijven werden uitgevoerd. Zij stellen ook al dan niet geconsolideerde jaarrekeningen op voor andere gasactiviteiten die geen verband houden met transmissie, distributie, LNG of opslag. Wat de leveringsactiviteiten betreft, worden voor in aanmerking komende en niet in aanmerking komende afnemers, tot 1 juli 2007 afzonderlijke boekhoudingen gevoerd. Inkomsten die voortkomen uit de eigendom van het transmissie/distributienetwerk worden in de boekhouding gespecificeerd. In voorkomend geval houden zij geconsolideerde boekhoudingen bij voor hun andere, niet aan gas gerelateerde activiteiten. Deze interne boekhoudingen bevatten per activiteit een balans en een winst- en verliesrekening.

4. Bij de audit volgens lid 2 wordt in het bijzonder nagegaan of de verplichting van lid 3 om discriminatie en kruissubsidies te voorkomen, wordt nagekomen.

5. Onverminderd de nationaal geldende boekhoudvoorschriften specificeren de bedrijven in hun interne boekhouding welke regels zij bij de opstelling van de in lid 3 genoemde afzonderlijke boekhoudingen volgen voor de toerekening van de activa en passiva, de lasten en baten, alsmede de regels voor de afschrijving. Die interne regels mogen slechts in uitzonderlijke gevallen worden gewijzigd. Dergelijke wijzigingen worden vermeld en naar behoren gemotiveerd.

6. De bedrijven specificeren in de toelichting bij de jaarrekening alle transacties van een zekere omvang met verwante bedrijven.

HOOFDSTUK VI

ORGANISATIE VAN DE TOEGANG TOT HET SYSTEEM

Artikel 18

Toegang van derden

1. De lidstaten dragen zorg voor de invoering van een regeling voor toegang van derden tot het transmissie- en distribu-

tiesysteem en de LNG-installatie, op basis van gepubliceerde tarieven die gelden voor alle in aanmerking komende afnemers, inclusief leveringsbedrijven, en die objectief worden toegepast, zonder onderscheid te maken tussen systeemgebruikers. De lidstaten zorgen ervoor dat die tarieven dan wel de methoden voor de berekening ervan, alvorens in werking te treden, worden goedgekeurd door een regelgevende instantie als bedoeld in artikel 25, lid 1, en dat deze tarieven, en de methoden indien alleen de methoden zijn goedgekeurd, worden gepubliceerd alvorens van kracht te worden.

2. Transmissiesysteembeheerders hebben, indien nodig ten behoeve van de uitvoering van hun functies, waaronder die met betrekking tot grensoverschrijdende transmissie, toegang tot het net van andere transmissiesysteembeheerders.

3. De bepalingen van deze richtlijn laten de sluiting van langlopende contracten onverlet, voorzover die in overeenstemming zijn met de communautaire mededingingsregels.

Artikel 19

Toegang tot opslag

1. Met het oog op de organisatie van de toegang tot opslaginstallaties en leidingbuffer, wanneer dit technisch en/of economisch noodzakelijk is voor een efficiënte toegang tot het systeem voor de levering aan afnemers, alsmede met het oog op de organisatie van de toegang tot ondersteunende diensten, kunnen de lidstaten een of beide van de in de leden 3 en 4 bedoelde procedures kiezen. Bij deze procedures worden objectieve, transparante en niet-discriminerende criteria gehanteerd.

2. Lid 1 is niet van toepassing op ondersteunende diensten en tijdelijke opslag van een LNG-installatie en die nodig zijn voor de hervergassing en de daaropvolgende toelevering aan het transmissiesysteem.

3. Bij toegang via onderhandelingen nemen de lidstaten de nodige maatregelen om ervoor te zorgen dat aardgasbedrijven en in aanmerking komende afnemers binnen en buiten het door het stelsel van systemen bestreken grondgebied kunnen onderhandelen over toegang tot opslaginstallaties en leidingbuffer, wanneer dit technisch en/of economisch noodzakelijk is voor een efficiënte toegang tot het systeem, alsmede met het oog op de organisatie van de toegang tot andere ondersteunende diensten. De partijen zijn verplicht te goeder trouw over toegang tot opslaginstallaties, leidingbuffer en andere ondersteunende diensten te onderhandelen.

Over contracten voor toegang tot opslaginstallaties, leidingbuffer en andere ondersteunende diensten wordt met de betrokken opslagsysteembeheerder of aardgasbedrijven onderhandeld. De lidstaten schrijven de opslagsysteembeheerders en de aardgasbedrijven voor dat zij hun belangrijkste commerciële voorwaarden voor het gebruik van opslaginstallaties, leidingbuffer en andere ondersteunende diensten binnen zes maanden na de implementatie van deze richtlijn en vervolgens elk jaar publiceren.

(*) De titel van Richtlijn 78/660/EEG is aangepast in verband met de henummering van de artikelen van het Verdrag tot oprichting van de Europese Gemeenschap, overeenkomstig artikel 12 van het Verdrag van Amsterdam; oorspronkelijk werd verwezen naar artikel 54, lid 3, onder g).

⁽¹⁾ PB L 222 van 14.8.1978, blz. 11. Richtlijn laatstelijk gewijzigd bij Richtlijn 2001/65/EG van het Europees Parlement en de Raad (PB L 283 van 27.10.2001, blz. 28).

4. Bij gereguleerde toegang nemen de lidstaten de nodige maatregelen om ervoor te zorgen dat aardgasbedrijven en in aanmerking komende afnemers binnen en buiten het door het stelsel van systemen bestreken grondgebied een recht van toegang tot opslaginstallaties, leidingbuffer en andere ondersteunende diensten krijgen op basis van gepubliceerde tarieven en/of andere voorwaarden en verplichtingen voor het gebruik van die opslaginstallaties en leidingbuffer, wanneer dit technisch en/of economisch noodzakelijk is voor een efficiënte toegang tot het systeem, alsmede met het oog op de organisatie van de toegang tot andere ondersteunende diensten. Dit recht van toegang voor in aanmerking komende afnemers kan worden verleend door hen in staat te stellen leveringscontracten te sluiten met andere concurrerende aardgasbedrijven dan de eigenaar en/of beheerder van het systeem of een verwant bedrijf.

Artikel 20

Toegang tot upstreampijpleidingnetten

1. De lidstaten nemen de nodige maatregelen om ervoor te zorgen dat aardgasbedrijven en in aanmerking komende afnemers, ongeacht hun locatie, overeenkomstig dit artikel toegang kunnen krijgen tot upstreampijpleidingnetten, met inbegrip van installaties voor technische diensten in verband met die toegang, tenzij wanneer het gaat om delen van dergelijke netten en installaties die gebruikt worden voor plaatselijke productieactiviteiten op de plaats binnen een veld waar de aardgasproductie plaatsvindt. Overeenkomstig artikel 33 stellen zij de Commissie van deze maatregelen in kennis.

2. De in lid 1 bedoelde toegang wordt verschaft op een wijze die door de lidstaat wordt vastgesteld overeenkomstig de toepasselijke rechtsinstrumenten. De lidstaten passen de doelstellingen inzake eerlijke en vrije toegang, de totstandbrenging van een competitieve aardgasmarkt en het vermijden van misbruik van dominante marktposities toe en houden daarbij rekening met de zekerheid en de regelmaat van de leveringen, de beschikbare of redelijkerwijs beschikbaar te maken capaciteit en de bescherming van het milieu. Zij kunnen tevens rekening houden met:

- a) de noodzaak om toegang te weigeren wanneer er sprake is van redelijkerwijs niet te verhelpen onverenigbaarheid van technische specificaties,
- b) de noodzaak om problemen te vermijden die redelijkerwijs niet op te lossen zijn en die de doelmatige productie van koolwaterstoffen nu en in de toekomst in de weg zouden kunnen staan, met inbegrip van de productie in winningsgebieden met een marginale economische levensvatbaarheid,
- c) de noodzaak om rekening te houden met de naar behoren gemotiveerde redelijke behoeften van de eigenaar of exploitant van het upstreampijpleidingnet met betrekking tot het vervoer en de verwerking van aardgas, alsook met de belangen van alle andere gebruikers van het upstreampijpleidingnet of de bijbehorende verwerkings- of behandelingsinstallaties, en

d) de noodzaak om, overeenkomstig de Gemeenschapswetgeving, hun wettelijke en bestuursrechtelijke procedures toe te passen voor het verlenen van toestemming voor productie of upstreamontwikkeling.

3. De lidstaten zorgen ervoor dat zij over regelingen voor geschillenbeslechting beschikken, met inbegrip van een instantie die onafhankelijk van de partijen opereert en toegang heeft tot alle relevante informatie, zodat geschillen over de toegang tot upstreampijpleidingnetten met bekwame spoed beslecht kunnen worden, met inachtneming van de in lid 2 genoemde criteria en rekening houdend met het aantal partijen dat betrokken kan zijn bij de onderhandelingen over de toegang tot dergelijke netten.

4. In geval van een grensoverschrijdend geschil wordt de regeling voor geschillenbeslechting toegepast van de lidstaat die rechtsmacht heeft over het upstreampijpleidingnet waartoe de toegang wordt geweigerd. Wanneer bij grensoverschrijdende geschillen meer dan één lidstaat bevoegd is voor het betrokken net, plegen de betrokken lidstaten overleg om ervoor te zorgen dat de bepalingen van deze richtlijn consequent worden toegepast.

Artikel 21

Weigering van toegang

1. Aardgasbedrijven kunnen toegang tot het systeem weigeren op grond van een gebrek aan capaciteit of indien de toegang tot het systeem hen zou verhinderen om de zoals in artikel 3, lid 2, bedoelde aan hen opgelegde openbardienstverplichtingen na te komen, of op grond van ernstige economische en financiële moeilijkheden met take-or-pay-contracten, zulks met inachtneming van de criteria en procedures van artikel 27 en het door de lidstaat overeenkomstig lid 1 van dat artikel gekozen alternatief. Een dergelijke weigering wordt naar behoren gemotiveerd.

2. De lidstaten kunnen de nodige maatregelen nemen om ervoor te zorgen dat het aardgasbedrijf dat de toegang tot het systeem op grond van een gebrek aan capaciteit of het ontbreken van een verbinding weigert, de nodige uitbreidingswerkzaamheden verricht voorzover dat economisch verantwoord is of wanneer een potentiële afnemer bereid is daarvoor te betalen. In de lidstaten die artikel 4, lid 4, toepassen, nemen de lidstaten de maatregelen in kwestie.

Artikel 22

Nieuwe infrastructuur

1. Grote nieuwe gasinfrastructuur, dat wil zeggen interconnectoren tussen lidstaten, LNG- en opslaginstallaties kunnen, op verzoek, ontheven worden van artikel 18, artikel 19, artikel 20 en artikel 25, leden 2, 3 en 4, mits aan de volgende voorwaarden wordt voldaan:

- a) de investering versterkt de mededinging bij de levering van gas en versterkt de leverings- en voorzieningszekerheid;

- b) het investeringsrisico is zo groot dat de investering niet wordt gedaan als er geen ontheffing wordt verleend;
- c) de infrastructuur is eigendom van een natuurlijke of rechtspersoon die op zijn minst qua rechtsvorm gescheiden is van de systeembeheerders in wier systemen die infrastructuur wordt gebouwd;
- d) er worden tarieven in rekening gebracht bij de gebruikers van die infrastructuur;
- e) de ontheffing gaat niet ten koste van de mededinging of de efficiënte werking van de interne gasmarkt, en is niet nadelig voor de efficiënte werking van het gereguleerde systeem waaraan die infrastructuur is gekoppeld.

2. Het bepaalde in lid 1 is ook van toepassing op een aanzienlijke capaciteitsverhoging van bestaande infrastructuur en op wijzigingen van die infrastructuur die het mogelijk maken nieuwe bronnen voor de levering van gas te ontwikkelen.

- 3. a) De in artikel 25 bedoelde regelgevende instantie kan per geval een besluit nemen over de ontheffing bedoeld in de leden 1 en 2. De lidstaten kunnen evenwel bepalen dat de regelgevende instanties hun advies over het ontheffingsverzoek voorleggen aan de relevante instantie in de lidstaat met het oog op een formeel besluit. Dit advies wordt samen met het besluit bekendgemaakt.
 - b) i) De ontheffing kan gelden voor het geheel of voor gedeelten van, respectievelijk, de nieuwe infrastructuur, de aanzienlijk verhoogde capaciteit van de bestaande infrastructuur of de wijziging van de bestaande infrastructuur.
 - ii) Bij de besluitvorming over de ontheffing wordt per geval nagegaan of er voorwaarden gesteld moeten worden met betrekking tot de duur van de ontheffing en de niet-discriminerende toegang tot de interconnector.
 - iii) Bij de vaststelling van de in deze alinea bedoelde bijzonderheden, wordt met name rekening gehouden met de looptijd van de contracten, de aan te leggen extra capaciteit of de wijziging van de bestaande capaciteit, de looptijd van het project en de nationale omstandigheden.
- c) Wanneer een ontheffing wordt verleend, kan de betrokken instantie een besluit nemen over de voorschriften en de mechanismen voor het beheer en de toewijzing van capaciteit, voorzover dit geen beletsel vormt voor de uitvoering van langetermijncontracten.
- d) Het ontheffingsbesluit, met inbegrip van de onder b) bedoelde bijzonderheden, wordt naar behoren gemotiveerd en bekendgemaakt.
- e) In het geval van een interconnector worden ontheffingsbesluiten uitsluitend genomen na overleg met de andere betrokken lidstaten of regelgevende instanties.

4. Het ontheffingsbesluit wordt door de bevoegde instantie onverwijld ter kennis van de Commissie gebracht, samen met alle relevante informatie over het besluit. Deze informatie kan in samengevoegde vorm aan de Commissie worden voorgelegd om haar in staat te stellen een gefundeerd besluit te nemen.

Deze informatie omvat in het bijzonder:

- a) de gedetailleerde redenen op grond waarvan de regelgevende instantie of de lidstaat de ontheffing heeft verleend, met inbegrip van de financiële informatie ter staving van de noodzaak van een ontheffing;
- b) de analyse van de gevolgen ten aanzien van de mededinging en de efficiënte werking van de interne gasmarkt die het verlenen van de ontheffing met zich brengt;
- c) de motivering omtrent de duur en het gedeelte van de totale capaciteit van de betrokken gasinfrastructuur waarvoor de ontheffing is verleend;
- d) indien de ontheffing betrekking heeft op een interconnector, het resultaat van het overleg met de betrokken lidstaten of de betrokken regelgevende instanties;
- e) de bijdrage van de infrastructuur aan de diversifiëring van de gasvoorziening.

Binnen twee maanden na ontvangst van de kennisgeving kan de Commissie de betrokken regelgevende instantie of de betrokken lidstaat verzoeken het besluit tot verlening van de ontheffing te wijzigen of in te trekken. De termijn van twee maanden kan met één maand worden verlengd indien de Commissie aanvullende informatie behoeft.

Indien de betrokken regelgevende instantie of de betrokken lidstaat niet binnen een termijn van vier weken gehoor geeft aan een verzoek, wordt een definitief besluit genomen volgens de procedure van artikel 30, lid 2.

De Commissie neemt de geheimhouding van commercieel gevoelige informatie in acht.

Artikel 23

Openstelling van de markt en wederkerigheid

- 1. De lidstaten zien erop toe dat de in aanmerking komende afnemers zijn:
 - a) tot 1 juli 2004, de in aanmerking komende afnemers als vermeld in artikel 18 van Richtlijn 98/30/EG. De lidstaten maken elk jaar per 31 januari de criteria bekend voor de definitie van deze in aanmerking komende afnemers;
 - b) uiterlijk vanaf 1 juli 2004 alle niet-huishoudelijke afnemers;
 - c) vanaf 1 juli 2007 alle afnemers.

2. Teneinde een verstoring van het evenwicht bij het openstellen van de gasmarkten te voorkomen:

- a) mogen leveringscontracten met een in aanmerking komende afnemer in het systeem van een andere lidstaat niet worden verboden, indien de afnemer in beide systemen een in aanmerking komende afnemer is;
- b) kan de Commissie in gevallen waarin transacties als bedoeld onder a) worden geweigerd omdat de afnemer slechts in een van beide systemen als in aanmerking komende afnemer wordt beschouwd, rekening houdend met de marktsituatie en het algemeen belang, de partij die tot de weigering heeft besloten ertoe verplichten de gevraagde levering uit te voeren op verzoek van één van de lidstaten van beide systemen.

Artikel 24

Directe leidingen

1. De lidstaten nemen maatregelen om het mogelijk te maken dat:

- a) de op hun grondgebied gevestigde aardgasbedrijven via een directe leiding kunnen leveren aan de in aanmerking komende afnemers;
- b) deze in aanmerking komende afnemers op hun grondgebied via een directe leiding door een aardgasbedrijf beleverd kunnen worden.

2. In gevallen waarin toestemming (bijvoorbeeld vergunning, toelating, concessie, instemming of goedkeuring) vereist is voor de aanleg of exploitatie van directe leidingen, stellen de lidstaten of een door hen aangewezen bevoegde instantie criteria vast voor het verlenen van toestemming voor de aanleg of exploitatie van die directe leidingen op hun grondgebied. De criteria moeten objectief, transparant en niet-discriminerend zijn.

3. De lidstaten kunnen de toestemming voor de aanleg van een directe leiding afhankelijk stellen van de weigering van toegang tot het systeem op basis van artikel 21, dan wel van de start van een geschillenbeslechtingprocedure overeenkomstig artikel 25.

Artikel 25

Regelgevende instanties

1. De lidstaten wijzen een of meer bevoegde instanties met de functie van regelgevende instantie aan. Deze instanties zijn geheel onafhankelijk van de belangen van de gassector. Zij zijn ingevolge dit artikel ten minste verantwoordelijk voor het garanderen van non-discriminatie, daadwerkelijke mededinging en doeltreffende marktwerking, dit door monitoring van in het bijzonder:

- a) de voorschriften inzake het beheer en de toewijzing van interconnectiecapaciteit, in overleg met de regelgevende instantie of instanties van de lidstaten waarmee een interconnectie bestaat;
- b) alle mechanismen voor het wegwerken van capaciteitsknelpunten binnen het nationale gassysteem;
- c) de tijd waarbinnen transmissie- en distributiesysteembeheerders interconnecties tot stand brengen en reparaties uitvoeren;
- d) de publicatie door transmissie- en distributiesysteembeheerders van adequate informatie over interconnectoren, netwerkgebruik en toewijzing van capaciteit aan belanghebbende partijen, rekening houdend met de noodzaak niet-geaggregeerde informatie vertrouwelijk te behandelen;
- e) de daadwerkelijke ontvlechting van de boekhouding als bedoeld in artikel 17 om kruissubsidies tussen transmissie-, distributie-, opslag-, LNG- en leveringsactiviteiten te voorkomen;
- f) de toegangsvoorwaarden voor opslag, leidingbuffer en andere ondersteunende diensten, als bedoeld in artikel 19;
- g) de mate waarin transmissie- en distributiesysteembeheerders zich kwijten van hun taken overeenkomstig de artikelen 8 en 12;
- h) de mate van doorzichtigheid en mededinging.

De op grond van dit artikel ingestelde instanties publiceren jaarlijks een verslag over de resultaten van de onder a) tot en met h) bedoelde monitoring.

2. De regelgevende instanties zijn verantwoordelijk voor de vaststelling of de aan de inwerkingtreding voorafgaande goedkeuring van ten minste de methoden voor het berekenen of vastleggen van de voorwaarden inzake:

- a) aansluiting op en toegang tot nationale netwerken, inclusief de tarieven inzake transmissie en distributie. Deze tarieven of methoden maken het mogelijk dat de noodzakelijke investeringen in de netwerken zodanig worden uitgevoerd dat zij de rentabiliteit van de netwerken waarborgen;
- b) de verstrekking van balanceringsdiensten.

3. Onverminderd lid 2 kunnen de lidstaten voorschrijven dat de regelgevende instanties de tarieven of ten minste de in dat lid bedoelde methoden alsook de wijzigingen in lid 4 aan de relevante instantie in de lidstaat voorleggen met het oog op een formeel besluit. De relevante instantie beschikt in dat geval over de bevoegdheid om een door de regelgevende instantie voorgelegd ontwerpbesluit hetzij goed te keuren, hetzij af te wijzen.

Deze tarieven, methoden of wijzigingen worden samen met het besluit inzake de formele goedkeuring gepubliceerd. Elke formele afwijzing van een ontwerp-besluit wordt ook gepubliceerd, inclusief de motivering.

4. De regelgevende instanties zijn bevoegd om zo nodig van de transmissie-, LNG- en distributiesysteembeheerders te verlangen dat zij de voorwaarden, inclusief de in de leden 1, 2, en 3 bedoelde tarieven en methoden, wijzigen om ervoor te zorgen dat deze evenredig zijn en op niet-discriminerende wijze worden toegepast.

5. Partijen die een klacht hebben tegen een transmissie-, LNG- of distributiesysteembeheerder over de in de leden 1, 2 of 4 of in artikel 19 genoemde onderwerpen kunnen de klacht voorleggen aan de regelgevende instantie, die als geschillenbeslechtinginstantie binnen twee maanden na ontvangst van de klacht een beslissing neemt. Deze periode kan met twee maanden worden verlengd indien de nationale regelgevende instanties aanvullende informatie behoeven. Deze periode kan met instemming van de klager verder worden verlengd. Een dergelijke beslissing heeft bindende kracht tenzij of totdat zij in beroep wordt herroepen.

6. Benadeelde partijen die gerechtigd zijn bezwaar te maken tegen een overeenkomstig de leden 2, 3 of 4 genomen besluit over de gehanteerde methoden of wanneer de regelgevende instantie een raadplegingsplicht heeft met betrekking tot de voorgestelde methoden kunnen binnen twee maanden of binnen een door de betrokken lidstaat vastgelegde kortere termijn na de publicatie van het besluit of voorstel voor een besluit bezwaar maken met het oog op herziening. Een dergelijk bezwaar heeft geen schorsende werking.

7. De lidstaten nemen maatregelen om ervoor te zorgen dat de in lid 1 bedoelde regelgevende instanties in staat zijn om hun in de leden 1 tot en met 5 bedoelde taken doelmatig en onverwijld uit te voeren.

8. De lidstaten voorzien in geschikte en doelmatige mechanismen voor regelgeving, controle en transparantie, teneinde eventueel misbruik van een machtspositie, met name ten nadele van afnemers, en eventueel roofzuchtig marktgedrag te voorkomen. Bij deze mechanismen moeten de bepalingen van het Verdrag, en met name artikel 82, in acht worden genomen.

9. De lidstaten dragen er zorg voor dat passende maatregelen, waaronder bestuursrechtelijke of strafrechtelijke procedures in overeenstemming met hun nationale wetgeving, tegen de verantwoordelijke natuurlijke of rechtspersonen worden genomen wanneer de door deze richtlijn opgelegde vertrouwelijkheidsregels niet in acht zijn genomen.

10. In geval van een grensoverschrijdend geschil wordt het geschil beslecht door de regelgevende instantie die rechtsmacht heeft over de systeembeheerder die het gebruik van of de toegang tot het systeem weigert.

11. Klachten en bezwaren als bedoeld in de leden 5 en 6 doen geen afbreuk aan de uitoefening van de beroepsmogelijkheden uit hoofde van het Gemeenschapsrecht en de nationale wetgeving.

12. De nationale regelgevende instanties dragen bij tot de ontwikkeling van de interne markt en van gelijke concurrentievoorwaarden door op transparante wijze met elkaar en met de Commissie samen te werken.

HOOFDSTUK VII

SLOTBEPALINGEN

Artikel 26

Beschermingsmaatregelen

1. Bij een plotselinge crisis op de energiemarkt of wanneer de fysieke veiligheid van personen, de veiligheid of betrouwbaarheid van apparatuur of installaties of de systeemintegriteit worden bedreigd, kan een lidstaat tijdelijk de nodige beschermingsmaatregelen treffen.

2. Die maatregelen moeten de werking van de interne markt zo min mogelijk verstoren en mogen niet verder reiken dan strikt noodzakelijk is om de plotseling gerezen moeilijkheden te verhelpen.

3. De betrokken lidstaat stelt de overige lidstaten en de Commissie onverwijld van die maatregelen in kennis; de Commissie kan besluiten dat de betrokken lidstaat de maatregelen dient aan te passen of in te trekken, voorzover zij de concurrentie zodanig verstoren en het handelsverkeer dermate ongunstig beïnvloeden, dat dit strijdig is met het gemeenschappelijk belang.

Artikel 27

Ontheffingen in verband met take-or-pay-verbintenissen

1. Indien een aardgasbedrijf ernstige economische en financiële moeilijkheden ondervindt of meent dergelijke moeilijkheden te zullen ondervinden wegens take-or-pay-verbintenissen die het in een of meer gasaankoopcontracten is aangegaan, kan een verzoek om een tijdelijke ontheffing van artikel 18 worden toegezonden aan de betrokken lidstaat of de aangewezen bevoegde instantie. Verzoeken moeten naar keuze van de lidstaten per geval worden ingediend, hetzij vóór, hetzij na een weigering van toegang tot het systeem. De lidstaten kunnen ook het aardgasbedrijf de keuze bieden tussen indiening van een verzoek vóór, dan wel na de weigering van toegang tot het systeem. Wanneer een aardgasbedrijf de toegang heeft geweigerd, dient het verzoek onverwijld te worden ingediend. De verzoeken moeten vergezeld gaan van alle relevante informatie over de aard en de omvang van het probleem en over de inspanningen die het aardgasbedrijf geleverd heeft om het probleem op te lossen.

Als er redelijkerwijs geen alternatieve oplossingen voorhanden zijn, mag de lidstaat of de aangewezen bevoegde instantie met inachtneming van het bepaalde in lid 3 besluiten een ontheffing te verlenen.

2. De lidstaat of de aangewezen bevoegde instantie brengt het besluit tot verlening van een ontheffing onverwijld ter kennis van de Commissie, samen met alle relevante informatie in verband met de ontheffing. Deze informatie kan in samengevoegde vorm aan de Commissie worden voorgelegd, om haar in staat te stellen een gefundeerd besluit te nemen. Binnen acht weken na de ontvangst van de kennisgeving kan de Commissie de betrokken lidstaat of aangewezen bevoegde instantie verzoeven het besluit tot verlening van een ontheffing te wijzigen of in te trekken.

Indien de betrokken lidstaat of aangewezen bevoegde instantie niet binnen een termijn van vier weken gehoor geeft aan dit verzoek, wordt met bekwame spoed een definitief besluit genomen volgens de procedure van artikel 30, lid 2.

De Commissie eerbiedigt de vertrouwelijkheid van commercieel gevoelige informatie.

3. Bij de beslissing over de in lid 1 bedoelde ontheffingen houden de lidstaat of de aangewezen bevoegde instantie en de Commissie in het bijzonder rekening met de volgende criteria:

- a) het streven een competitieve gasmarkt tot stand te brengen;
- b) de noodzaak om openbaredienstverplichtingen na te komen en de leverings- en voorzieningszekerheid te waarborgen;
- c) de positie van het aardgasbedrijf op de gasmarkt en de bestaande concurrentiesituatie op die markt;
- d) de ernst van de economische en financiële moeilijkheden die de aardgasbedrijven en transmissiebedrijven of de in aanmerking komende afnemers ondervinden;
- e) de datum van ondertekening en de voorwaarden van het (de) betrokken contract(en), met inbegrip van de mate waarin deze rekening houden met marktveranderingen;
- f) de inspanningen die zijn geleverd om een oplossing voor het probleem te vinden;
- g) de mate waarin het bedrijf bij de aanvaarding van de betrokken take-or-pay-verbintenissen, gezien de bepalingen van deze richtlijn, redelijkerwijs had kunnen verwachten dat zich ernstige moeilijkheden zouden kunnen voordoen;
- h) de mate waarin het systeem gekoppeld is aan andere systemen en de mate van interoperabiliteit van die systemen, en
- i) de gevolgen die de verlening van een ontheffing kan hebben voor de correcte toepassing van deze richtlijn wat de goede werking van de interne markt voor aardgas betreft.

Een besluit inzake een verzoek tot ontheffing met betrekking tot take-or-pay-contracten die vóór de inwerkingtreding van deze richtlijn zijn afgesloten, mag niet tot gevolg hebben dat alternatieve rendabele afzetmogelijkheden wegvallen. Ernstige moeilijkheden zullen in elk geval niet geacht worden te bestaan wanneer de verkoop van aardgas niet terugloopt tot beneden de gegarandeerde minimumafname die in take-or-pay-contracten voor gas vastgelegd is of voorzover het betrokken take-or-pay-contract voor gasaankoop kan worden aangepast of het aardgasbedrijf in staat is alternatieve afzetmogelijkheden te vinden.

4. Aardgasbedrijven waaraan geen ontheffing is verleend als bedoeld in lid 1, mogen toegang tot het systeem niet of niet langer weigeren op grond van take-or-pay-verbintenissen die in het kader van een gasaankoopcontract zijn aangegaan. De lidstaten zorgen ervoor dat de toepasselijke bepalingen van hoofdstuk VI [artikelen 18 tot en met 25] worden nageleefd.

5. Elke krachtens de bovenstaande bepalingen verleende ontheffing wordt naar behoren gemotiveerd. De Commissie maakt het betreffende besluit bekend in het *Publicatieblad van de Europese Unie*.

6. De Commissie legt binnen vijf jaar na de inwerkingtreding van deze richtlijn een evaluatieverslag voor over de ervaring die is opgedaan met de toepassing van dit artikel, zodat het Europees Parlement en de Raad te zijner tijd kunnen beoordelen of dit artikel moet worden aangepast.

Artikel 28

Opkomende en geïsoleerde markten

1. Lidstaten die niet rechtstreeks verbonden zijn met het stelsel van systemen van een andere lidstaat en slechts één externe hoofdleverancier hebben, mogen afwijken van artikel 4, artikel 9, artikel 23 en/of artikel 24 van deze richtlijn. Een leveringsbedrijf met een marktaandeel van meer dan 75 % wordt beschouwd als een hoofdleverancier. Deze ontheffing komt automatisch te vervallen zodra ten minste een van deze voorwaarden niet langer van toepassing is. De Commissie wordt van een dergelijke ontheffing in kennis gesteld.

2. Een lidstaat die als opkomende markt kan worden aangemerkt en die als gevolg van de uitvoering van deze richtlijn aanzienlijke problemen ondervindt, mag afwijken van artikel 4, artikel 7, artikel 8, leden 1 en 2, artikel 9, artikel 11, artikel 12, lid 5, artikel 13, artikel 17, artikel 18, artikel 23, lid 1, en/of artikel 24 van deze richtlijn. Deze ontheffing komt automatisch te vervallen zodra de betrokken lidstaat niet langer als opkomende markt kan worden aangemerkt. De Commissie wordt van een dergelijke ontheffing in kennis gesteld.

3. Op de dag waarop de in lid 2 bedoelde ontheffing komt te vervallen, resulteert de omschrijving van in aanmerking komende afnemers in de openstelling van de markt die gelijk is aan ten minste 33 % van het totale jaarlijkse gasverbruik van de nationale gasmarkt. Twee jaar later is artikel 23, lid 1, onder b), van toepassing, en drie jaar later artikel 23, lid 1, onder c). Tot de toepassing van artikel 23, lid 1, onder b), kan de in lid

2 bedoelde lidstaat besluiten artikel 18 niet toe te passen op ondersteunende diensten en installaties voor tijdelijke opslag voor de hervergassing en de daaropvolgende toelevering aan het transmissiesysteem.

4. Indien de tenuitvoerlegging van deze richtlijn in een geografisch beperkt gebied van een lidstaat tot aanzienlijke problemen zou leiden, met name wat de ontwikkeling van de transmissie- en grote distributie-infrastructuur betreft, kan de lidstaat, mede om investeringen te stimuleren, de Commissie om een tijdelijke ontheffing van artikel 4, artikel 7, artikel 8, leden 1 en 2, artikel 9, artikel 11, artikel 12, lid 5, artikel 13, artikel 17, artikel 18, artikel 23, lid 1, en/of artikel 24 verzoeken voor ontwikkelingen op dit gebied.

5. De Commissie kan de in lid 4 bedoelde ontheffing verlenen, in het bijzonder rekening houdend met de volgende criteria:

- de noodzaak van infrastructuurinvesteringen die in een competitieve markt economisch niet haalbaar zouden zijn,
 - de omvang van de vereiste investeringen en de vooruitzichten met betrekking tot het terugverdienen daarvan,
 - de omvang en ontwikkelingsgraad van het gassysteem in het betrokken gebied,
 - de vooruitzichten voor de betrokken gasmarkt,
 - de oppervlakte en de geografische kenmerken van het betrokken gebied of de betrokken regio, en de sociaal-economische en demografische factoren.
- a) Voor andere gasvoorzieningsinfrastructuur dan distributie-infrastructuur mag alleen een ontheffing worden verleend als het betrokken gebied niet of sedert minder dan tien jaar beschikt over infrastructuur voor de gasvoorziening. De ontheffing is tijdelijk en mag niet langer gelden dan tien jaar vanaf de eerste gaslevering in het gebied.
- b) Voor distributie-infrastructuur kan een ontheffing worden verleend van ten hoogste 20 jaar vanaf de eerste gaslevering in het gebied via het betrokken systeem.

6. Luxemburg kan worden ontheven van het bepaalde in artikel 8, lid 3, en artikel 9 voor een termijn van vijf jaar vanaf 1 juli 2004. Een dergelijke ontheffing wordt opnieuw bezien vóór het verstrijken van de termijn van vijf jaar en een besluit tot verlenging van de ontheffing met nogmaals vijf jaar wordt genomen volgens de in artikel 30, lid 2, bedoelde procedure. De Commissie wordt van een dergelijke ontheffing in kennis gesteld.

7. De Commissie stelt de lidstaten van verzoeken uit hoofde van lid 4 in kennis alvorens zij een besluit neemt krachtens lid 5 en houdt daarbij rekening met de vertrouwelijkheidsvereisten. Dit besluit en de in de leden 1 en 2 bedoelde ontheffingen worden in het *Publicatieblad van de Europese Unie* bekendgemaakt.

8. Griekenland mag afwijken van de artikelen 4, 11, 12, 13, 18, 23 en/of 24 van deze richtlijn voor de geografische gebieden en de termijnen die vermeld worden in de vergunningen die het vóór 15 maart 2002 en overeenkomstig Richtlijn 98/30/EG heeft afgegeven voor de ontwikkeling en de exclusieve exploitatie van distributienetten in bepaalde geografische gebieden.

Artikel 29

Herzieningsprocedure

Ingeval in het in artikel 31, lid 3, bedoelde verslag geconcludeerd wordt dat de Commissie, in het licht van de effectieve wijze waarop de toegang tot het netwerk in een lidstaat geregeld is — en waar de toegang tot het netwerk dus volledig effectief, niet-discriminerend en ongehinderd verloopt — vaststelt dat bepaalde verplichtingen die uit hoofde van deze richtlijn op ondernemingen rusten (ook als het gaat om verplichtingen inzake juridische ontvlechting voor distributiesysteembeheerders) niet in verhouding staan tot het beoogde doel, mag de lidstaat in kwestie de Commissie verzoeken van deze verplichting te worden vrijgesteld.

De lidstaat stelt de Commissie onverwijld in kennis van het verzoek en van alle informatie waaruit blijkt dat de in het verslag getrokken conclusie — nl. dat de effectieve toegang tot het netwerk gewaarborgd is — geldig blijft.

Binnen drie maanden na ontvangst van de kennisgeving stelt de Commissie een advies op over het verzoek van de betrokken lidstaat, en indien passend dient zij bij het Europees Parlement en de Raad voorstellen in om de bepalingen in kwestie van de richtlijn aan te passen. In haar voorstellen tot aanpassing van de richtlijn kan de Commissie voorzien in vrijstelling van de betrokken lidstaat van specifieke verplichtingen, op voorwaarde dat die lidstaat indien nodig even effectieve maatregelen neemt.

Artikel 30

Comité

1. De Commissie wordt bijgestaan door een comité.
2. Wanneer naar dit lid wordt verwezen, zijn de artikelen 3 en 7 van Besluit 1999/468/EG van toepassing, met inachtneming van artikel 8 van dat besluit.
3. Het comité stelt zijn reglement van orde vast.

Artikel 31

Verslaglegging

1. De Commissie bewaakt en toetst de toepassing van deze richtlijn en dient vóór het einde van het eerste jaar volgend op de inwerkingtreding van deze richtlijn, en vervolgens jaarlijks een algemeen voortgangsverslag in bij het Europees Parlement en de Raad. In het verslag komen ten minste de volgende punten aan de orde:

- a) ervaring met en vooruitgang bij de totstandbrenging van een voltooid en volledig operationele interne markt voor aardgas, alsook de resterende belemmeringen, waaronder aspecten die te maken hebben met marktvervalsing, concentratie op de markt en roofzuchtig marktgedrag en concurrentiebeperkend gedrag;
- b) de krachtens deze richtlijn toegestane ontheffingen, met inbegrip van de uitvoering van de ontheffing krachtens artikel 13, lid 2, met het oog op een mogelijke herziening van de drempel;
- c) de mate waarin de voorschriften van deze richtlijn met betrekking tot ontvlechting en tarifiering hebben bijgedragen tot het waarborgen van eerlijke en niet-discriminerende toegang tot het gassysteem in de Gemeenschap en tot het gelijktrekken van de concurrentieniveaus, alsmede de economische, milieu- en sociale gevolgen die de openstelling van de gasmarkt met zich meebrengt voor de afnemers;
- d) een onderzoek naar de kwesties die verband houden met de niveaus van de systeemcapaciteit en de leverings- en voorzieningszekerheid van aardgas in de Gemeenschap, met name het bestaande en geplande evenwicht tussen vraag en aanbod, rekening houdend met de fysieke uitwisselingscapaciteit tussen verschillende gebieden en de ontwikkeling van de opslag (inclusief de kwestie van het proportionele karakter van de marktregulering op dit gebied);
- e) er wordt bijzondere aandacht besteed aan de maatregelen die de lidstaten nemen om aan de piekvraag te voldoen en bij het in gebreke blijven van een of meer leveranciers;
- f) een algemene evaluatie van de vooruitgang die is geboekt in het kader van de bilaterale betrekkingen met aardgasproducerende, -exporterende of -transporterende derde landen, inclusief de vooruitgang op het gebied van marktintegratie, handel en toegang tot de netwerken van deze derde landen;
- g) de behoefte aan mogelijke harmonisatie die niet samenhangt met de bepalingen van deze richtlijn.

Waar nodig, kan dat verslag aanbevelingen en maatregelen voor het tenietdoen van de negatieve effecten van marktdominantie en marktconcentratie bevatten.

2. Om de twee jaar omvat het in lid 1 bedoelde verslag tevens een analyse van de verschillende maatregelen die in de lidstaten genomen zijn om aan de openbaredienstverplichtingen te voldoen, met een onderzoek naar de doeltreffendheid van deze maatregelen en meer bepaald hun gevolgen voor de mededinging op de aardgasmarkt. Waar toepasselijk kan het verslag aanbevelingen bevatten over op nationaal niveau te nemen maatregelen om een hoog peil van openbare dienstverlening te bereiken of maatregelen om marktvalsing te voorkomen.

3. De Commissie legt het Europees Parlement en de Raad uiterlijk op 1 januari 2006 een speciaal verslag voor over de vorderingen in de totstandbrenging van de interne gasmarkt. Het verslag zal met name aandacht besteden aan:

- niet-discriminerende toegang tot het netwerk,
- doelmatige regulering,
- de ontwikkeling van interconnectie-infrastructuur, de voorwaarden voor doorvoer en de situatie op het gebied van de leverings- en voorzieningszekerheid in de Gemeenschap,
- de mate waarin kleine ondernemingen en huishoudens voordeel hebben bij de openstelling van de markt, met name wat de normen voor openbare dienstverlening betreft,
- de mate waarin de markten in de praktijk openstaan voor daadwerkelijke mededinging, inclusief aspecten van marktdominantie, concentratie in de markt en marktvervalsing of concurrentievervalsing gedrag,
- de mate waarin de afnemers metterdaad van leverancier veranderen en heronderhandelen over tarieven,
- de ontwikkeling van de prijzen, inclusief de prijzen waartegen wordt geleverd, gerelateerd aan de mate van openstelling van de markt,
- of derden daadwerkelijk en op niet-discriminerende wijze toegang hebben tot gasopslag wanneer dat technisch of economisch gezien nodig is om efficiënt toegang te verlenen tot het systeem,
- de ervaring opgedaan met de toepassing van de richtlijn waar het gaat om de daadwerkelijke onafhankelijkheid van systeembeheerders in verticaal geïntegreerde bedrijven, alsmede op de vraag of naast operationele onafhankelijkheid en gescheiden boekhoudingen nog andere maatregelen zijn ontwikkeld die gelijkwaardige resultaten opleveren als juridische ontvlechting.

Indien nodig dient de Commissie voorstellen in bij het Europees Parlement en bij de Raad, met name om naleving van hoge normen voor openbare dienstverlening te garanderen.

Indien nodig dient de Commissie voorstellen in bij het Europees Parlement en bij de Raad, met name om ervoor te zorgen dat de distributiesysteembeheerders voor 1 juli 2007 volledig en daadwerkelijk onafhankelijk zijn. Indien nodig hebben deze voorstellen, in overeenstemming met het mededingingsrecht, ook betrekking op maatregelen tegen marktdominantie, concentratie in de markt en marktondermijndend of concurrentievervalsend gedrag.

Artikel 32

Intrekking

1. Richtlijn 91/296/EEG wordt hierbij met ingang van 1 juli 2004 ingetrokken, onverminderd contracten die zijn gesloten overeenkomstig artikel 3, lid 1, van Richtlijn 91/296/EEG, en die blijven gelden en geïmplementeerd blijven overeenkomstig die richtlijn.

2. Richtlijn 98/30/EG wordt met ingang van 1 juli 2004 ingetrokken, onverminderd de verplichtingen van de lidstaten betreffende de termijnen voor omzetting en toepassing van voornoemde richtlijn. Verwijzingen naar de ingetrokken richtlijn moeten als verwijzingen naar deze richtlijn worden beschouwd en overeenkomstig de in bijlage B opgenomen concordantietabel worden geïnterpreteerd.

Artikel 33

Uitvoering van de richtlijn

1. De lidstaten doen de nodige wettelijke en bestuursrechtelijke bepalingen in werking treden om uiterlijk op 1 juli 2004

aan deze richtlijn te voldoen. Zij stellen de Commissie daarvan onverwijld in kennis.

2. De lidstaten kunnen de toepassing van artikel 13, lid 1, opschorten tot en met 1 juli 2007. Dit geldt onverminderd artikel 13, lid 2.

3. Wanneer de lidstaten die bepalingen aannemen, wordt in die bepalingen zelf of bij de officiële bekendmaking daarvan naar deze richtlijn verwezen. De regels voor deze verwijzing worden vastgesteld door de lidstaten.

Artikel 34

Inwerkingtreding

Deze richtlijn treedt in werking op de twintigste dag volgend op die van haar bekendmaking in het *Publicatieblad van de Europese Unie*.

Artikel 35

Adressaten

Deze richtlijn is gericht tot de lidstaten.

Gedaan te Brussel, 26 juni 2003.

Voor het Europees Parlement

De voorzitter

P. COX

Voor de Raad

De voorzitter

A. TSOCHATZOPOULOS

BIJLAGE A

Voorschriften inzake consumentenbescherming

Onverminderd de communautaire voorschriften inzake consumentenbescherming, met name Richtlijn 97/7/EG van het Europees Parlement en de Raad ⁽¹⁾ en Richtlijn 93/13/EG van de Raad ⁽²⁾, houden de in artikel 3 bedoelde maatregelen in dat ervoor wordt gezorgd dat de afnemers:

- a) recht hebben op een contract met hun gasleverancier waarin zijn opgenomen:
- de identiteit en het adres van de leverancier;
 - de geleverde diensten, de aangeboden kwaliteitsniveaus van de diensten en de benodigde tijd voor de eerste aansluiting;
 - in voorkomend geval, de aangeboden soorten onderhoudsdiensten;
 - de wijze waarop de meest recente informatie over alle geldende tarieven en onderhoudskosten kan worden verkregen;
 - de duur van het contract, de voorwaarden voor verlenging en beëindiging van de diensten en van het contract, het bestaan van een recht op opzegging;
 - alle vergoedingen en terugbetalingsregelingen die gelden indien de contractuele kwaliteitsniveaus van de diensten niet worden gehaald; en
 - de methode voor het beginnen van procedures voor de beslechting van geschillen overeenkomstig punt f).

De contractuele voorwaarden zijn eerlijk en vooraf bekend. In ieder geval wordt deze informatie voorafgaand aan de ondertekening of bevestiging van het contract verstrekt. Indien contracten door middel van tussenpersonen worden gesloten, wordt bovengenoemde informatie eveneens voorafgaand aan de ondertekening van het contract verstrekt;

- b) op toereikende wijze in kennis worden gesteld van ieder voornemen om de contractvoorwaarden te wijzigen en op de hoogte worden gesteld van hun recht op opzegging wanneer zij van een dergelijk voornemen in kennis worden gesteld. Dienstverleners stellen hun abonnees rechtstreeks in kennis van tariefstijgingen en doen dit binnen een redelijke termijn die een normale factureringsperiode na het invoeren van de stijging niet overschrijdt. De lidstaten zorgen ervoor dat afnemers de mogelijkheid krijgen contracten op te zeggen indien zij de hun door de gasleverancier aangemelde nieuwe voorwaarden niet aanvaarden;
- c) transparante informatie ontvangen over geldende prijzen en tarieven en over standaardvoorwaarden met betrekking tot de toegang tot en het gebruik van gasdiensten;
- d) een ruime keuze van betalingswijzen wordt geboden. Ieder verschil in voorwaarden komt overeen met de kosten die de verschillende betalingswijzen voor de leverancier meebrengen. De algemene voorwaarden van de contracten dienen eerlijk en transparant te zijn. Zij zijn gesteld in duidelijke en begrijpelijke taal. Afnemers worden beschermd tegen oneerlijke of misleidende verkoopmethoden;
- e) geen kosten in rekening worden gebracht indien zij van leverancier veranderen;
- f) transparante, eenvoudige en goedkope procedures ter beschikking krijgen voor het afhandelen van hun klachten. Door middel van dergelijke procedures moeten geschillen billijk en snel kunnen worden beslecht, zo nodig via een systeem van terugbetaling en/of vergoeding. Hierbij dienen zoveel mogelijk de beginselen van Aanbeveling 98/257/EG van de Commissie ⁽³⁾ te worden gevolgd;
- g) die op het gassysteem zijn aangesloten, in kennis worden gesteld van hun recht om, in overeenstemming met de geldende nationale wetgeving, te worden voorzien van aardgas van een bepaalde kwaliteit tegen een redelijke prijs.

⁽¹⁾ PB L 144 van 4.6.1997, blz. 19.

⁽²⁾ PB L 95 van 21.4.1993, blz. 29.

⁽³⁾ PB L 115 van 17.4.1998, blz. 31.

BIJLAGE B

Concordantietabel

Richtlijn 98/30/EG	Deze richtlijn	
Artikel 1	Art. 1	Werkingsfeer
Artikel 2	Art. 2	Definities
Artikel 3	Art. 3	Openbaredienstverplichting en bescherming van de afnemer
Art. 4	Art. 4	Vergunningsprocedure
—	Art. 5	Monitoren van de leverings- en de voorzieningszekerheid
Artikel 5	Art. 6	Technische voorschriften
Artikel 6	Art. 7	Aanwijzing van systeembeheerders
Artikel 7	Art. 8	Taken van systeembeheerders
—	Art. 9	Ontvlechting van transmissiesysteembeheerders
Artikel 8	Art. 10	Vertrouwelijkheid voor transmissiesysteembeheerders
Artikel 9, lid 1	Art. 11	Aanwijzing van distributiesysteembeheerders
Artikel 10	Art. 12	Taken van distributiesysteembeheerders
—	Art. 13	Ontvlechting van distributiesysteembeheerders
Artikel 11	Art. 14	Vertrouwelijkheid voor distributiesysteembeheerders
—	Art. 15	Gecombineerde beheerder
Artikel 12	Art. 16	Recht op inzage van de boekhouding
Artikel 13	Art. 17	Ontvlechting van de boekhouding
Artikelen 14-16	Art. 18	Toegang van derden
—	Art. 19	Toegang tot opslag
Artikel 23	Art. 20	Toegang tot upstreampijpleidingnetten
Artikel 17	Art. 21	Weigering van toegang
—	Art. 22	Nieuwe infrastructuur
Artikelen 18 en 19	Art. 23	Openstelling van de markt en wederkerigheid
Artikel 20	Art. 24	Directe lijnen
Artikelen 21, lid 2-3 en 22	Art. 25	Regelgevende instanties
Artikel 24	Art. 26	Beschermingsmaatregelen
Artikel 25	Art. 27	Ontheffingen in verband met take-or-pay-verbintenissen
Artikel 26	Art. 28	Opkomende en geïsoleerde markten
—	Art. 29	Herzieningsprocedure
—	Art. 30	Comité

Richtlijn 98/30/EG	Deze richtlijn	
Artikelen 27 en 28	Art. 31	Verslaglegging
—	Art. 32	Intrekking
Artikel 29	Art. 33	Uitvoering van de richtlijn
Artikel 30	Art. 34	Inwerkingtreding
Artikel 31	Art. 35	Adressaten
	Bijlage A	Maatregelen inzake consumentenbescherming